Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

Najer Folksblat

פרייז 30 גראשען

היינט 16 זייטען

נייער פאלקסבלאט

אומפארטייאישע פאליטיש - געזעלשאפטליכע טאג - צייטונג

Nr. 187 (879) | Łódź, Piątek 13 Sierpnia 1926 | פירטער יאהרגאנג | לאדז, פרייטאג ג אלול תרפ"ו. | Nr. 187 (879)

אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 24-71 || Adres redakcji i administracji: Łódź, Piotrkowska 21. Tel 24-71

נאך קורצע און שווערע ליידען איז געשטארבען דעם 12 אויגוסט מיין היסנעליבסטער מאן, אונזער אונפערגעסליכער פאטער, שוויגער-פאטער, ברודער און אנקעל אין עלטער פון 52 יאהר

נ"ע

יצחק יעקב ניימארק

בן ר' מיכאל יוסף ז"ל

די לויה וועט פארקומען היינט, פרייטאג, ד. 13 אויגוסט פינקטליך 12 א זייגער מיטאג פון טרויער-הויז פאלודניאווא 12, וועגען וואס

עם טיילען מיט

די טיפטרויערנדע הינטערבליבענע.

נאך קורצע און שווערע ליידען איז געשטארבען אונזער לאנגיעהריגער אקטיווער עהרען-פערוואלטונגס-מיטגליד אין עלטער פון 52 יאהר

נ"ע

יצחק יעקב ניימארק

בן ר' מיכאל יוסף ז"ל

צו דער לויה וועלכע קומט פאר היינט, פרייטאג ד. 13 אויגוסט פינקטליך 12 א זייגער מיטאג פון טרויער-הויז פאלודניאווא 12 ווערען געבעטען צו קומען אלע אונזערע פעראיינס-מיטגלידער און בעקאנטע

די פערוואלטונג

פון „לינת החולים".

נאך קורצע און שווערע ליידען איז געשטארבען דעם 12. אויגוסט אונזער לאנגיעהריגער מיטגליד און ערנסטער מיטארבייטער

נ"ע יעקב יצחק ניימארק

ב"ר מיכאל יוסף ז"ל

אין עלטער פון 52 יאהר.

צו דער לוי' וועלכע קומט פאר היינט, פרייטאג ד. 13. אויגוסט פינקטליך 12 א זייגער מיטאג פון טרויער-הויז, פאלודניאווא 12, ווערען געבעטען צו קומען אלע אונזערע פעראיינס-מיטגלידער און בעקאנטע

102

די פערוואלטונג פון דער וועכנערין-קליניק

„לינת החולים".

טיף ערשיטערט פון דעם פריהצייטיגען טויט פון פערוואלטונגס-מיטגליד פון „לינת החולים"

נ"ע יצחק יעקב ניימארק

ב"ר מיכאל יוסף ז"ל

דריקען מיר אויס זיין פאמיליע אונזער טיפסטען מיטגעפיהל

דאס דאקטוירים-קאלעגיום

ביי דער געזעלשאפט „לינת החולים"

פאלודניאווא 19.

107

אונזער טיפסטען ביילייד דריקען מיר אויס אונזער פריינד פישעל ניימארק צוליב'ן פריהצייטיגען טויט פון זיין פאטער

נ"ע יצחק יעקב

זייט געטרייסט!

לייב שרייבער,

סאניא פינלאוש,

גוטשא טרעבנאגורא.

106

נאך קורצע און שווערע ליידען איז געשטארבען אונזער גבאי

נ"ע יצחק יעקב ניימארק

בן מיכאל יוסף ז"ל

צו די לוי' וואס קומט פאר היינט פרייטאג, ד. 13. אויגוסט, פינקטליך 12 א זייגער מיטאג, ווערען געבעטען אלע מתפללים פינקטליך צו קומען

103

די גבאים פון בית הכנסת

ביים „לינת החולים".

וויכטיג פאר מאלער און הויזבעזיצער!

דאס אלט-בעקאנטע פארבען-געשעפט

פון ראזענטהאל איז ווידער געעפענט = געווארען!

אויף דעם זעלבען ארט, ווי פריהער. מען בעקומט שטענדיג אויף לאגער:

די בעסטע פארבען

מיט די ביליגסטע פרייזען! קומט און איבערצייגט אייך!

SKŁAD FARB 938

JAKÓB ROZENTHAL

Wschodnia 76, tel. 15-82, róg Narutowicza (Dzielna).

---

2 צימער און קוך

ביים חירט צו דינגען ווערען פון

זאפארט געזוכט.

אפערטען אונטער „E.D." אין אדמינ. פון דער צייטונג

Dr. H. Spira-Bornsteinowa

Cegielniana 4

טעלעפאן 34-90.

ספעציאליטעט: אקושער און פרויען-קראנקהייטען.

נעמט אן פון 3-6 נאכמיטאג. 953

דערמיט מאכען מיר בעקאנט, אז מיר האבען בעשלאסען ארויסשיקען אויף צום דריטען סעזאן א געוויסע צאהל

קינדער, אויף קאלאניע קיין ראבקא.

די צאהל ערטער איז בעגרעניצט. איינשרייבען קאן מען זיך טעגליך, אויסער שבת, פון 6—8 אווענד, אינ'ם לאקאל פון אונזער געזעלשאפט, זאכאדניא 20.

987

געזעלשאפט פאר קינדער-שוץ

און יתומים-פערזארגונג

אבטיילונג אין לאדז.

בעמערקונג: די קינדער, וועלכע ווערען דורך אונז ארויסגעשיקט נאך ראבקא, זענען, אויף דער צייט פון זייער דארטיגען אויפענטהאלט, בעפרייט פון שול-צוואנג.

גרויסער זיג פון ווינער „הכח" אין ווארשא.

„הכח" — פּאָלאָניאַ 6:0 (4:0)

דער נעכטיגער מעטש צווישען דעם ווינער „הכח" און דעם וואַרשאָ־ווער מייסטער „פּאָלאָניאַ" האָט אַרויסגערופען אַ גרויסע פּעראינטערעסירונג. די „דוואַ גראָשע" וועלכע האָט פאָראויסגעזעהען, אַז „פּאָלאָניאַ" וועט האָבען אַ גרויסע מפּלה האָט געפּאָדערט, אַז צום דאָזיגען מעטש זאָלען „זיינע" לעזער נישט געהען, ווי אויך אָפּצורופען דעם דערמאָנטען מעטש.

נישט קוקענדיג דערויף האָט זיך דאָס פּובליקום אָנגעהויבען צו פער־זאַמלען מיט 3 שעה פאַר'ן אָנפאַנג פון שפּילען און דער פּלאַץ איז ביים אָנ־הויב פון מעטש געוועזען איבערפולט.

די מאַנשאַפטען זענען אַרויסגעטרעטען מיט פאָלגענדע צוזאַמענשטעלען:

„הכח": פּאַביאַן, וועגנער, פעלדמאַן, פריד, גוטמאַן, פּאָללאַק, ראַזשאָ, הויזלער, העסס, וואָרטמאַן און פישער.

„פּאָלאָניאַ": לאָטש 2 מיאָנטשינסקי, בולאַנאָוו, לאַטש 4, לאָטש 1, מאַ־דערסקי, לימאָווסקי, טופּאַלסקי, גראַבאָווסקי, אַלאַשעווסקי, קריגער.

צום מעטש איז געקומען אַן עולם פון 10.000 מאַן. דער שפּיל־פּלאַץ איז געווען נאַס. באַלד אין אָנהויב הויבט אָן „פּאָלאָניאַ" אַ זעהר שטאַרקען אָנגריף. אָבער נאָך די ערשטע 10 מינוט געהט די איניציאַטיוו איבער צו „הכח".

בעת'ן שפּילען איז פאָרגעקומען אַן'אומגליקס־פאַל מיט הכח־שפּילער פעלד־מאַן. בעת פעלדמאַן איז געלאָפען און געוואָלט אָפּשטויסען דעם באַל איז ער אָפּגעשטויסען געוואָרען דורך אַ שפּילער פון פּאָלאָניא. דער שטויס איז געווען אַזא אומגליקליכער, אַז מ'האָט איהם געמוזט אַראָפּטראָגען פון פּלאַץ און אָפּ־פיהרען אין כירורגישען שפּיטאָל אַמעגא. ווי מ'גיט איבער זאָל ער זיך האָ־בען אויסגעלינקט אַ פוס.

דער טעמפּא פונ'ם שפּיל איז געווען זעהר אַ שאַרפער דעם 1. גאָל האָט געמאַכט הויזלער, דעם 2. — ווערטמאַן, דעם 3. — גוטמאַן, דעם 4. — העסס און דעם 5. און 6 — וואַרטמאַן.

ריכטער איז געווען יערזשי גראַבאָווסקי קאָרנערס 7:10.

דר. טשעריקאָווער אָבגעפאָהרען קיין פּאַריז זיך צו בעטייליגען אין 'דער פּערטיידיגונג פון שלום שוואַרצבאַרד.

בערלין, (י.ט.א.) דער באַקאַנטער היסטאָריקער און פּובליציסט, דר. טשע־ריקאָווער, וועלכער האָט אין סמך פון די לעצטע יאָהרען געוואוינט אין בער־לין. פאָהרט־אָב די טעג קיין פּאַריז, וואו ער וועט זיך בעטייליגען אין דער פערטיידיגונג פון שלום שוואַרצבאַרד.

דר. טשעריקאָווער האָט גרויסע פער־דינסטען אַלס זאַמלער און גרינדער פון אַרכיוו פון די יודישע פּאַגראָמען און אַלס מיטגרינדער פון יודישען וויסענ־שאַפטליכען אינסטיטוט.

אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם פערלאָ־זען דורך דר. טשעריקאָווער בערלין, איז אין „שלום־עליכם־קלוב" פאָרגעקו־מען אַ געזעגענונגס־אָווענד. פיל רעדנער האָבען אונטערגעשטראָכען די גרויסע פערדינסטען פון דר. טשעריקאָווער ביים זאַמלען דעם אַרכיוו פון די יודישע פּאַגראָמען.

ד"ר זילבערפאַרב האָט נעזאָגט, אַז שוואַרצבאַרד'ס טהאַט, וועלכע איז פון א מענשליכען שטאַנדפּונקט פערשטענד־ליך דאַרף נישט פערוואַנדעלט ווערען אין אַן'אַלגעמיינעם יודישען ענין. דורך דעם שטויסט מען אָב די יעניגע אוי־קראַינישע קרייזען, מיט וועלכע מען קען לעבען בשלום. מען דאַרף געדענ־קען, אַז די יודען וועלען אויך אין דער צוקונפט מוזען זיך צוזאַמענלעבען מיט'ן אוקראַינישען פאָלק.

ד"ר טשעריקאָווער האָט דערויף גע־ענטפערט, דאָס קיינער האָט נישט בדעה צו בעליידיגען דאָס אוקראַינישע פאָלק. די אוקראַינישע פּאַרטייען מוזן מען אָבער וואַרפען דעם אמת אין פנים ווייל עס האָט זיך ליידער אַרויסגעווי־זען. דאָס אפילו סאָציאַליסטישע און דע־מאָקראַטישע אוקראַינישע פּאַרטייען פרו־ווען ריינצוואַשען פּעטלוראַ'ן און זיין בלוטיגען רעזשים.

די מורא'דיגע פּאָגראָמען, מיט צענד־ליגער טויזענדער יודישע נפשות אַלס קרבנות און דער יודישער ווירטשאַפט־ליכער חורבן אין אוקראַינע זענען נאָך היינט־צו־טאָג באַקאַנט דער ברייטער וועלט בלויז אַלס אַ לעגענדע.

דער פּאַריזער פּראָצעס מוז אויפ־הויבען דעם פאָרהאַנג פון דער דאָזיגער טראַגעדיע און אויפטרייסלען דעם גע־וויסען פון דער וועלט.

פון חדר „דרכי נעם" עם גן ילדים.

50 קילינסקי 50.

אין צוזאַמענהאַנג מיט דער פערגרעסערונג ווערען דעם שול־צוואַנג, הויבען זיך אָן פון אי"ה דינסטאג, פרשת ראה, כ"ג אב הבע"ל דאָס איינ־שרייבען פון די נייע תלמידים און די עקזאַמענס צום נייעם שול־יאָהר תרפ"ו פ"ז (1926/27), וועלכעס פאַנגט זיך אָן ראש אלול הבע"ל טעגליך פון 10—2 און פון 4—6 נאָכמיטאָג. אויך די אַלטע תלמידים מוזען זיך דע־קלאַרירען שפּעטסטענס ביז פרייטאג, א' ראה כ"ו אב הבע"ל. ההנהלה.

בעמערקונג: צום נייעם שול־יאָהר ווערט געעפענט א

מתיבתא לתלמוד והוראה,

וואָס וועט ווערען אָנגעפיהרט דורך אַ בעוואוסטען למדן. אין דער מתיבתא ווערען אָנגענומען תלמידים פון 3 ביז 5 זל. וועכענטליך.

אונבעמיטלטע און זעהר פעהיגע תלמידים ווערען אומזיסט אָנגענומען אין דער מתיבתא

858

8־קל. האַנדעלס־גימנאַזיום מיט רעכטען־רעכט

פון ל. שאַכ"ן, לאָדז, פּעטריקאָווער 18.

די קאַנצעלאַריע נעהמט אָן אנמעלדונגען פון נייע שילער פון 11 ביז 1 נאָכמ

דירעקטאָר: אינזש. א. רוסאַק.

908

דאס מוסטערהאַפטע 7־קל. חדר־שולע

„דרכי חיים" עם גן־ילדים,

פּאַדושעטשנאַ (יודישע) 5

טיילט מיט, אַז עס הויבען זיך שוין אָן דאָס איינשרייבען און עקזאַמענס פון נייע תלמידים אויף דעם נייעם שול־יאָהר 1926/27 אין די שול־קאַנצעלאַריע, טעגליך פון 9 פריה ביז 7 אָווענד.

עס ווערט עריפענט אַ העכערע קלאַס וואו עס וועט ווערען געלערנט די לימודי־קודש ווי אויך די וועלטליכע לימודים דורך די בעסטע פּעדאַגאָגישע קרעפטען.

בעמערקונג: תלמידים ווערען אָנגענומען פון 4 ביז 15 יאָהר. פאַר אונבעמיטעלטע ווערט געמאַכט בעדייטענדע הנחות.

המנהל משה יונה סימכאָוויץ.

984

Spółka Pracownikow Fryzjerskich

4 פּאָלודניאָווא 4

מאַכט דערמיט בעקאַנט, אַז ס'איז עריפענט געוואָרען אַ דאַמען־אָפּטיי־לונג מיט אַ בעזונדערן איינגאַנג און עמפּפעהלט זיך דעם ג' פּובליקום.

מענער־סאַלאָן:		דאַמען־סאַלאָן:	
ראַזירען מיט קעלניש וואַסער	40 גר.	שערען פון דאַמען	80 גר.
שערען	80 „	אָנדולאַציע „	1 זל.
שערען יונגלעך	50 „	קאָפּ־וואַשען מיט עלעקטריש	
קאָפּ־וואַשען	50 „	טרוקענען פון די האָר	1.50 זל.

רעיעלע בעדינונג! פאַר דאַמען—אַ בעזונדערן איינגאַנג דורכ'ן טויער.

HEMORIN

CZOPKI HEMOROIDALNE

USUWAJĄ STAN ZAPALNY

ŁAGODZĄ BÓLE I SWĘDZENIE

ZMNIEJSZAJĄ KRWAWIENIE

ŻĄDAĆ WE WSZYSTKICH APTEKACH!

TOWARZYSTWO PRZEMYSŁU CHEMICZNO-FARMACEUTYCZNEGO d. MAGISTER KLAWE, S. A., WARSZAWA

PROSZEK od BÓLU GŁOWY DLA DOROSŁYCH „KOWALSKINA"

LABOR. CHEM.-FARMAC. „AP. KOWALSKI" A.K. WARSZAWA · MIODOWA 5

Najsilniejsze bóle głowej usuwa.

Dr. Z. Rakowski

ספעצ. פאַר אויערען, נאָז, האַלז און לונגען־קראַנקהייטען

9 קאָנסטאַנטינאָווסקא 9

טעלעפאָן 27·81

ספּעציעלער קורס פאַר שטאַמלער.

פּראַפעסיאָנעל פון 2 ביז 2 און פון 5—7.

נעהמט אויך אָן אין לעטשניצע זגערזשער 17 פון 10 ביז 11 און פון 2 ביז 3 נאָכמ

1 אדער 2 יונגעלייט

קענען בעקומען לאָזשי פון זאַפּאַ־ט.

אָפּפערטען אונטער .A. A אין אַדמיניסטראַציע.

766

א שאַמאַט־קוך

פּאַסט ניי, אויף 2 גרויסע פלאַטען, 4 פייערקעס, מיט אַ גרויסען באַק אויווען

פריינווירדיג צו פערקויפען

אָפּפערטען אונטער „M. J."

891

עלעקטראָטעכנישע ביוראָ

„ELEKTROPOL"

A. Szczekacz, ul. Zawadzka Nr. 16 a,

עמפּפעהלט אַלערליי אינסטאַלאַציע־מאַטעריאַלען צו פאַבריקס־פּרייזען.

בעמ.: פאַר מאָנטערען ספּעציעלער ראַבאַט. 117

Dr. med. Zygmund DATYNER

ספּעציאַליסט פאַר נערווען, בלאָזען און אורין־קראַנקהייטען

Piramowicza 11 dawniej Olgińska

Tel. 48-95.

נעמט אָן פון 1—2 און פון 4—7 נאָכמ

1335

Dr. med. H. GUTSZTADT

ספּעציאַליסט פאַר אַקושער און פרויען־קראַנקהייטען.

Zachodnia 62 (Cegielniana 23)

Tel. 29-52

צוריקגעקומען.

נעהמט אָן פון 10—12 פּאַרמ. און פון 5—7 אָוו.

Dr. med. M. GLAZER

ul. ZIELONA Nr. 6

הויט־ און וועגערישע קראַנקהייטען.

נעמט אָן פון 8—10, 12—2 און 7—8 אָוו. 589

Dr. med. WOLF EYCHNER

Zgierska 38, tel. 34-72

ספּעצ. פאַר אַקושעריע און פרויען־קראַנקהייטען.

נעמט אָן פון 6 ביז 8 אָווענד.

פון 12 ביז 1 מיטאָג אין דער לעטשניצע אויף נייער מאַרק, פּעטריקאָווער 294.

Dr. med. Braun

ספּעציאַל־אַרצט פאַר הויט־ און וועגערישע קראַנקהייטען און מענער שוואַכע.

בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ ליכט (האָר אויספאַל).

23 פּאָלודניאָווא 23

— — טעלעפאָן 26 40. — —

נעהמט אָן פון 9—10 און פון 6—8 אָוונט.

פּויליש־סאָוויעט. באַהן־אָפּמאַך געשלאָסען

געעפענט די וועלט־קאָנפערענץ פון מזרחי.

פּויליש סאָוויעטישען באַהן־אָפּמאַך געשלאָסען.

פּויזען. 12. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט). היינט האָבען זיך דאָ פאַרענדיגט די פּויליש־סאָוויעטישע באַהן אונטערהאַנדלונגען. ס'איז געקומען צו אַ הסכם, וואָס ס'וועט איצט לייכטער מאַכען די טראַנספּאָרטען פון פּוילען קיין רוסלאַנד און פון רוסלאַנד קיין פּוילען. די טראַנספּאָרטען וועלען נישט דאַרפען איבערגעלאָדענט ווערען אויף דער גרעניץ. ביידע צדדים וועלען אַ בעשטימטע צאָהל וואַגאָנעס צופּאַסען, אַז זיי זאָלען קענען קורסירען אויף די ברייטע און שמאָלע באַהן־ליניעס.

געעפענט די וועלט־קאָנפערענץ פון מזרחי.

אַנטווערפּען, 12 (טעלעגראַפיש דורך י. ט. אַ.) דאָ איז געעפענט געוואָרען די וועלט־קאָנפערענץ פון מזרחי. צו דער קאָנפערענץ זענען געקומען 100 דעלעגאַטען צווישען זיי — 15 פון א"י און 58 פון פּוילען.

דער אַנטווערפּענער ראַבינער עמיאל האָט געהאַלטען אַ רעפעראַט וועגען די „פּראָבלעמען פון מזרחי". נאָכדעם האָט ה"ב מאיר בערלין געהאַלטען די פּראָגראַם־רעדע. אין נאָמען פון ציוניסטישען וועלט־עקזעקוטיוו האָט די קאָנפערענץ בעגריסט לאי ליפּסקי.

רוסלאַנד רעאַגירט אויפ'ן פראַנצויזיש־רומענישען אָפּמאַך.

מאָסקווע, 12 (ספּ. טעל.) ווי די סאָוויעטישע פּרעסע טיילט מיט האָט די פראַנצויזישע רעגירונג אָפיציעל פערזיכערט דעם סאָוויעטישען אַמבאַסאַדאָר אין פּאַריז ראַקאָווסקין, אַז דער פראַנצויזיש־רומענישער טראַקטאַט איז נישט געווענדעט געגען סאָוויעט־רוסלאַנד.

„איזוועסטיא" שטעלט פעסט, אַז אין די סאָוויעטישע קרייזען האָט דער דאָזיגער אָפּמאַך אַרויסגערופען אַ שטאַרקע אומצופרידענהייט.

ראַקאָווסקי האָט בעקומען אַ פּראָ־ראַנזשונג פון טשיטשערין'ען, אַז ער זאָל זיך באַלד פאַרשטענדיגען מיט בריאַנען און זאָל איהם מיטטיילען, אַז די קלויזל בנוגע בעסאַראַביען קאָן אַרויסרופען זעהר ערנסטע פאָלגען אין די סאָוויעטיש־פראַנצויזישע בעציהונגען.

— — —

טשיטשערין וועגען אַ גאַראַנטיע־אָפּמאַך מיט פּוילען.

בערלין, 12 (ספּ. טעל.) טשיטשערין האָט אין אַ געשפּרעך מיט'ן קאָרעספּאָנדענט פון „בערלינער טאַגעבלאַט" ערקלערט, אַז רוסלאַנד איז גרייט צו שליסען אַ גאַראַנטיע־אָפּמאַך מיט אַלע באַלטישע מלוכות. זי וואָלט אַזאַ אָפּמאַך אויך געשלאָסען מיט פּוילען.

די שטערונג איז נאָר אין דעם, וואָס פּוילען שטעלט אַ בעדינג, אַז צו דעם אָפּמאַך זאָל צוגעצויגען ווערען אויך רומעניען. אויף דעם קאָן שוין די סאָוויעטען רעפּובליק נישט איינגעהן, ווייל זי וואָלט זיך דאַן בעדאַרפט אָפּזאָגען פון אַלע איהרע פּרעטענזיעס אויף בעסאַראַביען.

יודישע האַנדווערקער און די 2 מיליאָן־הלואה.

וואַרשא, 12 (טעלעפאָניש) נעכטען איז אַ דעלעגאַציע פון יודישע האַנדווערקער אַוועק אין פּ. ק. אָ. כדי איינטערצוהאַנדלען וועגען די 2 מיליאָן זל. וואָס די רעגירונג האָט אַסיגנירט אויף קרעדיט פאַר האַנדווערקער, די דעלעגאַציע איז בעשטאַנען פון: סענאַטאָר טרוסקער פּאָרזיצער פון האַנדווערקער־פערבאַנד אינזש. טשערניאַקאָוו און דירעקטאָר פון קאָאָפּעראַטיוו באַנק ה' באַכראַך.

די דעלעגאַציע האָט קאָנפערירט מיט'ן דירעקטאָר פון דער קרעדיט־אָפּטיילונג און איהם פאָרגעלעגט אַ שוין אויסגעאַרבייטען פּלאַן, אויף וואָסער אויפ'ן דאָס געלד זאָל צוטיילט ווערען. לויט'ן דאָזיגען פּלאַן דאַרף די רעגירונג געבען די האַנדווערקער לאַנג און אויך קורץ־טערמיניגע הלוואות. מיט'ן אַרויסגעבען הלוואות זאָל זיך צווישען אַנדערע פאַרנעהמען די יודישע קאָאָפּעראַטיווע האַנדווערקער־באַנק. איבערהויפּט זאָל דאָס געשעהן אין אַזעלכע געגענדען, וואו ס'זענען קיין האַנדווערקער־קאַמערן נישט פאַרהאַן.

דער דירעקטאָר פון קרעדיט־אַמט האָט אין פּרינציפּ אָנערקענט דעם פּלאַן וואָס אָנבלאַנגט די איינצעלהייטען, ווי אַזוי דער פּלאַן זאָל קענען רעגולירט ווערען, איז עס אָבגעלייגט געוואָרען אויף אַ צווייטער בעראַטונג.

בכלל האָבען די יודישע האַנדווערקער־פאָרשטעהער אַרויסגעטראָגען דעם איינדרוק, אַז די רעגירונג רעכענט זיך מיט'ן יודישען האַנדווערקערטום, וועלכער מאַכט אויס איבער 50 פּראָצענט פון דער אַלגעמיינער צאָהל האַנדווערקער אין לאַנד.

דעריבער איז צו ערוואַרטען, אַז די יודישע קאָאָפּעראַטיוו־באַנק וועט בעקומען דעם מאַנדאַט אַרויסצוגעבען די הלוואות פאַר די יודישע האַנדווערקער

פּ. ק. אָ. רייניגט...

וואַרשאַ, 12 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט). די פּ. ק. אָ. האָט היינט צוגעשטעלט דעם פינאַנץ־מיניסטער אַ רשימה פון 95 בעאַמטע, וואָס זענען אָבגעשטעלט פון זייער אַרבייט זייט לינדעס דימיסיע ביז צום 9 ה. ח. צווישען זיי זענען 15, וואָס האָבען פאַרנומען לייטענדע פּאָסטענס; 20 זענען בעזייטיגט געוואָרען, ווייל מ'האָט צו זיי נישט געהאַט קיין צוטרוי.

די אַלע בעזייטיגטע בעאַמטע זענען איבערגעטראָגען געוואָרען אין רוהע־צושטאַנד. די דיסציפּלינאַרע אויספאָרשונג געגען זיי ווערט געפיהרט. די פראַגע פון עמעריטור איז אָבהענגיג פון די רעזולטאַטען פון דער אויספאָרשונג.

אימפּאָרט פון אויסלענדישע פרוכטען.

וואַרשאַ, 12 (טעלעפאָניש) די רעגירונג האָט ערלויבט אַריינצוברענגען פון טשעכיען קיין פּוילען אַ גרויסען קאָנטינגענט עפּעל, ווייןטרויבען, געטריקענטע פלוימען, פייגען און אַנדערע פרוכטען.

די פרוכטען־סוחרים וואָס ווילען בעקומען ערלויבנישען צו בעציהען די דאָזיגע פרוכטען פון טשעכיען, דאַרפען זיך ווענדען צום האַנדעלס־מיניסטעריום, דורך דער פערמיטלונג פון סוחרים־פעראיין. דער קאָנטינגענט איז בעשטימט אויף סעפּטעמבער און אָקטאָבער.

דער גרונד קאַפּיטאַל פון „באַנק־פּאָלסקי" זאָל פערגרעסערט ווערען.

וואַרשאַ, 12 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט). דער ראַט פון „באַנק פּאָלסקי" האָט בעשלאָסען צו ענדערען זיין סטאַטוט. ס'געהען אַרום קלאַנגען, אַז דער גרונד קאַפּיטאַל וועט געהעכערט ווערען מיט 50 פּראָצענט. דער ענדגילטיגער בעשלוס וועט אָנגענומען ווערען אין אַ פאַרשטענדיגונג מיט'ן פינאַנץ־מיניסטער.

ס'איז בעשלאָסען געוואָרען צו פערקלענערען די דיסקאָנטאָ פון אָפענע חשבונות פאַר עקספּאָרט צוועקען פון 12 אויף 11 פּראָצענט אָהן קאָמיסיאָנס־הוצאות.

אַמוניציע־אויפרייס אין אונגאַרן.

בודאַפּעשט, 12. (פּאַט). אין דער אַמוניציע־פאַבריק אויפ'ן אינזעל צעפּעל איז היינט 7 אַ זייגער פאָרגעקומען אַן אויפרייס, וואָס האָט פערניכטעט די גרעסטע צאָהל געביידעס.

די פלאַמען האָט מען געזעהען אויף אַ מרחק פון 60 קילאָמעטער. די מלוכה ראַדיאָ־סטאַציע איז לייכט בעשעדיגט געוואָרען.

ציהונג פון 5־טער קלאַס פון דער 13־טער מלוכה־לאָטעריע.

2־טער טאָג.

5000 זל. 6520.

3000 זל. 40801.

2000 זל, 34251, 49705.

1000 זל. 7340, 26920, 35413, 47729, 53866, 64308.

600 זל. 2679, 14718, 15040, 15512, 20091, 36171, 47671, 54295, 55743, 55748, 60088.

500 זל. 2495 3082, 11567, 14768, 18280, 18514, 20736, 24782, 25864, 27733, 31902, 34471, 37249, 39605, 39632, 49324, 52221, 55045, 60827, 61850.

קראַוואַטען בינדעס

— ווערען אָנגענומען —

צו ביליגע פּרייזען

קילינסקי 40 וו. 4

ביי רעכטמאַן

רעעלע בעהאַנדלונג!

זינאָוויעוו — אַמבאַסאַדאָר אין וואַרשאַ?

סאָוויעטישע אַמבאַסאַדע לייקענט־אָפּ די קלאַנגען.

וואַרשאַ, 12 (טעלעפאָניש) די „מזרח־אַגענטור" האָט היינט פונאַנדער געשיקט אַ דעפּעשע, אַז אַלס סאָוויעטישער אַמבאַסאַדאָר אין וואַרשאַ דאַרף בעשטימט ווערען איינער פון די פיהרער פון דער אָפּאָזיציע. צוליב דעם וואָס יאָפּע'ס קאַנדידאַטור איז פאַרויסגעזעהן פאַר פּעקין, ווערט געפּלאַנט די קאַנדידאַטור פון זינאָוויעוו.

די סאָוויעטישע אַמבאַסאַדע לייקענט אָפּ די דאָזיגע קלאַנגען. זי בעטראַכט די דאָזיגע קלאַנגען פאַר אַ נקמה מצד דער „מזרח־אַגענטור" פאַר דעם, וואָס מ'האָט ענטדעקט די „ערשטע קוועלען" פון וועלכע זי האָט געשעפּט איהרע אינפאָרמאַציעס וועגען די אונרוהען אין רוסלאַנד.

שטיצע פאַר די שטרייקענדע קוילענאַרבייטער.

לאָנדאָן, 12 (ספּ. טעל.) די אַמעריקאַנער אַרבייטער־פעראייניגונג האָט צוגעשיקט פאַר די שטרייקענדע קוילען־אַרבייטער אַ מיליאָן דאָלאַר. דאָס איז די ערשטע ראַטע פון דער שטיצע, וועלכע די אַמעריקאַנער אַרבייטער האָבען בעשלאָסען צו געבען זייערע שטרייקענדע חברים. די זאַמלונג ווערט פאָרטגעזעצט.

מינדערהייטס־פראַגען אין מיניסטאָרען־ראַט.

וואַרשאַ, 12 (טעלעפאָניש) אויף דער נעכטיגער זיצונג פון מיניסטאָרען־ראַט האָט געדאַרפט בעהאַנדעלט ווערען די פראַגע פון די נאַציאָנאַלע מינדערהייטען אין פּוילען.

אין צוזאַמענהאַנג מיט דער דאָזיגער פראַגע האָט דער מיניסטאָרען־ראַט געוואָלט פעסטשטעלען, וועלכע פעראָרדנונגען בנוגע די נאַציאָנאַלע מינדערהייטען מוזען זיך שטיצען אויפ'ן ווערסאַלער טראַקטאַט. ווייטער האָט מען געוואָלט בעהאַנדלען די פראַגע פון די דייטשע אָפּטאַנטען.

וואָס אָנבעלאַנגט יודישע ענינים, האָט דער מיניסטאָרען־ראַט געוואָלט אָננעהמען דעם פּראָיעקט פון איננערן־מיניסטער, וואָס איז בעשטעטיגט געוואָרען פון דער מינדערהייטס־סעקציע און וואָס נעהמט אַרום פאַרשידענע פּונקטען אויף דעם געביט פון ווירטשאַפטס־פּאָליטיק, שול־וועזען, שפּראַכען־פראַגע און פון ריין פּאָליטישען כאַראַקטער.

צו בעהאַנדלען די דאָזיגע וויכטיגע פּונקטען איז אָבער צוליב דעם מאַנגעל אין צייט נישט געקומען, און ווייל די ענינים זענען זעהר וויכטיגע, וועט מען זיי וואַהרשיינליך ווידמען אַ ספּעציעלע זיצונג פון מיניסטאָרען־ראַט, דעם נאָהנטסטען מיטוואָך.

וואַרשא, 12 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) דער צירקולאַר וועגען בירגערשאַפט וואָס האָט געדאַרפט ערשיינען די טעג איז דערווייל נישט ערשינען און איז אָפּגעלעגט געוואָרען אויף עטליכע טעג.

ווי מ'רעכענט איז די סיבה די, וואָס די פראַגען וועגען די נאַציאָנאַלע מינדערהייטען איז נאָך נישט בעהאַנדעלט געוואָרען אויף דער זיצונג פון מיניסטאָרען־ראַט.

—————

די רעליגיעזע קאַמפּען אין מעקסיקא

פּאַריז, 12 (ספּ. טעל.) פון מעקסיקא טיילט מען מיט: ביים בעזעצען די קלויסטערס דורכ'ן מיליטער זענען געפאַלען 40 זעלנער, וועלכע האָבען נישט געוואָלט שיסען אינ'ם המון.

אין איראַפּואַט האָט דער המון דערמאָרדעט צוויי רעגירונגס־אינזשינערען, וואָס זענען דעלעגירט געוואָרען אויף איבערצונעהמען דעם אָרטיגען קאַשציאָל.

אַ קאָנפערענץ מיט הערבערט סעמועל וועגען ציוניסטישע ענינים.

בערלין, 12 (טעלעגראַפיש דורך י.ט.א.) די מיטגלידער פון ציוניסטישען אַקציאָנס־קאָמיטעט, די ה"ה: לואי ליפּסקי און בערטאָלד פייוועל האָבען בעזוכט דעם געוועזענעם נציב העליון פון א"י סער הערבערט סעמועל, וועלכער געפינט זיך אינ'ם קוראָרט סימי־נעע און האָבען אָפּגעהאַלטען מיט איהם אַ קאָנפערענץ וועגען זעהר וויכטיגע ציוניסטישע ענינים.

ירושלים'ער גובערנאַטאָר סטאָרס פערלאָזט זיין אַמט.

ירושלים, 12 (טעלעגראַפיש דורך י.ט.א.). דער גובערנאַטאָר פון ירושלים סיר ראָנאַלד סטאָרס, וואָס איז בעקאַנט מיט זיין פיינדליכער שטעלונג צום יודישען ישוב אין א"י און צום ציוניזם, פערלאָזט זיין אַמט. ער איז בעשטימט געוואָרען אַלס גובערנאַטאָר אויפ'ן ציפּערן־אינזעל.

יודישער פּאָליצייַמייסטער פון תל־אביב דימיסיאָנירט.

ירושלים, (ספּ.) אין תל־אביב ווערט רעאָרגאַניזירט די פּאָליציי און אַנשטאָט דעם איצטיגען יודישען פּאָליציימייסטער. ה' האַלפּערן, נעמט איבער די ממשלה אַן ענגלענדער.

אין די לעצטע טעג האָט זיך אין דער היגער פּרעסע בעוויזען אַ ידיעה, אַז עס זאָל פאָרקומען אַ געוויסע ענדערונג אין דער פּאָליציי־פערוואַלטונג פון תל־אביב־וואָס זאָל זיך אויסדריקען אין דעם, אַז די תל־אביב'ער פּאָליציי וועט האָבען דאָס רעכט צו פערנעמען נאָר מיט מוניציפּאַליטעט (שטאָטישע־ענינים, דאַגעגען וועט זי מעהר נישט האָבען דאָס רעכט זיך צו פערנעהמען מיט קרימינעלע אנגעלעגענהייטען. די אָנפיהרונגען פון תל־אביב'ער פּאָליציי זאָל איבערגעגעבען ווערען אין די הענד פון אַ סערזשאַנט און 6 פּאָליציאַנטען פון דער אַלגעמיינער פּאַלעסטינער פּאָליציי. אָבער דער דאָזיגער סערזשאַנט און די 6 פּאָליציסטען וועלען זיין יודען.

אַ שפּעטערדיגע ידיעה מעלדעט ווידער, אַז די פאָרשטעהער פון דער תל־אביב'ער פּאָליציי, די ה"ה האַלפּערן און יאָפּע זענען אויפגענומען געוואָרען ביים נציב העליון און דערווייל איז פון דעם ענין גאָר נישט געוואָרען.

דער גאַנצער ענין איז אַזוי אַרום אַ ריין פערמעלער.

צוליב דער רעאָרגאַניזירונג פון דער פּאַלעסטינער פּאָליציי, מוז די תל־אביב'ער פּאָליציי אָפּטרעטען אַ געוויסען טייל פון איהר אַרבייט דער אַלגעמיינער פּאַלעסטינער פּאָליציי. נישט וועלענדיג אָבער פערלעצען דעם ריין יודישען כאַראַקטער פון דער תל־אביב'ער פּאָליציי, וועלען די אויספיהרער פון דעם נייעם אַמט זיין בלויז יודען.

אין ליכט פון פראזע.

פון ב. זינגער.

דאַכט זיך, אַז דאָס גליקליכסטע לאַנד אויף דער וועלט איז פוילען. אין ענגלאַנד לײדט מען פון אַ קוילען-שטרייק, פראנקרייך קען נישט אַרויסקריכען פון אינפלאַציע, ס. ס. ס. ר. לעבט איבער אַ פּאַרטיי-קריזיס און בלויז פוילען לעבט אין נחת און האָט נישט קיין שום זאָרגען. לייענט די פוילישע פרעסע: דער עקספּאָרט פון קויהלען וואַקסט, די אַרבייטסלאָזיגקייט פאַלט, די חובות פון פוילישען באַנק פאַרקלענערען זיך, דער געלד-אומזאַץ פאַרגרעסערט זיך, דער שניט איז געלונגען, דאָס ביסעל חובות אין ענגלאַנד ווערט אויסגעקויפט. א גן-עדן און נישט קיין לאַנד — ממש אַמעריקאַ אַליין. און האָט דאָס לאַנד אַמאָל געהאַט עגמת נפש, אַז עס פעהלט איהר אויס אַ גענעראַל-אינספּעקטאָר — איז פאָרגעקומען אַ מאָראַלישע רעוואָלוציע און מען האָט די זאַך ערלעדיגט. די לעצטע דאגה איז שוין פערטריבען געוואָרען פון פוילען: עס איז שוין דאָ ב"ה אַ גענעראַל-אינספּעקטאָר מיט אַ געזעץ וועגען דער העכערער מיליטערישער מאַכט. און מיט שטאָלץ און גאוה זענען דעריבער געגאַנגען די פּילסודטשיקעס אויף די פייערליכקייטען קיין קעלץ און דערפאַר זענען די פייערליכקייטען געווען פול מיט פּאָעזיע, מיט רעדעס וועגען מאָרגען - און אָווענדשטראַהלען, מיט הימנען לכבוד די אַלע, וואָס פליהען אַרויס פריהער, ווי שפּעטער מיט אַן'אַפּאָטעאָזע פאַר אדלערס נעגען די אָרימע און אומגליקליכע מענשען, וואָס וואַנען קריכען אויף דער ערד, דעמאָלט ווען אָדלערס פליהען אין די הימלען.

גליק און פּאָעזיע שטעהען אַלזאָ ביי די טירען פון פוילען און בלויז שטאַרק נאַאיווע (ספּעציעל די יודישע צייטונגלעזער) ווייסען נישט וועגען דעם, זיי — די נאַאיווע קוועלען נישט פון שמחה און בעקלאָגען זיך נאַריש, אַז שטייערן וועלען זיין גרעסער פון סעפּטעמבער אָן מיט צעהן פּראָצענט, זיי — די פּראָזאַאיקער פרעהען זיך נישט, וואָס די אָפּיצירען האָבען ענדליך בעקומען הוספות און בעקלאָגען זיך, אַז פון סעפּטעמבער אָן וועט סוף כל סוף טייערער ווערען דער פּאָסט-טאַריף, עס מוטערט זיי נישט, וואָס מיר וועלען שוין ענדליך האָבען אַ ראַט פון יוריסטען, וואָס וועט אַכטונג געבען, אַז אַלע מעשים פון דער איצטיגע רעגירונג זאָלען זיין אין הסכם מיט דעם געזעץ און מיט דער קאָנסטיטוציע און עס אַרט זיי אַזאַ „נאַרישקייט", אַז דער בילדונגס-מיניסטער פון דער שטאַרק מאָראַלישער רעגירונג האָט נישט אַריינגענומען אין די רשימה פון שולען, וואָס עס ווערט זיי אָבגעלעגט דאָס מיליטער-דינסט — אויך די יודישע שולען. עס קימערט די יודען אַ זעלכע קלייניגקייטען ווי די הוספה פון באַהן-בילעטען. און ווען פון איין זייט קוקט די גאַנצע פוילישע פּרעסע מיט די ראָזאַאויגען (אַלאַ גראַבסקי) אויף דעם האַנדעלס בילאַנס, זעהען די בעשטייערטע יודען מיט טונקעלע אויגען דעם צאָהלבילאַנס (bilans płatniczy), וואָס זיין דעפיציט ווערט גרעסער פון טאָג צו טאָג, זיי זעהען די אויפגעלעבטע קויהלען-גרובען און מיר זעהען די האַלבטויטע לאָדזער אינדוסטריע, גוסס'דיגען האַנדעל, מיר זעהען אַ האָגעל נייע דעקרעטען, וואָס קענען אפילו נישט זיין קיין איינשפּריצונג פאַר דעם אָבגעשטאָרבענעם ווירטשאַפטליכען לעבען און דאָרט געהט אַ פרעהליך ליד, אַז נאָהנט איז די צייט פון אַן'אַמעריקאַנער הלואה, עס פעהלען אונז שוואונג אויף מסיג צו זיין אונזער גליק, מיר זעהען די טרוקענע, טרויעריגע פּראָזע.

די פראגע פון מינדערהייטס-שוץ
אויפ'ן אינטערנאַציאָנאַלען קאָנגרעס פון יוריסטען

(קאָרעספּאָנדענץ פון'ן ווין צום „נייעם פאָלקסבלאַט").

אויפ'ן אינטערנאַציאָנאַלען קאָנגרעס פון יוריסטען, וואָס ווערט איצט אָפּגעהאַלטען אין ווין איז, צווישען אַנדערען אויך בעטראַכט געוואָרען דער פּראָבלעם פון שוץ פאַר די נאַציאָנאַלע מינדערהייטען. די רעדנער האָבען בעזונדערס אונטערגעשטראָכען דעם פאַקט, וואָס די מינדערהייטען אַליין האָבען נישט קיין מעגליכקייט זיך ווענדען דירעקט מיט אָנקלאַגעס צום פעלקער-בונד, ווי אויך דערויף, וואָס די פערהאַנדלונגען אַרום דער אָנגעגעבענער אָנקלאַגע ווערען אין פעלקער-בונד געפיהרט געהיים, אַזוי, דאָס די מינדערטען האָבען נישט די מעגליכקייט צו וויסען, ווי עס האַלט מיט דער פּראַגע, וואָס איז דורך זיי בעריהרט געוואָרען אין דער אָנקלאַגע.

דער רעפערענט וועגען דער פּראַגע, פּראָפ. פון מאַנשעסטער אוניווערזיטעט סער אַלפרעד האָפּקינס האָט אויסגעפיהרט, אַז דער ווערסאַילער שלום-טראַקטאַט האָט נישט פולקאָם גערעגעלט דעם פּראָבלעם פון מינדערהייטס-שוץ, ווייל אין דער פּראַקטיק איז דער אָנקלאַגער-צד ביי'ם פעלקער-בונד נישט די בעטרעפענדע מינדערהייט, נאָר די רעגירונג לגבי וועלכער די אָנקלאַגע איז געווענדעט.

דער פּרעזידענט פון פראַנצויזישען יוריסטען-פערבאַנד פּראָפ. ברונעט האָט פאָרגעלעגט אַ רעזאָלוציע, לויט וועלכער די בעטרעפענדע נאַציאָנאַלע מינדערהייט און די פערקלאָגטע רעגירונג זאָלען אנערקענט ווערען אַלס גלייכבערעכטיגטע פּראָצעס-צדדים.

סעקרעטאַר פון דער ווינער פעלקער-בונד-ליגע דר. קינק האָט אַריינגעטראָגען אַ רעזאָלוציע, לויט וועלכער יעדע מינאָריטעט זאָל געזיכערט ווערען: 1) גלייכע וואַהל רעכט אין אַלע קאָמונאַלע זעלבסט - פערוואַלטונגען און מלוכה'שע געזעצגעבערישע אינסטיטוציעס, 2) גלייכע בעהאַנדלונג ביים אוניווערסיטעט-שטודיום (ד.ה. געגען נומערוס קלאַוזוס), 3) גלייכע בעהאַנדלונג ביי דער דורכפיהרונג פון אַגראַר-רעפאָרם, 4) ביידע צדדים מוזען אויסגעהערט ווערען דורכ'ן פעלקער-בונד.

די פּראָפעסאָרען פון עסטרייכישען און אונגאַרישען רעכטס-קאַדעקס האָבען פאָרגעלעגט אַן'אויסבעסערונג, לויט וועלכער אַלס אָנקלאַגער צום פעלקער-בונד זאָלען קענען אַרויסטרעטען נאָר דעפּוטאַטען אָדער פערטרעטער פון אויטאָנאָמע פּראָווינצען, פון שטעדט, ווי אויך פון ווירטשאַפטליכע, רעליגיעזע און וויסענשאַפטליכע קערפּערשאַפטען.

די בעראַטונגען פון קאָנגרעס ווערען פאָרטגעזעצט. די גאַלעריע איז פול מיט געסט פון די מינאָריטעטען פון די שכנות'דיגע מלוכות, (י.ט.א.)

נחום סאָקאָלאָוו ביים לאָרד פּלומער

ירושלים, (י. ט. א.) דער פּרעזידענט פון דער ציוניסטישער וועלט-עקזעקוטיווע ה' נחום סאָקאָלאָוו, וועלכער ווײלט איצט אין ירושלים, איז אויפגענומען געוואָרען דורך דעם נציב העליון לאָרד פּלומער. ה' סאָקאָלאָוו פערבלייבט אין ירושלים איינינע וואָכען.

דר. קאָראַלניק קומט קיין פוילען.

ווין, (י.ט.א.) דער בעקאַנטער שריפטשטעלער און רעדאַקטאָר פון ניו-יאָרקער „טאָג" דר. קאָראַלניק איז אויף דער צוריקרייזע פון ארץ - ישראל קיין אמעריקא געקומען קיין ווין, וואו ער האָט פערבראַכט עטליכע טעג אין קרייז פון יודישע זשורנאַליסטען, פּאָליטיקער און עסקנים. דר. קאָראַלניק איז אָפּגעפאָהרען קיין דייטשלאַנד, וואו ער וועט זיך אויפהאַלטען אַ געוויסע צייט. פון דייטשלאַנד וועט דר. קאָראַלניק פאָהרען קיין פוילען און דאַן זיך צוריקקעהרען קיין ניו-יאָרק.

אַן'אור-אַלטער יודישער ישוב אין ארץ-ישראל ווערט דערהאַלטען דורכ'ן יוד. נאַציאָנאַל-פאָנד.

ירושלים, (א. י. ק.) בעת מיססעס לינדהיים, די איצטיגע פּרעזידענטין פון דער „הדסה" אין אַמעריקאַ, האָט בעזוכט ארץ-ישראל, האָט מען געווענדעט איהר אויפמערקזאַמקייט אויף אַן'אור-אַלטען יודישען ישוב אין פּקיעין. לויט בעריכטען זאָלען די יודען פון דעם דאָרף שטאַמען פון די יודישע אור-איינוואוינער, וואָס האָבען קיינמאָל נישט פערלאָזט ארץ ישראל.

דער דאָזיגער אור-אַלטער יודישער ישוב איז אין געפאַהר צושטערט צו ווערען פון מאַנגעל אין באָדען. נאָך איהר צוריקקעהר קיין אַמעריקא האָט מיססעס לינדהיים אָנגעפיהרט אַ פּריוואַטע אַקציע און ס'איז איהר געלונגען צו זאַמלען 15.000 דאָלאַר, וועלכע זי האָט איבערגעשיקט פאַר דעם צוועק צום יוד. נאַציאָנאַל-פאָנד.

די באָדען - קניה פאַר די יודען אין פּקיעין וועט אין דער נאָהענטסטער צייט דורכגעפיהרט ווערען.

דער קאַמף וועגען אַן'אָרט אין ראַט פון דער פעלקער-ליגע.

די נאָהענטע הערבסט-סעסיע. - רעאָרגאַניזאַציע-קאָמיסיע צוזאַמענגערופען. - דייטשלאַנד נישט צופרידען. - פוילען האָפט צו בעקומען אַן'אָרט אין ראַט.

צוויי וויכטיגע מלוכה-אָבמאַכען.

אין 3 וואָכען אַרום ווערט געעפענט אין גענף די הערבסט-סעסיע פון דער פעלקער-ליגע.

די דאָזיגע סעסיע וועט האָבען אַ גרויסע בעדייטונג אין דער אַלוועלטליכער פּאָליטיק, ווייל דאָס מאָל דאַרף ענדגילטיג אָנגענומען ווערען אַ בעשלוס וועגען אַריינגעהמען דייטשלאַנד אין דער פעלקער-ליגע; דערביי דאַרף אנערקענט ווערען פאַר דייטשלאַנד אַ שטענדיג אָרט אינ'ם ראַט פון דער פעלקער-ליגע.

ווי בעוואוסט, האָט זיך מיט דעם ענין פערנומען דער ראַט פון דער פעלקער-ליגע נאָך אין חודש מאַי. ס'איז דעמאָלסט געשאַפען געוואָרען אַ ספּעציעלע קאָמיסיע פון 15 פאָרשטעהער פון פערשידענע מלוכות, וועלכע האָט זיך געדאַרפט פערנעהמען מיט דער רעאָרגאַניזאַציע פונ'ם ראַט. די קאָמיסיע האָט אָנגענומען דעם ענגלישען פּראָיעקט צו שאַפען אַ פאַר נייע, אָבער נישט-שטענדיגע ערטער אינ'ם ראַט; די ערטער זאָלען זיין בעשטימט פאַר בראַזיליען, שפּאַניען און עווענטועל אויך פאַר פוילען.

בראַזיליען איז אָבער נישט איינגעגאַנגען אויף אַזאַ ערלעדיגונג פון דער פראגע, און זי האָט איבערגעגעבען אַ פּראָטעסט געגען אַריינגעהמען דייטשלאַנד אין ראַט, דראָהענדיג אפילו, אַז זי וועט זיך צוריקציהען פון דער פעלקער-ליגע.

שפּאַניען האָט ערקלערט, אַז זי טרעט נישט אָפּ פון דער פאָדערונג צו בעקומען אַ שטענדיג אָרט אין דעם ראַט. דאָס זעלבע האָט אויך ערקלערט פוילען.

עהרענכטען האָבען די בלעטער מודיע געווען, אַז בריאַן זאָל האָבען מסכים געווען אויף דעם ענגלישען פּראָיעקט, פּוּאַנקאַרע זאָל אָבער זיין נעגען דעם, האַלטענדיג, אַז פוילען קומט אַ שטענדיג אָרט אינ'ם ראַט. מען מוז אונטערשטרייכען, אַז די פראַנצויזישע פּרעסע שטיצט בכלל אונטער פוילענס פאָדערונגען.

די פראַנצויזישע צייטונגען ווייזען אָן, אַז אַ שטענדיג אָרט פאַר פוילען אינ'ם ראַט פון דער פעלקער-ליגע איז די בעסטע גאַראַנטיע פאַר דעם אייראָפּעאישען שלום.

ס'איז פערשטענדליך, אַז די אייראָפּאישע דיפּלאָמאַטיע זוכען שוין איצט אַן'אויסוועג פון דער געשאַפענער לאַגע זיי בעמיהען זיך נאָך פאַר'ן צוזאַמענרופען פון דער פעלקער-ליגע צו פערשטענדיגען זיך וועגען דער רעאָרגאַניזאַציע פונ'ם ראַט, כדי ס'זאָלען נישט זיין קיין גרויסע רייבונגען אויף די זיצונגען. נאָר די בעראַטונגען צווישען פּאַריז מיט לאָנדאָן, רוים, מאַדריד, בערלין און וואַרשאַ קומען פאָר שטרענג פערטרויעליך — און די עפענטליכע מיינונג און די פּרעסע קאָנען זיך נאָר משער זיין וועגען די בעשלוסען.

אין דער נישט זיכערער סיטואַציע איז פאָרגעקומען פּלוצלינג אַן'אומגעריכטע ענדערונג.

שפּאַניען האָט זיך געווענדעט צום ראַט פון דער פעלקער-ליגע מיט דער פאָדערונג צוזאַמענצורופען די קאָמיסיע, וועלכע דאַרף רעאָרגאַניזירען דעם ראַט. דער פאָרזיצענדער פון דער קאָמיסיע האָט צוליב דעם צוזאַמענגערופען די קאָמיסיע קיין גענף אויף דעם 28 ד. ח. דאָס האָט אַ גרויסע בעדייטונג פאַר פוילען, ווייל זי וועט זיך קאָנען בעצייטענס אָריענטירען אין דער געשאַפענער לאַגע און אָננעהמען אַ שטעלונג צו אַלע פראַגען אויף דער פלענאַרער זיצונג פון דער פעלקער-ליגע.

פערשטעהט זיך, אַז פון דעם איז דייטשלאַנד זעהר נישט צופרידען. די דייטשע פּרעסע זאָגט אַרויס אַ מיינונג, אַז די פּראָצעדור קאָן אַרויסרופען אַ פערשפּעטיגונג פון דייטשלאַנדס אַריינטרעטען אין דער ליגע.

פון דער פערגאַנגענער וואָך איז נאָך דאָ צו פערצייכענען צוויי וויכטיגע געשעהענישען. די טעג איז אונטערגעשריבען געוואָרען אין רוים אַן'אָפּמאַך צווישען איטאַליען מיט שפּאַניען. ביידע מלוכות פערזיכערען זיך אַ געגענזייטיגע נייטראַליטעט בעת אַ מלחמה. דער אָפּמאַך האָט אַ גרויסע בעדייטונג פאַר איטאַליען, וועלכע קאָן זיך איצט פערזיכערען איהרע אינטערעסען אויף דער מיטעללענדישען ים. דער אָפּמאַך דאַרף פאָרגעשטעלט ווערען דעם ראַט פון פעלקער-ליגע צום בעשטעטיגען.

די צווייטע וויכטיגע געשעהעניש איז דער אַרביטראַזש-אָפּמאַך, וואָס איז געשלאָסען געוואָרען צווישען פראַנקרייך און רומעניען. אין דעם אָפּמאַך אַנערקענט פראַנקרייך די רעכט פון רומעניען אויף בעסאַראַביען.

פּ. ברבש.

8-טונג! דאס „נייע פאָלקסבלאַט" בעקומט מען טעגליך 6 אַ זייגער פריה איז אלע באַהן קיאָסקען פון „רוך" („Ruch")

זאַל פילהאַרמאָניע נאַרוטאָוויטש 20
נאָר 1 פאָרשטעלונג
פון די לאָדזער פּערא"נ. אַרטיסטען
צו ביליגע פּרייזען פון 50 גר. ביז 1.50
ווער עס קומט פריהער בעקומט אַ בעסערען פּלאַץ
שבת 3.30 נאָכמיטאָג ווערט געשפּילט
דער תלמוד חכם
לעבענסבילד אין 5 אַקטען פון ראַקאָוו.
ס'נעהמען אַנטייל פרויען: שושנה, בעזמאַן, נירענבערג. מענער: האַמבורגער, נירענבערג, יעדוואַב, פּאָלאַנסקי, ליודגער, נייהויז און אַריעל.
בילעטען צו בעקומען אין קאַסע פון פ' להאַרמאָניע.

זיידען-מאַנופאַקטור
בערנאַרד דאַבראַזשינסקי'ס ערבען
לאָדז, פּעטריקאָווער 10.
878

דאָס סימבאָלישע קעזעל

פון משה בראָדערזאָן.

איך וועל אייך דערצעהלען אַ מעשה-לע — אַ קליין געמעליך מעשה'לע פאַר קינדער, וואָס ס'איז זעהר כדאַי, אַז אויך מענשען דערוואַקסענע, מיושב'דיגע זאָלען פון איהר געניסע, און אַראָפּנעמען פון איהר אַ מוסר-השכל.

די מעשה'לע איז אַ קליינט און אַ שיינע, און מען דאַרף קיין סך קאָפּ צו איהר נישט צולייגען, מ'זאָל זי פערשטעהן!

די מעשה'לע איז אַ מאָראַלישע, א סיך-רעליגיעזע, אַ פּראָסט-פּשוט'ע און בעשאַפען איז זי געוואָרען פאַר אונשולדיגע קליינע קינדערס-וועגען מיט פּעדאַגאָגישע, ערציהערישע כוונות, פערשטעהט זיך —

בעשאַפען איז זי געוואָרען נישט דורך מיין ווינציגקייט (הלמאַי ווערען אַ פּלאַגיאַטאָר, וואו עס לוינט זיך נישט — און ס'לוינט זיך בכלל נישט!) געשאַפען געוואָרען איז די מעשה'לע דורכ'ן פּוילישען ראַדיאָ („פּאָלסקיע ראַדיאָ"), ד. ה. דורך אַ קולטור-און בילדונגס-אינסטיטוציע.

און אָט איז זי, די מעשה'לע גופא:

„אַמאָל האָט זיך קריסטוס אַוועקגעלאָזט אין וועג אַריין מיט'ן אַפּאָסטאָל פּעטער... אַלס צידה לדרך, האָבען זיי זיך געקויפט זיבען קעזלעך (זיבען איז שוין אַ ליגען!), און זיי האָבען געדונגען אַ יודען — זשידעק בלע"ז — ער זאָל זיי נאָכטראָגען די דאָזיגע קעזלעך. אין מיטען גיין האָט קריסטוס געהייסען דעם זשידעק, ער זאָל איבערציילען די קעזלעך אין זעקעל. דער זשידעק האָט איבערגעציילט, און געזאָגט, אַז עס איז דאָ נישט מעהר און נישט ווייניגער ווי זיבען. נישט גלויבענדיג דעם יודען, (זשיד ניעראָזוואַרעק! מ. ב.) האָט קריסטוס זיך געווענדעט צום הייליגען פּעטער, אַז ער זאָל איבערציילען די קעזלעך אין זעקל. דער הייליגער פּעטער האָט זיך געפאָלגט, און געזאָגט, אַז עס פעהלט איין קעזעל. קריסטוס האָט אַ פרעג געטאָן: — „ווער האָט אויפגעגעסען דאָס קעזעל?" און דער יוד האָט געענטפערט: — „איך נישט!" און זיי זענען ווייטער אַוועק. מען איז צוגעקומען צו אַ טייך. קריסטוס און דער הייליגער פּעטער זענען, כנהוג, אַריבער דאָס וואַסער און געבליבען טרוקען, און דער יוד האָט זיך אָנגעהויבען, אויך כנהוג, צו טרינקען, רופענדיג: — „הייליגער הער, ראַטעווע!" קריסטוס האָט געענטפערט: — „ווער האָט אויפגעגעסען דאָס קעזעל?" דער יוד האָט ווייטער געלייקענט. אַזוי האָט זיך עס איבערגע'חזר'ט עטליכע מאָל, ביז דער יוד איז אינגאַנצען פערשוואונדען געוואָרען אין וואַסער, און נאָר איין האַנד זיינע האָט זיך אַרויסגעזעהן, וואָס האָט געבעטען נאָך הילף. זעהענדיג, אַז דער פּרוב איז איהם נישט געראָטען, האָט קריסטוס ענדליך אַרויסגעראַטעוועט דעם יודען, און זיי זענען צוזאַמען אַוועק ווייטער. אין וועג האָבען זיי אָנגעטראָפען אויף אַ שטיין. קריסטוס האָט געהייסען דעם יודען, אַז ער זאָל דעם שטיין צוקלאַפּען, (געפונען אַ גבר — אַ שטיינהאַקער! מ. ב.) און דער יוד, וועלכער איז זשעדנע געווען אויף רוחים, האָט טאַקי צוקלאַפּט דעם שטיין, און געפונען אינעווייניג פיער קופּקעלעך גאָלד. (וואָס דען אַנדערש געפינט מען אין שטיינער? מ. ב.) קריסטוס האָט געוואָלט דאָס גאָלד צוטיילען על פי יושר, און געזאָגט: — „איטליכער פון אונז וועט בעקומען איין קופּקע גאָלד"! — „און מיט דער פערטער קופּקע, וואָס וועט זיין?" האָט אַ פרעג געטאָן דער יוד. (אַז מען שמועסט, אַ יוד איז אַ בעל חשבון, איז דאָך נישט שייך!.. ער האָט זיך גלייך געכאַפּט, אַז ס'איז דאָ אַנ'איבעריגע קופּקעלע! מ. ב.) — „די פערטע קופּקעלע — האָט קריסטוס געענטפערט — וועט בעקומען יענער, וואָס האָט אויפגעגעסען דאָס קעזעל!" — „ווי גאָט איז מיר ליב, ליכטיגער הער, איך האָב דאָס קעזעל אויפגעגעסען! האָט דער יוד אויסגעשריגען, (פרעג איך אייך, אדרבא, זאָגט: האָט אַזאַ אָמבינאַטאָר אַ יוד נישט געדאַרפט ווערען פינאַנץ-מיניסטער און אַרויסגעבען מאָנאָפּאָל-געזעצען? מ. ב.) דערויף האָט קריסטוס געזאָגט: — „דערפאַר, יוד — זשידזשיע — וואָס דו האָסט די גאַנצע צייט געלייקענט, און אַפילו פאַר'ן אָנבליק פון טויט זיך נישט געוואָלט מודה זיין, דערפאַר וועסטו זיך אייביג יאָגען נאָך גאָלד און קיינמאָל דערמיט נישט זאַט ווערען!"

אָט אַזאַ איז זי, די מעשה'לע ליבע יודען, אָט אַזוי איז זי דערצעהלט געוואָרען פאַר קינדער דורכ'ן פּוילישען ראַדיאָ אין וואַרשאַ, און איהר וועט מיר מוזען מוחל זיין, וואָס איך גופא האָב זי דאָ עטליכע מאָל איבערגעריסען און געשטעלט פראַגען. מיר, יודען ווייסען דאָך פון דער פּראַקטיק און פון אונזערס אַ גלייכווערטעל, אַז אויף מעשיות פרעגט מען קיין קשיות נישט, און אַז מען דאַרף זיי מקבל זיין אָט אַזוי, ווי זיי זענען, אין דער פאָרם, ווי מען דערלאַנגט זיי אונז!

איז, מילא. האָט איהר ביי מיר אַנ'עולה!

*

און טאַקי אַזוי: וואָס נוצט דען צו שטעלען פראַגען?! וואָס פאַר אַ פּעולה קאָן עס האָבען?

היינע האָט אינ'ערגיץ געזאָגט, אַז אויף נאַרישקייט האָט יעדערער דאָס רעכט, אָבער עס זענען דאָ מענשען, וואָס מיסברויכען מיט איהר מיט דער נאַרישקייט...

דער שטות דערגעהט שוין אַזוי ווייט, אַז אַ דאַנק די דערגרייכונגען פון מענשליכער גאונות, אַ דאַנק דעם ראַדיאָ, למשל, קריכט דער שטות און פוילקייט אַרויס פון זיינע ד' אמות, און צוקלימפּערט זיך איבער דער גאַנצער וועלט.

די נאַרישקייט, וואָס איז „רעליגיעז", די טפשות, וואָס איז „העכסט-פּאַטריאָטיש", דער אידיאָטיזם, וואָס איז „געוויסענהאַפט" — אָט זיי „אַלע" ווען מען לאָזט זיי פריי אַרויס צו צעלייגען זיך אין דער לענג און דער ברייט, זיי אַלע ווערען — אַנטי-רעליגיעז, פעררעטער פון זייער פאָלק, פערלירען דאָס געוויסען, און געה שריי דערנאָך חיי וקים... דורכ'ן ראַדיאָ!

אַז מען דאַרף טראָגען זיבען קעזלעך, מוז מען דערצו דינגען אַ זשידעק; און אַז דער דאָזיגער זשידעק מוז דוקא זיין אַ קעזען-נאַשער; און אַז מען שטעלט זיך נישט אָפּ דערפאַר, אַז דער געטליכער מענש זאָל בעקומען די מיסיע צו ווערען אַנ'אויספאָרשונגס-ריכטער פונ'ם אַראָפּגעשלונגען קעזענטום; און אַז דער יוד ווייסט שוין פון פריהער, אַז אין שטיינער וואַלגערען זיך קופּקעס גאָלד; און דער פּוילישער ראַדיאָ גיט אַריין קריסטוס'ן אין מויל אַ כיטרען שפּיצעלדיגען געדאַנק, אַז ווער עס האָט גע'לקח'נט דעם קעז, בעקומט מיט אַ קופּקע מעהרער; און אַז קריסטוס גייט זיך טיילען מיט גאָלד, און אַז דער יוד — אוי-וויי-מיר נעבעך געשעה-ען! — איז אַזאַ שוטה בן פּיקהאָלץ און לאָזט זיך פיהרען אין באָד אַריין דעם ראַדיאָ-פּעדאַגאָג'ס חכמה-וועגען — אַז אָט דאָס אַלץ איז וואָהר און אמת, טא וואָס איז דאָ צו פרעגען שאלות, און האָבען תרעומות.

מיר ווילען דאָך, חלילה, נישט געהן צוליב'ן גע'גנב'עטען קעזעל פערפיהרען אַ נייעם נאַציאָנאַלען פּראָצעס (מיר האָבען גענוג ביילים'עס, שטייגער'ס, האַאַז'ס, שוואַרצבאַרד'ס!) מיט אַ געריכטס-אויספאָרשונג, ווער, אייגענטליך, עס לקח'נט אַלע טאָג דאָס „סימבאָלישע קעזעל", און עס געהט איהם אַרויס באַקאַם.

אָט גלאַט אַזוי: עס האָט זיך געמאַכט אַ קליינע, שיינע מעשה'לע, האָבען מיר זי איבערדערצעהלט.

למען ידעו — גרויסע מענשען זאָלען זיך אַראָפּלערנען אַ מוסר, אַ מאָראַל פון אַ קינדער-מעשה'לע.

ווייל — פון קליינע מעשה'לעך וואַקסען אַרויס גרויסע, זעהר גרויסע און זעהר אונאַנגענעהמע מעשיות!

Dr. med. Różaner
ספּעציאַל-ערצט פאַר ווענערישע און הויט-קראַנקהייטען, בעהאַנדלונג מיט קינסטליכער בערג-זאָנע.
9 ז'יעלנאַ 9
1-טער שטאָק. טעלעפאָן 28-98
נעמט אָן פון 8—10 און פון 3—5.

Paryski Zakład Fotograficzny
wł. H. SROKA, Brzezińska 69.
מאַכט בעקאַנט, דאָס אויסער די אַטעליער-אַרבייט, ווי: רעטושירטע פאָטאָגראַפיעס און פּאָרטרעטען, ווערט אויך אָנגענומען פערשידענע פאָטאָגראַפישע אַרבייטען פאַר אינדוסטריע-צוועקען, צ. ב. פאַבריקען, אינערע אויפנאַהמען, מאַשינען-פלעגער. אַ ספּעציעלע אַבטיילונג פאַר קלישען פון 3-פאַרבען-דרוק (נאַטור-טרייע פאַרבען), פאַרבען-קלישען פאַר קינאָ-רעקלאַמען לויט די מעטאָדע „Autochrome" Lumiere גרופּען-אויפנאַהמען פון שול-קינדער צו זעהר ביליגע פרייזען. ספּעציעלע הנחות פאַר אַרטיסטישע קרייזען. די אַרבייט ווערט אויסגעפיהרט שנעל, פּינקטליך און רייעל. צופאָהר מיט'ן טראַמוויי נומער 1.
מיט אַכטונג ה. סראָקאַ.

מיט אייגענע כוחות.

פון לאָזאַר קאַהאַן.

דאָס איז זעהר אַ שענער און ראַציאָנעלער פּרינציפּ: מיט אייגענע כוחות! אין יעדער געזעלשאַפטליכער און פּאָליטישער אַרבייט ווערט דער דאָזיגער לאָזונג פערווענדעט מיט פּאָזיטיווע רעזולטאַטען. עס איז נישטאָ קיין איין געביט פון געזעלשאַפטליכען לעבען, אויף וועלכען דער פּרינציפּ: „מיט אייגענע כוחות" זאָל נישט בענוצט ווערען מיט גרויס ערפאָלג.

און ווען מיר הערען פון די פאַרשטעהער פון דער פּוילישער רעגירונג, אַז זיי ווילען פיהרען אַ פּאָליטיק פון אויפבוי און סאַנאַציע מיט אייגענע כוחות, דאַרף עס אייגענטליך אַרויסרופען דעם פולען הסכם מיט אַלע געזעלשאַפטליכע קרייזען און עס דאַרף אין פלוג מאַכען דעם בעסטען איינדרוק.

נישט דאָס ערשטע מאָל הערען מיר פון מויל פון פּוילישע מיניסטאָרען, אַז פּוילען דאַרף זיך שטעלען אויף די פיס דורך אייגענע כוחות. דאָס האָט דער געוועזענער פּרעמיער און פינאַנץ-מיניסטער וולאַדיסלאַוו גראַבסקי באַלד אין אָנהויב פון זיין ממשלה פּראָקלאַמירט, און שפּעטער פיל מאָל אונטערגעשטראָכען און בעטאָנט די וויכטיגקייט פון אייגענע כוחות פאַר'ן לאַנד. און ער האָט אויך אַ לענגערע צייט געפיהרט זיין גאַנצע פּאָליטיק אין דעם זין, האַלטענדיג, אַז די יונגע שוואַכע פּוילישע מלוכה דאַרף נישט אָנקומען צו אויסלענדישע קאַפּיטאַלען, דאַרף נישט זוכען הלוואות ביי פרעמדע, נאָר מיט אייגענע כוחות קענען אויפגעריכט ווערען. און די אייגענע כוחות האָבען ביי איהם געהייסען: נעמען וואָס מעהר שטייערן ביי דער בעפעלקערונג.

צו וואָס די דאָזיגע פּאָליטיק פון „אייגענע כוחות" האָט דערפיהרט, ווייסט שוין היינט דאָס גאַנצע לאַנד: דער זלאָטי, גראַבסקי'ס ליבלינג איז ווירקליך אויף אַ געוויסע צייט דורך די „אייגענע כוחות" סטאַביליזירט געוואָרען, ער האָט אויך דערצילט אין אַ געוויסער מאָס דאָס גלייכגעוויכט פונם מלוכה-בודזשעט, אָבער דאָס אַלץ איז דערגרייכט געוואָרען דורך דער ווירטשאַפטליכער רואין פון דער גאַנצער בעפעלקערונג...

דער פּרינציפּ פון „אייגענע כוחות" האָט אין דעם פאַל דערפיהרט צו דער פעראָרימונג פון די איינוואוינער, און צו אַנ'עקאָנאָמישען חורבן פון גאַנצען לאַנד...

און נישט קוקענדיג אויף די טרויעריגע ערפאַהרונגען פון גראַבסקי'ס פּאָליטיק, זעהען מיר, אַז זיינע נאָכפאָלגער האַלטען זיך גאַנץ אָפט אין זיינע פּרינציפּען. און אויך דער לאָזונג „מיט אייגענע כוחות" האָט געפונען אַ הייסען אָנהענגער אין דער פּערזאָן פון האַנדעלס-מיניסטער קוויאַטקאָווסקי. אין זיין לעצטען עקספּאָזע פאַר דער פּרעסע-פאָרשטעהער, האָט ער אויך געפּרעדיגט דעם פּרינציפּ „פון אייגענע כוחות" ער האָט זיך אַרויסגעזאָגט, אַז דאָס לאַנד איז גענוג רייך, אַז די לאַגע אין דער מלוכה האָט זיך זעהר פיל פערבעסערט, אַז די אַרבייטסלאָזיגקייט האָט זיך שטאַרק פערקלענערט א.אַ.וו. אָפּטימיסטישע מיינונגען אָבער פון מיניסטאָרען איבער דער לאַגע זענען ביי אונז, אייגענטליך, נישט קיין נייעס. רעגירונגס-פאָרשטעהער האָבען שוין אַזאַ טבע: די סיטואַציע צו מאָהלען אין די שענסטע און העלסטע פאַרבען.

די בעפעלקערונג דאַגעגען פיהלט נאָך נישט דעם טעם פון דעם גן-עדן, וואָס דער האַנדעלס-מיניסטער האָט געשילדערט אין זיין ערקלערונג פאַר דער פּרעסע, און מיר דאַרפען זיך אויך בעציהען מיט אַ געוויסער פאָרזיכטיגקייט, מיט רעזערווע צו ה' קוויאַטקאָווסקי'ס אָפּטימיזם.

און אויך דער פּרינציפּ „פון אייגענע כוחות" קען ביי אונז קיין גרויסע בעגייסטערונג נישט אַרויסרופען.

קודם כל דאַרפען מיר געדענקען, אַז אַ קראַנקער, ווען ער וויל זיך אויפהויבען, דאַרף ער האָבען אויף וואָס זיך אָנצושפּאַרען, גלייבט זיך אין אַ געוויסען אַנלעהן. פאַר אַ שוואַכען קערפּער איז פרעמדע הילף פון אַ גרויסער וויכטיגקייט.

אויך די שוואַכע ווירטשאַפטליכע קראַנקע מלוכה קען נישט מיט אַזאַ לייכטזיניגקייט אָפּוואַרפען פרעמדע שטיצע.

הלואי, וואָלט די פּוילישע רעגירונג געקאָנט אַריינציהען, וואָס מעהר אויסלענדישע קאַפּיטאַלען אין לאַנד — דאָס וואָלט געווען אפשר די ראַדיקאַלסטע רפואה פאַר אונזער קראַנקען ווירטשאַפטליכען אָרגאַניזם.

דער פּרינציפּ פון „אייגענע כוחות" האָט נאָך ביי אונז אין לאַנד נאָך אַ כוונה: אויסצומיידען יודען אין דעם אויפבוי און דער סאַנאַציע פון די טרויעריגע פערהעלטנישען אין לאַנד.

די דאָזיגע פּאָליטיק האָט געפיהרט די גאַנצע צייט וולאַדיסלאַוו גראַבסקי. ער האָט איינגעפיהרט פערשידענע מאָנאָפּאָלען און אַזוי-אַרום אַרויסגענומען פון יודישע הענד וויכטיגע לעבענס-צווייגען.

און — ווען באַרטעל'ס רעגירונג זאָל אויך פערפאָלגען די אייגענע טענדענץ, וואָלט עס געווען זעהר טרויעריג. מען דאַרף אָבער האָפען, אַז די הבטחה פון פּרעמיער-מיניס. בנוגע יודען וועט נישט בלייבען קיין שעהנע פראַזע און די איצטיגע רעגירונג וועט אין דער הינזיכט נישט געהן אין די דרכים פון וול. גראַבסקי.

די פּאָליטיק פון מאָנאָפּאָלען האָט פולשטענדיג בענקראָטירט, האָט זיך אַרויסגעוויזען פאַר שעדליך נישט בלויז פאַר יודען, נאָר פאַר דער גאַנצער מלוכה.

דער האַנדעלס-מיניסטער קוויאַטקאָווסקי וועט דערום אפשר נישט מסכים זיין צו די אַספּיראַציעס פון די פריצים און נישט איינפיהרען קיין נייע מאָנאָפּאָל אויף תבואות.

דער פּרינציפּ פון „אייגענע כוחות" איז טאַקע אַ שעהנער, נאָר אין אונזער פאַל איז ער נישט קיין קלוגער און ראַציאָנעלער.

אויסצומיידען אין דעם אויפבוי פון לאַנד די יודען, פערעכענען זיי אַלס פרעמדע כוחות — דער דאָזיגער פּרינציפּ איז אַוודאי נישט דערלויבאַר.

Dr. med. I. WAJNBERG
Cegielniana 47 tel. 26-02
אינערליכע קראַנקהייטען. ספּעצ. לונגען און האַרץ-קראַנקהייטען בעשטראַהלונגען מיט קונסטליכע בערג-זון.
נעמט אָן פון 3—5 נאָכמיטאָג. 1831

Dr. med.
EYCHNER Jakób
Aleja 1-go Maja 16, Tel. 11-24
אינערליכע- און קינדער-קראַנקהייטען.
נעהמט אָן פון 6—7, זונטאָג פון 3—4.

וויכטיג בייעס!
צוליב'ן פאַלען פון דאָלאַר, האָב איך פערקלענערט די פרייזען אויף אַלע אַרטיקלען, ווי: פודער, טואַלעט-זייפע, קעלנישע וואַסערן, פערפומען, ווי אויך אויף אַלע קאָסמעטישע אַרטיקלען. בעזוכען מיין געשעפט און די בענוי אויסגעשטעלטע פרייזען פון מיין שויפענסטער איז אָהן קויף-צוואַנג.
רעיצעל! ביליגער, ווי איבעראַל!
מיט אַכטונג י. דרוקער, זאַוואַדזקאַ 11.

Dr. Prybulski
זאַוואַדזקאַ 1, טעל. 25-38.
ווענערישע- און האַר- הויט-קראַנקהייטען, מענער-שוואַכע, בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-ליכט (האַר-אויספאַל), רענטגען-שטראַהלען.
נעמט אָן 9—1, 4—8 אָוו., דאַמען: 4—5

געגענזייטיגע ערבות.

פון דיאַנעאַ.

צוויי חדשים זענען שוין אַדורך, זינט פעטלוראַ איז ערמאָרדעט געוואָרען, נאָר אין די רוסישע און אוקראַאינישע בלעטער בעווייזען זיך נאָך איצט פון צייט צו צייט אַרטיקלען, וועלכע זענען געווידמעט פעטלוראַ'ן. „קיינער טאָר נישט הרג'ענען", „פעטלוראַ איז נישט פעראַנטוואָרטליך פאַר די מאַסען-רציחות אין אוקראַאינאַ" — דאָס זענען די טעזען פון די אַרטיקלען.

אוראי, טאָר מען קיינעם נישט הרג'ענען און, אָהן צווייפעל, דאַרף קיינער נישט נעהמען אויף זיך די ראָל פון אַ ריכטער, וועלכער טראָגט אַרויס אונטער די אויגען דעם פסק-דין, און די ראָל פון אַ הענקער, וועלכער פיהרט בפועל אויס דעם פסק-דין.

וואָס נוגע דער צווייטער טעזע, ד. ה. דאָס אָפּלייקענען פון פעטלוראַ'ס פעראַנטוואָרטליכקייט פאַר די פּאָגראָמען, קומט אָן ביי יעדען יודישען לעזער ערינערונגען וועגען אַ גאַנצער רייהע פאַקטען פון דער אוקראַאינישער געשיכטע. די פאַקטען וואָלט איך געקאָנט פאָרמולירען אויף אַזאַ אופן: בעת אַלע גרעסערע אונרוהען אין אוקראַאינאַ האָט דאָרט די בעפעלקערונג אַרויפגעלעגט אויף די יודען אַן'אַלגעמיינע בלוט-ערבות. און הגם די ערבות איז אַרויפגעלעגט געוואָרען אויף אומשולדיגע זקנים, פרויען און אפילו זויג-קינדער, האָבען דאָך די קאָזאַקען און די אוקראַאינישע שרייבער אָנערקענט דאָס פאַר אַ ריכטיגע ערשיינונג.

קיין איין פּובליציסט און קיין היסטאָריקער האָבען קיינמאָל נישט פּראָטעסטירט געגען דער אַלגעמיינער בלוט-נקמה, און אַ סך פּאָעטען האָבען אפילו בעזונגען די פערניכטער, אַלס נאַציאָנאַלע העלדען.

כ'וועל ברענגען אַ פּאָר ערשטע, בעסטע משלים:

„אויסגעשאָכטענע קינדער, אָפּגעשניטענע ברוסטען פון פרויען, אָפּגעריסענע הויט ביי בעפרייטע—מיט איין וואָרט. גוט בעצאָהלט האָבען די קאָזאַקען זייערע אַלטע חובות" — אַזוי בעשרייבט גאָגאָל די צייט, ווען די קאָזאַקען האָבען פערנומען דעם איצטיגען פּאָדאָל.

איצט לאָמיר זיך ווענדען צו דעם אויפשטאַנד פון באָגדאַן כמעלניצקי. יעדער שטאָט, יעדער שטעטעל איז געוואָרען אַן'אַרענע פון רציחות געגען יודען. אַטאַמאַן כאַרטשענקאָ האָט געהייסען בעת'ן איינגעהמען פון דער שטאָט קאָנעוו אָפּצושינדען פון אַלע יודען די לעבעדיגע הויט.

„אַזאַ מנהג איז געווען ביי די קאָזאַקען" — בעמערקט לאַקאָניש אַ פּוילישער היסטאָריקער, בעשרייבענדיג די מעשים. אַטאַמאַן גאָנזשאַ האָט געהייסען אין ניעמיראָוו „דערטרינקען הונדערטער יודען און אויסשעכטען די קליינע קינדער".

ס'זענען דעמאָלט אומגעקומען ביז 5 טויזענד נפשות. ווען די קאָזאַקען האָבען בעלאַגערט טולטשין, האָבען די יודען געהאָלפען די פּאָלאַקען ביי דער פערטיידיגונג פון דער שטאָט. צום סוף גאָר האָבען די פּאָלאַקען בעשלאָסען אַרויסצוגעבען די יודען, וייערע ווייבער און קינדער. „מיט טרעהרען אין די אויגען זענען געשטאַנען די יודען אויף דער גאַס פאַר די שליאַכטשיצעס" — שרייבט דער פּוילישער היסטאָריקער — „די יודישע פרויען מיט די קינדער אויף די הענד, האָבען געבעטען רחמים ביי די פּאָליאַקען. גאָט וועט אייך בעשטראָפען פאַר אונזערע אומשולדיגע קינדער, האָבען געוויינט די יודען, אויב איהר וועט אונז אומברענגען, וועט איהר אַליין אומקומען. איהר וועט זיך דערמאָנען אונזערע ווערטער, אָבער ס'וועט שוין שוין זיין צו-שפּעט: די קאָזאַקען וועלען אייך אויסשעכטען צוזאַמען מיט אונז. די שליאַכטע האָט נישט געגלויבט אין די יודישע נביאות, זי איז נישט געריהרט געוואָרען פון דעם יאָמערליכען געוויין פון די יודען. די יודען זענען אַרויסגעיאָגט געוואָרען פון דער שטאָט מיט האַרמאַטען- און ביקסען-שאָסען. „רבונו של עולם — האָבען געשריגען די פערפאָלגטע — נעהם נקמה פאַר אונזער טויט". די קאָזאַקען האָבען זיך געוואָרפען אויף די יודען, וועלכע האָבען זיך פערטיידיגט מיט אַלע קרעפטען. אפילו די פרויען האָבען זיך געשלאָגען מיט די קאָזאַקען, וועלענדיג פערטיידיגען זייערע קינדער. די בלוטבאָד האָט געדויערט דריי טאָג, ביז די קאָזאַקען האָבען נישט אויסגעשחט'ען אַלע פון גרויס ביז קליין. 3000 יודען זענען דעמאָלס אומגעקומען אין טולטשין.

נעהמענדיג נקמה אין די יודען, האָבען די קאָזאַקען געשאָכטען, געהאָנגען, געטרעטען מיט די פיס, געריסען שטיקער פלייש, אויסגעבערענט אויגען, אַראָפּגעדרעהט קעפּ, געשינדען הויט, מאָנסגעוועזען פרויען אין דער אַנוועזענהייט פון זייערע מענער, ברידער און עלטערן... נאָך די בלוטיגע סצענעס פלעגט זיך אָנהויבען אַ הולאַנקע: מען האָט אַרויסגעשלעפּט פון די קעלערס פעסער וויין, געטרינקען, געטאַנצט און געזונגען לידער צווישען חורבות און טויטע.

אין אוקראַאינאַ זענען דעמאָלס אויסגעשאָכטען געוואָרען ביז 100 טויזענד יודען. און דער אוקראַאינישער היסטאָריקער, וועלכער גיט איבער אין 200 יאָהר אַרום די בלוטיגע געשעהענישען האָט זיך מיט קיין איין וואָרט נישט פערערדט וועגען דער ווילדער אונגערעכטיגקייט פון דער אַלגעמיינער בלוט-ערבות, וואָס איז אַרויפגעלעגט געוואָרען אויף אומשולדיגע מענשען. די פעראַנטוואָרטליכקייט קומט ביי דעם היסטאָריקער אַרויס אין אַ הומאָריסטישער ליכט. קאָסטאָמאַראָוו (איינער פון די בעדייטענדסטע רוסישע היסטאָריקער — בעמ. פון דער רעדאַקציע) בעשרייבט „הומאָריסטיש", ווי די יודען ענטלויפען פון אַ שרעקליכען טויט:

„קטאָ דאָ סנוטשי, מיע פּאָטיעראַלי סאַפּאָגי אי אָנוטשי, קטאָ דאָ פּרוטאָ, טיעם אָט קאָזאַקאָוו נאָ דאָראָגע בילאָ קרוטאָ. ביעזשיט לייבאָ זשיד, אי זשיוואָט אי ניעוואָ דראָזשיט" (ווער ס'לויפט צום סנוטש, דער האָט פערלוירען די שטיוועל און די אָנוטשעס, ווער צום פּרוט האָט אַ מיאוסען סוף פון די קאָזאַקען, ס'לויפט דער זשיד לייבאַ און ביי איהם טרייסעלט זיך דער בויך).

ס'איז אַדורך הונדערט יאָהר. אין דער איצטיגער קיעווער גובערניע האָט זיך אָנגעהויבען אַ נייער אויפשטאַנד פון דער היידאַמאַטשינע, און ווידער איז אַרויפגעלייגט געוואָרען אויף די יודען די אַלגעמיינע בלוט-ערבות. די היידאַמאַקעס האָבען געשחט'ען מיט „געהייליגטע מעססערס" און גע'הרג'עט נישט שונאים, וועלכע קענען שטעלען אַ ווידערשטאַנד, נאָר זקנים, פרויען און קינדער.

„ווסיפּען אוקלאַלי, ווסיאַ זאַבראַלי" (אַלע אויסגעשחט'ען, אַלעס צוגענומען) זאָגט דער אוקראַאינישער פּאָעט, וועלכער האַלט אונטער מיט'ן גאַנצען האַרץ די בלוט-ערבות.

אין ליסיאַנקע זענען אומגעקומען עטליכע טויזענד יודען. „ני קאַליקאַ, אַ ני סטאַרי, ני מאַלי דיטינאַ ניע אָסטאַלים"... (נישט קיין קאַליקע, נישט קיין זקן, נישט קיין קינד זענען נישט פערבליבען — זאָגט דער אוקראַאינישער פּאָעט שעווטשענקאָ. ער האַלט עס פאַר אַ גאַנץ נאַטירליכע ערשיינונג, וואָס דער היידאַמאַק גאָלייטאַ, געהמענדיג נקמה פאַר זיין כלה, וואָס איז צוגענומען געוואָרען דורך די פּאָליאַקען, לייגט אַרויף די בלוט-פעראַנטוואָרטליכקייט דערפאַר אויף אַלע יודען. דער פּאָעט דערצעהלט ווייטער ווי די היידאַמאַקעס האָבען נאָכ'ן אויסשחט'ען אַלע יודען אין ליסיאַנקע איינגעאָרדענט אַ „טשערוואָני בענוקעט" (בלוטיגע שמחה) מיט בראָנפען און טענץ צווישען די גע'שחט'ענע. אַזעלכע שמחות זענען איינגעאָרדענט געוואָרען אין טשיגירין, קאַניעוו און צום סוף די שרעקליכסטע אין אומאַן.

די אַלגעמיינע בלוט-ערבות איז אָנגענומען געוואָר'ען און ווערט אויך איצט אָנגענומען אַלס אַ נאָרמאַלע ערשיינונג דורך די אוקראַאינישע היסטאָריקער און פּאָעטען. זיי ווילען אַלע זעהען אַ „טיטאַניזם" ביי די מערדערס און אַ קאָמישען עלעמענט אין די קרבנות, וואָס ווערען דורך די „טיטאַנען" געשאָכטען.

מאַסלאָוו אין זיין זעלטענעם בוך „רוסלאַנד נאָך פיער יאָהר רעוואָלוציע" ברענגט אַ מערקווירדיג געשפּרעך מיט אַ יונגען אוקראַאינישען לעהרער, וועלכע האָט אַ פּאַסט מיטעל צו ערלעדיגען די יודען-פראַגע: „ווירעזאַט אי טאַלקאַ" (אויס'שחט'ען און שוין!)

איך האָב געזאָגט, אַז ביי דעם גרעסטען טייל אוקראַאינער איז די אַלגעמיינע ערבות פון די יודען אַן'אַקסיאָמע. כ'וועל ברענגען אַ משל:

אין פריהלינג פון 1919 יאָהר בין איך געווען אין פּאַריז אויף אַ „דיספּוט" פון דעם אוקראַאינער שלוכין, אַ געוועזענער צאַרישער פּראָקוראָר, דער „דיספּוט" האָט זיך אויסגעצייכענט מיט זיין אויסערגעוועהנליכער שאַרפקייט און גראָבקייט מצד שלוכינען. נאָכ'ן „דיספּוט" איז צוגעגאַנגען שלוכין צו אַ יוד וועלכער האָט מיט איהם פּאָלעמיזירט.

— „איך האָב אייך געקאָנט זאָגען עפּעס אין אַלעמענס געגענוואַרט, נאָר כ'האָב עס פערשוויגען" — האָט אָנגעהויבען שלוכין.

— „וואָס למשל?"

— „כ'האָב אייך געוואָלט זאָגען, אַז אַ יוד האָט פערראַטען די „קיריל-מעפאָדיעווסקאָיע בראַטסטוואָ"..

דאָ דאַרף מען דעם לעזער דערמאָנען, אַז די „בראַטסטוואָ" איז פערראַטען געוואָרען אין יאָהר 1848. שלוכין האַלט עס אָבער פאַר אַ נאַטירליכער זאַך, אַז יעדער יוד אין יאָהר 1919 אין פּאַריז דאַרף זיין פעראַנטוואָרטליך פאַר די מעשים, וואָס זענען בעגאַנגען געוואָרען דורך אַ יוד אין יאָהר 1848 אין קיעוו. שלוכין האָט זיך פערוואונדערט פאַר זיין אייגענער גרויסהערציגקייט; ער האָט נישט אַרויפגעלייגט די אַלגעמיינע בלוט-ערבות אויף זיין אָפּאָנענט. און דאָס אינטערעסאַנטסטע דערביי איז דאָס, וואָס די „קיריל-מעפאָדיעווסקאָיע בראַטסטוואָ" איז פערראַטען געוואָרען נישט פון אַ יוד, נאָר פון רוסישען סטודענט, פּעטראָוו.

שוואַרצבאַרד האָט אָנגעווענדט די טעאָריע, וואָס איז גענומען געוואָרען ביי די אוקראַאינער, אויף פעטליורא'ן, וועלכען ער האָט געמאַכט פעראַנטוואָרטליך פאַר די מאַסען-הריגות פון עלטערע און קינדער, און פאַר די געוואַלדטאַטען איבער די יודישע פרויען.

די טעאָריע פון אַלגעמיינער בלוט-ערבות איז גרויזאַם און אונמאָראַליש, נאָר די טראַגעדיע אויפ'ן בולוואַר פון סאַן-מישעל בעווייזט, אַז גיפטיגע וואָרצלען גיבען אויך גיפטיגע פלאַנצען.

די אוקראַאינער אין אַמעריקאַ און פּעטלוראַ

ספּעציעל פאַר'ן „נ. פאָלקסבלאַט" פון ב. סמאָליאַר

דער טויט פון פּעטליורא'ן אין פּאַריז האָט, — ווי מען האָט געקענט ערוואַרטען, געפינען זיין אָפּקלאַנג צווישען די אוקראַאינער גרופּען אין פערשידענע לענדער פון דער וועלט, אַמעריקאַ נישט אויסגעשלאָסען.

די אוקראַאינער אין אַמעריקאַ, איז כדאי צו וויסען, זענען ווייט פון צו זיין איינייג אין זייער געזעלשאַפטליכען לעבען. פאַרהאַן אין די פעראייניגטע שטאַטען אוקראַאינער, וואָס זענען געבוירען געוואָרען און געלעבט אַלע זייערע יאָהרען אונטער דער רוסישער הערשאַפט, אַנדערע אוקראַאינער זענען געקומען קיין אַמעריקאַ פון גאַליציען, וואו זיי זענען געווען אונטער דער עסטרייכישער הערשאַפט, נאָך אַנדערע קומען פון פּוילען און פון אונטער דער פּוילישער הערשאַפט.

די דאָזיגע פערשידענע גרופּען אוקראַאינער קענען נישט זיין געאייניגט אין זייערע געזעלשאַפטליכע אינטערעסען, פּונקט ווי עס פעהלט אין אַמעריקאַ די איינייגקייט צווישען די גאַליציאַנער און רוסישע יודען, אָדער צווישען דעם רומענישען און פּוילישען יוד. עס איז אמת, אַז איצט וואוינען זיי אַלע אין אַמעריקאַ. די געוואוינהייט און ערציהונג פון דער אַלטער היים ליגט אָבער נאָך אַלץ ווי אַ מחיצה צווישען זייער איינייגקייט.

די דאָזיגע שפּאַלטונג און מיינונגען צווישען די אוקראַאינער אין אַמעריקאַ זעהט זיך איצט בעזונדערס בולט אַרויס אין דער אַגיטאַציע, וואָס די אוקראַאינער פּרעסע אין אַמעריקאַ פיהרט אָן אין פערבינדונג מיט פּעטליורא'ס מאָרד.

צוויי הויפּט ריכטונגען הערשען אין אַמעריקאַ צווישען די אוקראַאינער בנוגע דעם מאָרד פון פּעטליורא: די ערשטע איז אַ נאַציאָנאַל-שאָוויניסטישע, און די צווייטע — אַ ראַדיקאַל-לינקע.

די נאַציאָנאַל-שאָוויניסטישע ריכטונג, וואָס קריגט איהר אינפאָרמאַציע פון די אוקראַאינער שאָוויניסטען אין גאַליציען, איז רעפּרעזענטירט דורך דעם „אוקראַאינער נאַציאָנאַלען פערבאַנד פון אַמעריקאַ" און דורך דער אוקראַאינישער צייטונג „סטאַכאַדאַ", וואָס דער דאָזיגער פערבאַנד גיט אַרויס אין דזשוירזי-סיטי, נישט ווייט פון ניו-יאָרק.

נישטאָ דער טאָג, אַז די דאָזיגע צייטונג זאָל נישט אַרויסקומען מיט גיפטיגע אַרטיקלען געגען די יודען אין פערבינדונג מיט פּעטליורא'ס מאָרד. די אַרטיקלען זענען טיילווייז אָריגינעלע און טיילווייז איבערגעדרוקטע פון אוקראַאינישע צייטונגען, וואָס ערשיינען אין לעמבערג און אין אַנדערע שטעט פון גאַליציען. די בעליידיגונגען אַרום פּעטליורא'ס טויט ווערען אין די דאָזיגע אַרטיקלען אַלע מאָל געגעבען אין אַזאַ פאָרם צו שאַפען דעם איינדרוק, אַז נישט שוואַרצבאַרד האָט דערשאָסען פּעטליורא'ן, נאָר דאָס גאַנצע יודישע פאָלק.

אַ פערביסענע און געמיינע אַגיטאַציע געגען די יודען ווערט אין דער דאָזיגער צייטונג אָנגעפיהרט פון דעם ערשטען טאָג אָן זינט פּעטליורא איז ערמאָרדעט געוואָרען. וואָלטען די אוקראַאינער שאָוויניסטען זיך אָנגעווענדט אין אַמעריקאַ, וואָלט די דאָזיגע אַגיטאַציע זיכער געהאַט איהר איינפלוס. זענען אָבער די אוקראַאינער פון דעם „פערבאַנד" אַ גאַנץ שוואַכע גרופּע, דערפאַר זענען זייערע גיפטיגע אַרטיקלען נישט ממשותדיג און ווערען נישט געלייענט מעהר ווי דורך אַ פּאָר הונדערט אוקראַאינישע נאַציאָנאַליסטען.

גאַנץ אַנדערש איז די שטעלונג, וואָס די אוקראַאינישע לינק-געשטימטע אַרבייטער אין אַמעריקאַ האָבען גענומען צו פּעטליורא'ס מאָרד. די קאָלאָניע פון לינק-געשטימטע אוקראַאינער איז אין אַמעריקאַ בעדייטענד גרעסער ווי די קאָלאָניע פון די נאַציאָנאַליסטיש-געשטימטע. די צייטונג „אוקראַאינסקי שאָדעני וויסטי", וואָס די אוקראַאינישע אַרבייטער-גרופּען גיבען אַרויס אין ניו-יאָרק האָט אַ סך גרעסערען איינפלוס אויף די אוקראַאינער אין די פעראייניגטע שטאַטען, ווי דאָס בלעטעל, וועלכער דער אוקראַאינישער נאַציאָנאַליסטישער פערבאַנד גיט אַרויס.

איז דערפאַר אינטערעסאַנט זיך צוצוהערען, וואָס איז די מיינונג פון די דאָזיגע אוקראַאינישע אַרבייטער בנוגע דעם פּעטליורא מאָרד און זעהן ווי די דאָזיגע מיינונג ווערט אָפּגעשפּיגעלט אין זייער צייטונג.

גלייך פון דעם ערשטען טאָג ווען עס איז קיין אַמעריקאַ אָנגעקומען די טעלעגראַמע פון פּאַריז, אַז פּעטליוראַ איז דערשאָסען געוואָרען דורך שוואַרצבאַרד'ן, האָט די דאָזיגע צייטונג פון די אוקראַאינער לינקע גרופּען געווידמעט צוויי אַרטיקלען, אין וועלכע זי האָט קלאָר געמאַכט, אַז דער טויט פון פּעטליוראַ'ן איז נישט קיין נאַציאָנאַלער פערלוסט פאַר דעם אוקראַאינישען פאָלק.

די צייטונג האָט אָנגעוויזען, אַז פּעטליוראַ איז שוין לאַנג געווען אַ טויטע פיגור אין דער אוקראַאינישער בעוועגונג. זי האָט נישט געזוכט צו פערבינדען פּעטליוראַ'ס טויט מיט דעם גאַנצען יודישען פאָלק, און האָט אויך נישט געוואָרפען קיין שמוציג לאַזונגען געגען די יודען דערפאַר, וואָס שוואַרצבאַרד, אַ יוד, האָט דערשאָסען פּעטליוראַ'ן. פאַר דער דאָזיגער צייטונג איז געווען נאַטירליך, אַז אַ יוד זאָל מאַכען דעם אָנפאַל אויף פּעטליוראַ'ן נאָך די אַלע פּאָגראָמען, וואָס די יודען פון אוקראַאינע האָבען געהאַט אויסצושטעהן איבער פּעטליוראַ'ס הערשאַפט.

אין דער דאָזיגער ריכטונג פיהרט די צייטונג פון די אוקראַאינישע אַרבייטער אין אַמעריקאַ איהר ליניע בנוגע צו דעם שוואַרצבאַרד פּראָצעס נאָך ביז'ן היינטיגען טאָג. זי זאָגט אָפען, אַז מען טאָר נישט בעשולדיגען דאָס גאַנצע יודישע פאָלק בלויז דערפאַר, וואָס שוואַרצבאַרד איז אַ יוד.

זי אַגיטירט אויך נישט פאַר באָיקאָט אויף יודען אַזוי ווי עס טוט טוט איהר שוועסטער-צייטונג „סטאַכאַדאַ" דער אָרגאַן פון די אוקראַאינישע נאַציאָנאַליסטען.

און כאָטש אויך זי, די אַרבייטער-צייטונג פון די אוקראַאינער דריקט כמעט טאָג-טעגליך נישט בלויז ידיעות, נאָר אויך אַרטיקלען וועגען פּעטליורא'ן זעלבען זענען אָבער די דאָזיגע אַרטיקלען אין קיין שום הינזיכט נישט אַנטיסעמיטיש. די צייטונג געהט אַזוי ווייט, אַז זי בעשטימט אַפילו נישט קיין זאַמלונגען לטובת אַ מאָנומענט פאַר פּעטליוראַ'ן, פאַר וועלכען געוויסע אוקראַאינישע גרופּען אין פערשידענע לענדער פיהרען איצט אָן אַ קאַמפּאַניע.

אויב דער פּעטליוראַ-אַקט האָט דערפאַר געפיהרט אין געוויסע לענדער צו שאַרפערע בעציהונגען צווישען די יודען און אוקראַאינער, האָט ער אָבער אין אַמעריקאַ דערצו נישט געקאָנט פיהרען. אַגב זענען די יודען אין אַמעריקע אָהן פערגלייך שטאַרקער און איינפלוסרייכער פון די אוקראַאינער. און קיין שום אַנטיסעמיטישע אַגיטאַציע פון די אוקראַאינישע גרופּע, ווי דער אוקראַאינישער נאַציאָנאַלער פערבאַנד קען אין אַמעריקאַ נישט האָבען קיין שום בעדייטונג. דער צענטראַלער אוקראַאינישער קאָמיטעט פון פּאַריז, וואָס בעשעפטיגט זיך מיט פערשפּרייטען אַנטיסעמיטישע אַגיטאַציע איבער דער גאַנצער וועלט, קען קיין שליטה איבער אַמעריקע נישט האָבען.

דער דאָזיגער צענטראַלער קאָמיטעט אין פּאַריז האָט זיך לעצטענס געווענדעט מיט אַ ספּעציעלען אויפרוף צו די אוקראַאינער אין אַמעריקאַ, אַז זיי זאָלען זאַמלען געלד פאַר אַ פאָנד צו פערזאָרגען פּעטליוראַ'ס פאַמיליע און אויך אויף „ריינוואַשען די רעפּוטאַציע פון אוקראַאינישען פאָלק, וואָס ווערט איצט פערפלעקט דורך די די יודען איבער דער גאַנצער וועלט". ווי ווייט דער דאָזיגער אויפרוף וועט אין אַמעריקאַ ברענגען רעזולטאַטען איז נאָך איצט פריה צו זאָגען, כאַראַקטעריסטיש איז אָבער דער פאַקט, אַז זייט דער דאָזיגער אויפרוף איז אָפּגעדרוקט געוואָרען אין דער אוקראַאינישער נאַציאָנאַליסטישער צייטונג אין אַמעריקאַ, האָט זיך נאָך קיינער נישט אָנגערופען מיט קיין בעשטייערונג פאַר דעם פערלאַנגטען פאָנד. דאָס איז דער בעסטער בעווייז אויף ווי ווייט די אוקראַאינער אין אַמעריקאַ זענען גלייכגילטיג צו דעם מאָרד פון פּעטליוראַ'ן און אויף ווי ווינציג עס געהט זיי אָן די אַנטיסעמיטישע אַגיטאַציע, וואָס געוויסע אוקראַאינישע קרייזען אין אויסלאַנד פיהרען קינסטליך, כדי אויפצורעגען די אוקראַאינער געגען די יודען.

די אוקראַאינער אין אַמעריקאַ זענען, ווי איך האָב שוין געזאָגט, נישט געאייניגט אין זייערע געזעלשאַפטליכע שטרעבונגען. וואָלטען זיי אָבער יאָ געווען געאייניגט, וואָלט די אַנטיסעמיטישע אַגיטאַציע אַרום דעם פּעטלוראַ-מאָרד אויך געווען אַבסאָלוט אומשעדליך פאַר די יודען. נישט די יודען דאַרפען אין אַמעריקאַ אָנקומען צו די אוקראַאינער, נאָר פערקעהרט. דערפאַר איז דער אָפּקלאַנג פון פּעטלוראַ'ס טויט אַ גאַנץ שוואַכע צווישען די אוקראַאינער אין אַמעריקאַ.

(י.ט.אַ.)

לאָדז, 13. אויגוסט 1926

נייער פֿאָלקסבלאַט

לאָדז, 13. אויגוסט 1926

אחד העם — דער יודישער דענקער

צו זיין 70-טען געבורטס-טאָג.

פֿון ש. י. סטופּניצקי.

אחד-העם איז אַרויסגעטראָטען אין דער העברעאישער ליטעראַטור אונטער דעם בעשיידענעם נאָמען „איינער פֿון פֿאָלק". ער איז אָבער, מיט דער צייט בעוואָרען דער „איינציגער אין פֿאָלק", וואָס האָט בעשאַפֿען אַ יודיש-נאַציאָנאַלע לעבעדיגע אַנשויאונג.

די אַלמענשליכע גרונדלאַגע פֿון זיין שיטה האָט אחד-העם גענומען פֿון די הערשענדיגע אידעען און וויסענשאַפֿטליכע אַנזיכטען פֿון זיין צייט. אָבער ער האָט זי זעלבסטשטענדיג בעאַרבייט און צוגעפּאַסט צו די ספּעציעלע יודישע פּראָבלעמען, וואָס האָבען איהם בעשעפֿטיגט.

דאָס יודענטום איז פֿאַר אחד העם אַ נאַציאָנאַלע וועלט אַנשויאונג, מיט אַן איינענער נאַציאָנאַל-פֿילאָזאָפֿיע און נאַציאָנאַלער מאָראַל. דאָס יודענטום אינטערעסירט זיך ניט אַזוי פֿיל מיט די קאָסמאָלאָגישע פֿראַגען, עס פֿרעגט ניט און וויל ניט פֿאָרשען, ווי אַזוי די וועלט איז בעשאַפֿען געוואָרען, נאָר ווי אַזוי די וועלט דאַרף געפֿיהרט ווערען און ווי אַזוי די מענשען דאַרפֿען צווישען זיך לעבען. אין מיטעל-פּונקט פֿון דעם יודענטום שטעהט די סאָציאַלע עטיק — דער „מוסר האומי", ווי די נביאים האָבען איהם געשאַפֿען. איבּערהויפּט האָט זיך אין די נביאים פֿערקערפּערט דער „רוח הלאומי", דער נאַציאָנאַלער יודישער גייסט, וועלכער איז דערנאָך איבּערגעגאַנגען בירושה אויף די שפּעטערדיגע דורות, אויף דאָס גאַנצע יודישע פֿאָלק. אַזוי גוט, ווי די העברעאישע שפּראַך ווייס ניט פֿון קיין הוה און האָט נאָר די פֿאָרמען פֿון עבר און עתיד, אַזוי ווייס ניט דאָס יודענטום פֿון קיין געגענוואַרט, פֿון קיין הוה, עס בעקומט זיין שפּע פֿון דער פֿערגאַנגענהייט, פֿון עבר, און לעבט פֿאַר דער צוקונפֿט, פֿאַר'ן עתיד.

דאָס יודענטום איז, לויט אחד-העם אַ נאַציאָנאַלע וועלט-אַנשויאונג ניט בלויז דערמיט, וואָס עס איז געבּאָרען געוואָרען אין יודישען פֿאָלק און איז געבּליבען בעגרענעצט אויף דאָס יודישע פֿאָלק, נאָר הויפּטזעכליך דערמיט, וואָס דער טרעגער פֿון דער אידעע איז דאָס גאַנצע יודישע פֿאָלק, די נאַציע און ניט דער איינצעלנער, ניט דער פּרט. אין אַלע מצוות הבטחות ברכות און קללות וואָס געפֿינען זיך אין דער תורה רעדט זיך נאָר וועגען כלל, וועגען גליק פֿון דער אומה און איהר אומגליק, דער איינצעלנער ווערט בעטראַכט אַלס גליד פֿון פֿאָלק, וואָס האָט ניט קיין פּריוואַט-גליק, קיין פּערזענליכע פֿערלאַנגען ווי נאָר דאָס גליק און די דערהאַלטונג פֿון פֿאָלק, וועלכעס ווערט בעטראַכט אַלס אַן'איינהייטליכער קערפּער, וואָס לעבט אייביג.

מיט'ן 19-טען יאָהרהונדערט הויבט זיך אָן אַ נייע תקופה אין דער יודישער געשיכטע. יודען ווילען זיך ניט מעהר בעגנוגענען מיט'ן עבר און מיט'ן עתיד, זיי האָבען אויך געוואָלט האָבען אַ הוה, אַ געגענוואַרט. דער שטרעבען צו דעם הוה דריקט זיך אויס אין צוויי געגענזעצטע בעוועגונגען, — אין דער אַסימילאַציע און אין פּאָליטישען ציוניזם.

אחד-העם האַלט די אַסימילאַציע, וואָס בוים דעם עבר אויפ'ן חשבון פֿון עתיד, פֿאַר ניט געפֿעהרליך. עס איז נאָר אַ מיאוסע זאַך אָבער ניט קיין שעדליכע, ווייל אין אמת'ן איז דאָס ניט קיין התבוללות, ניט קיין פֿערמישונג, נאָר אַ חקוי, אַ נאָכמאַכונג. אַ צופּאַסען זיך צו די נייע בעדינגונגען. עס קען נאָר פֿיהרען דערצו, אַז דאָס יודענטום זאָל צוברעקעלט ווערען אויף אַ רוסיש, פּויליש, דייטש, ענגליש א.א.וו. יודענטום אָבער ניט צום אונטערגעהן.

אַנדערש איז זיין בעציהונג צום היסטאָרישען פּאָליטישען ציוניזם. אחד-העם איז אַ געגנער פֿון דעם ציוניזם ניט נאָר דערפֿאַר, ווייל ער גלויבט, אַז די „הילף פֿון פֿאָלק ישראל וועט קומען דורך נביאים, ניט דורך דיפּלאָמאַטען", נאָר דערפֿאַר, ווייל די בעוועגונג איז אַוועקגעשטעלט געוואָרען דורך איהרע מערב אייראָפּעאישע פֿיהרער בלויז אויף אַ נאַציאָנאַל-פּאָליטישען יסוד און דערביי איז פֿערגעסען געוואָרען די קולטור-היסטאָרישע איינציגאַרטיגקייט, דער עבר פֿון יודישען פֿאָלק, דערמיט שטעלט מען דאָס יודענטום אין אַ סכנה, ווייל מאָמער וועט זיך די פֿראַגע ניט איינגעבען בלייבען מיר ביי גאָרניט.

געגען דעם פּאָליטישען ציוניזם שטעלט אחד-העם אַרויס זיין גייסטיגען ציוניזם די אידעע פֿון „מרכז-רוחני".

אחד-העם מיינט, אַז די יודען-פֿראַגע אין איהר סאָציאַל פּאָליטישער פֿאָרמע זענען מיר ניט בכח צו פֿערענטפֿערען און עס איז אַפֿשר גאָרניט נויטיג ווייל אין אמת'ן איז דאָס אַ פֿראַגע נאָר פֿון יחידים, וועלכע וועלען זיך העלפֿען יעדערער אויף זיין שטייגער. דאַגעגען איז דאָ אַ פֿראַגע, וואָס איז ווירקליך נוגע דעם גאַנצען פֿאָלק, די פֿראַגע ווי זאָל די יודישע קולטור דערהאַלטען ווערען אין אַ צייט, ווען די אַלגעמיינע פֿרעמדע קולטור שטורמט אונז פֿון אַלע זייטען און שלינגט פֿון טאָג צו טאָג אַלץ מעהר איין? אָט די פֿראַגע מוז שטעהן אין מיטעלפּונקט פֿון אַלע יודישע בעשטרעבונגען, ווייל פֿון איהר פֿערענטפֿערונג איז אָפּהענגיג די צוקונפֿט פֿון יודישען פֿאָלק. און אויף דער פֿראַגע ענטפֿערט אחד-העם: שאַפֿט אין ארץ ישראל אַ מרכז-רוחני, אַ גייסטיגען צענטער, וועלכער זאָל זיין בכח צו פּאַראַליזירען און נייטראַליזירען דעם שעדליכען איינפֿלוס פֿון די פֿרעמדע קולטורען און זאָל משפּיע זיין אויפ'ן גאַנצען גלות. דער צענטער דאַרף ניט זיין גרויס אין כמות, ער דאַרף אָבער זיין גרויס און שטאַרק אין איכות. דער צענטער מוז זיין אין ארץ-ישראל, ווייל נאָר דאָרטען וואו די נביאים האָבען געשאַפֿען די יודישע מאָראַל, וואו עס האָט זיך געשמידט דער רוח הלאומי, נאָר דאָרטען קען געשאַפֿען ווערען אַ מיניאַטור פֿון היסטאָרישען יודענטום, וואָס זאָל האָבען די מאָראַלישע קראַפֿט צו בעאיינפֿלוסען די גאַנצע יודישע וועלט.

אחד העם געהערט דערפֿאַר ניט צו די וואָס פֿערנייגען און בעקעמפֿען דעם גלות. לויט זיין סיסטעם איז זיין ציוניזם ניט קיין תשובה אויף דער פּאָליטיש-עקאָנאָמישער יודען-פֿראַגע אין דער וועלט. ער בעטראַכט דערפֿאַר דעם קאַמף פֿאַר פּאָליטישע און נאַציאָנאַלע רעכט אויף די ערטער. ער פֿערשטעהט אויך און שאַצט געהעריג אָפּ די אידעע פֿון אַ נאַציאָנאַל-קולטורעלער אויטאָנאָמיע. ער מיינט אָבער, אַז צו קיין פֿולען נאַציאָנאַלען לעבען קען מען אין די גלות-לענדער ניט דערגרייכען און די בענקשאַפֿט נאָך ציון וועט אויך ווייטער בלייבען.

אויך בנוגע צו יודיש איז זיין שטעלונג גאַנץ אַנדערש, ווי די שטעלונג פֿון אונזערע עקסטרעמע העבראַיסטען. אחד-העם דער אַריסטאָקראַט דער אידעאַליסט, וואָס לעבט האָפֿנונג אויף נביאים און כהנים, קען ניט האַלטען פֿון יודיש, פֿון דער מאַסען-שפּראַך. ער איז אָבער אויך אַ רעאַלער דענקער, וואָס אָנערקענט דעם פֿאַקט און רעכענט זיך מיט איהם. ער פֿערשטעהט דעריבער ניט ווי אַזוי מען קען אויף אַ פֿערזאַמלונג פֿון יודען, וואו מען רעדט אויף אַלע וועלט-שפּראַכען, אויסשליסען יודיש. ער פֿערשטעהט אויך ניט ווי מען קען זיין געגען דער יודישער ליטעראַטור. יודיש איז ניט קיין קאָנקורענט פֿון העברעאיש. מיט העברעאיש קאָנקורירען גאַנץ אַנדערע שפּראַכען געגען וועלכע מיר זענען גאָרניט בכח צו קעמפֿען.

דער העברעאישער טעאַטער אין ארץ-ישראל

קאָרעספּאָנדענץ צום „נייעם פֿאָלקסבלאַט".

פֿון דר. מ. ראַבינאָוויץ, ירושלים

דער העברעאישער טעאַטער אין ארץ-ישראל, וואָס וויל און מוז זיין דורכאויס יודישליך, סיי אין פֿאָרם סיי אין גייסט, איז נאָר אַ נייע בריאה, וואָס איז נאָך אויף דער וועלט ניט געווען.

אַ פּאָר גרופּעס יודישע שפּילער אונטער דער לייטונג פֿון בעגאַבטע רעזשיסערען גנעסין און תאומי אַרבּייטען שוין דאָס צווייטע יאָהר אויף דעם האַרטען שטיינערנעם באָדען און מיט פֿייערדיגער ענערגיע פֿון קינסטלער פֿאַנאַטיקער שאַפֿען זיי פֿון גאָרנישט אַ וואונדערבאַרע וועלט. די ערשטע זאַך האָבען זיי זיך גענומען ערציהען אַקטיאָרען מיט אַ נאַטירליכער העברעאישער דיקציע, מיט אַ ריין יודישען געשמאַק, געבויט אויף דער עלטער היסטאָרישער טראַדיציע, מיט ווירקליך מזרחי'שע מאַניערען און בעוועגונגען. דערנאָך האָבען אונזערע דראַמאַטישע גרופּעס אָנגעהויבען זאַמלען אַלע פֿונקען פֿון יודישען טעאַטראַלישען שאַפֿען וואָס זענען צוזייט אין אַלע גלות-לענדער, כדי איבּערצוגיסען זיי אין דער פֿאָרם פֿון נאַציאָנאַלער אויפֿלעבונג. בעגייסטערט פֿון דער ארץ ישראל'דיגער שכונה און געפֿיהרט פֿון אַ ריכטיגען פֿאָלקס-חוש, די דאָזיגע גרופּעס איז ווירקליך געלונגען צו בעלייכטען מיט אַ שיין פֿון אָריגינאַלען יודישען רוח-הקודש אַלע פּיעסעס, וואָס זיי האָבען אויפֿגעפֿיהרט אויף זייער בינע.

אין משך פֿון אַ פּאָר סעזאָנען האָט אונזער דראַמאַטישער טעאַטער געשטעלט אַ גאַנצע רייהע דראַמעס, פֿאַנטאַסטישע בילדער און קאָמעדיעס פֿון אַנסקי, בערגער, מושקעוויץ, שלום-עליכם, איוואַנצעוו, גאָרדין, מאָליער, איבסען סטרינבערג און אַנדערע. איינציגע פֿון זיי האָבען זוכה געווען צו אַזאַ ערפֿאָלג ביי דעם עולם, אַז מ'האָט זיי געשטעלט מעה ווי צוואַנציג מאָל נאָכאַנאַנד. אַ גוואַלדיגען רושם האָבען געמאַכט די ביבלישע דראַמעס „בלשאצר" און „יעקבס חלום". זיי האָבען איבּערגעטראָגען דעם עולם צווישען אין אַ צויבער-וועלט פֿון אַמאָליגע קעניגליכע פּאַלאַצען אין פּערסיען, אין די צייטען פֿון גלות-בבל אויפ'ן טייך כבר, אין אַ אידיליע פֿון פּאַטריאַרכאַלען לעבענס-שטיינער אין די צייטען פֿון די אבות, אין אַ וועלט פֿון חלומות און מלאכים וואָס זענען נאָך איינגעוועבט אין דער נאַאיווער ווירקליכקייט. אַזעלכע דראַמעס האָבען אויך אַ נאָהענטע שייכות צום לעבען פֿון די „חלוצים" און קלינגען מיט טענער פֿון נאַציאָנאַלער צוקונפֿט. דעם וואונדערער און טרוימער יעקב ווערט פֿערשפּראָכען דאָס געבענשטע לאַנד פֿאַר זיינע אייניקלעך, אַז די יודען פֿון גלות בבל בענקען שטאַרק אַהיים און פּעקלען זיך אין וועג אַריין...

אונזער טעאַטער האָט מיט זיינע אָרימע מיטלען דערגרייכט אַ הויכע מדרגה פֿון ענטוויקלונג. די פֿערשאַרפֿטע פֿאָרמען פֿון דער נייער טעכניק האָבען אַריינגעדרונגען אין זיינע סימבאָלישע דעקאָראַציעס, אין זיינע לעבעדיגע בעוועגונגען און אין זיין קורצען וואָרט-אויסדרוק. די שפּילער און שפּילערינס פֿון מאָסקווער העברעאישען טעאַטער „הבימה", וואָס זענען געקומען אַהער, האָבען אויך מיטגעבראַכט עטוואָס נייעס. איינער פֿון זיי, משה הלוי, האָט געגרינדעט אין תל-אביב אַן ערנסטע דראַמאַטישע סטודיע „האוהל", וואו יונגע אַרבּייטער לערנען אויס גרינדליך די קונסט פֿון טעאַטער און גרייטען זיך צו דער סצענע. דער גרויסער באַראַק „האוהל", וואָס נעמט אויף הונדערטער צושויער, איז בעלעבט פֿון אָפֿטע ליטעראַרישע און קינסטלערישע אָוונדען.

אַ וואונדערבאַרע ערשיינונג איז דער נייער נאַציאָנאַלער באַלעט. דעם טיפּישען שטעמפּעל האָט דער „גלות" געלייגט ווי בעקאַנט, אויף די יודישע תנועות און בעוועגונגען; דאָס פּויזן און בויגען דעם רוקען אין משך פֿון לאַנגע דורות האָבען דעם יודען אַזוי פֿערקרומט, אַז מ'דאַרף איהם איצט גלייכען און מושטירען ביז ער וועט ווידער בעקומען זיין שלאַנקע און שטאָלצע געשטאַלט פֿון אַמאָל. דער יודישער טאַנץ איז פֿערפֿעלשט און פֿערפֿרעמדט געוואָרען, ער מאַכט נאָך פֿרעמדע בעוועגונגען אָדער פֿערדבק'ט זיך אין אַ אומנאַטירליכען עקסטאַז. נאָר ארץ-ישראל האָט אַלזא געקאָנט ווידער אויפֿלעבען אונזער גראַציעזען מזרחי'שן באַלעט. אַ פֿאָלקלאָריסטישע זינגערין ווי סאַראַ קצינא, גיט איבּער די לייכטע און איידעלסטע בעוועגונגען פֿון קערפּער ריטם, און דערמאָנט אָן דער עלאַסטישער, חנודיגער שולמית. איבּערהויפּט האָט דאָ געמאַכט אַ גרויסע „סענסאַציע" דער יונגער טענצער ברוך אגדתי זיינע טענץ „ר' מאיר", „אברהם און די דריי מלאכים" און די „תימנישע חתונה" האָבען אַן'עכט מזרחי'שען חן און געשמאַק, און מ'לויפֿט קוקען אויפ'ן וואונדער.

דעם יודישען טעאַטער אין ארץ-ישראל פֿעהלען נאָך צוויי זאַכען: פּאַסענדע געביידעס, וואָס זאָלען קענען אויפֿנעמען די טויזענדער בלעגים אויף צו זעהן אַ יודישע סצענע, און גוטע פּיעסעס פֿון דעם נייעם לעבען אין לאַנד. די ערשטע פֿאָדערונג האַלט ביי ערפֿילט ווערען טיילווייז אין שיינקנ'ס גאַס. אין תל-אביב, איז שוין געלייגט געוואָרען דער גרונד שטיין פֿאַר אַ גרויסען טעאַטער-בנין, און מ'זאָגט אַז ס'קלייבט זיך אַ הבשר פֿאָנד צו דעם צוועק. נייע דראַמאַטורגען, וואָס שאַפֿען זייער רוח-הקודש פֿון אמת'ן נאַציאָנאַלען קוואַל, וועלען אויך געוויס קומען אַז דאָס לעבען אין לאַנד וועט ביסלעכווייז בעקומען פֿעסטע פֿאָרמען און זיין אייגענע פֿיזיאָנאָמיע.

אַ קראַנץ פּערל / פֿון תלמוד און מדרש

נאָכ'ן גאָרטען וועסט וויסען וואָס פֿאַר אַ גערטנער דאָס איז...
(בראשית רבה פ"פ)

אַ דיין, אַז ער האָט עמיצען עפּעס בעליהען, טאָר ער שוין ניט זיין פֿאַר דעם דאָזיגען מענשען קיין דיין.
(כתובות ק"ה)

אין אַ הויז פֿון אַ געהאָנגענעם, דאַרף מען ניט רעדען וועגען אַ — שטריק.
(בבא מציעא נ"ט)

דער נאַקעטער מענש, האָט ניט קיין מורא פֿאַר קיין רויבער.
(סנהדרין ז.)

די פֿרוי וואָס פֿערזעהט ניט ריכטיג איהרע קינדער האָט קיין בושה ניט.
(כתובות ס"ב)

ווער עס בלאָזט דעם שוים פֿון כוס, איז ניט דורשטיג.
(סנהדרין ק.)

אַ קאָלעגיום מוז זיין ניט ווייניגער ווי דריי.
(סנהדרין ב.)

ס'איז גענוג יעדען טאָג זיין צרה.
(ברכות ט.)

דער קנעכט וואָלט זיך בעגנוגענען צו זיין ווי זיין האַר.
(ברכות נ"ח)

דער וואָס באָרגט געלד אויף פּראָצענט, פֿערלירט זיין אייגען געלד און פֿרעמד געלד.
(ויקרא רבה פ"ג)

נאָר איין צד הערט מען ניט אויס.
(שבועות ל"א)

דער מענש וואָלט זיך גאַנץ גוט געקאָנט מפרנס זיין מיט דער מילך פֿון די שעפּסעלעך און ציגעלעך, טאָ צו וואָס דאַרף ער זיי נאָך שעכטען?..
(חולין פ"ד)

אַ מלוכה-בעזעץ, איז ווי אַ רעליגיע-בעזעץ.
(בבא בתרא נ"ד)

אַז מ'טוט פֿאַר זיך, הייסט דאָס געטון.
(ברכות מ"ת)

דער בעל הבית, אַז ער געהט נאָר דורך זיין הויז, פֿערדינט ער שוין עפּעס דערמיט, און אַז ער געהט צוריק, פֿערדינט ער ווידער.
(חולין ק"ה)

פֿיל פֿערשטעהען זיך ניט אויף די קלוגע מענשען, אין פֿרעגען נאָך אויף זיי קשיות?
(עבודה זרה סח.)

ס'איז ניטאָ קיין מענש אויף דער וועלט, וואָס זאָל ניט האָבען פֿערזוכט דעם טעם פֿון טויט (שלאָפֿענדיג ביי נאַכט.)
(זהר וישלח קס"ט)

קיין מענש דאַרף ניט לערנען זיין זוהן אַ מלאכה צווישען ווייבער.
(קדושין פ"ט)

עס ווערט ניט געשטעלט קיין חופּה, אָהן אַ ביסעל אומצופֿרידענהייט מצד די מחותנים.
(שבת ק"ל)

געזאַמעלט דורך אַ שלעזינגער.

שמועסן מיט 2 לאַדזשער קינסטלער

אַרויס אין דער גרויסער וועלט איז די „יונג-יודיש“-גרופּע, וואָס האָט אויף שטענדיג פאַראייניגט די פּלאַסטיקער: יאַנקעל אַדלער, מאַרק שוואַרץ, יצחק ברוינער, חנוך באַרטשינסקי, דיכטער משה בראָדערזאָן, י. מ. ניימאַן און דעם מוזיקער הענעך קאָהן.

און אָט דורך א צופאַל אָדער מיט א כונה זענען זיך איצט צוזאַמענגעקומען אין לאָדז די מעהרהייט פון זיי. זיי זענען פאַר דער צייט אויסגעוואַקסען, עלטער און גרעסער געוואָרען, האָבען פיל געלערנט און פרוואָרבען זיך נעמען נישט נאָר אין דער יודישער וועלט. פון דערווייטען זענען צו אונז אָנגעקומען ידיעות וועגען זייערע ערפאָלגען און אפילו טריומפען.

דער מאַרשטעהער פון „נייעם פאָלקסבלאַט“ האָט געהאַט מיט שוואַרצ'ן און אַדלער'ן פאָלגענדע געשפרעכען:

מאַרק שוואַרץ.

אין פּאַריז, דערצעהלט מ. שוואַרץ, וואַקסט ביסלעכווייז אויס א נייער יודישער ישוב. די יודישע אַרטיסטים, וואָס האָט נישט וואוהין צו פאָהרען און וואָס איז אַרויס פון איהרע איינגעזעסענע ערטער, לויפט מיט איהר פּעקעל צרות וואו ס'לאָזט זיך נאָר, און אַזוי ווי פראַנקרייך איז נישט ווייט און נעהמט נאָך דערווייל אַריין אַהן ספּעציעלע בעגרענצונגען, קומען יודען אַהין אין גרויסע מאַסען. די עמיגראַנטען, וועלכע קאָנצענטרירען זיך הויפּטזעכליך אין פּאַריז, קומט אויס שווער און ביטער צו אַרבייטען. זיי אַרבייטען 10—12 שעה א טאָג. די לעצטע צייט האָט מען אָנגעהויבען צו רעדען וועגען איינאָרדנען א טייל עמיגראַנטען אויף ערד-אַרבייט. דערווייל איז עס אָבער געבליבען נאָר אויפ'ן פּאַפּיר, מ'האָט נאָך קיין שום פּאָזיטיווען אויף דעם געביט נישט אויפגעטון.

די גרויסע מאַסען אַרבייטער זענען קאָנצענטרירט אין דער שניידער בראַנזשע און אַנדערע, וואו זיי זענען הויפּטזעכליך בעשעפטיגט ביי סעזאָן אַרבייט.

דאָס אַנזאַמלען זיך פון א גרויסען קבוץ האָט אפילו בעוואוינען אַרויסצוגעבען מיט א מאָל 2 יודישע צייטונגען. איינע איז באַלד אויסגעגאַנגען, די אַנדערע (פּאַריזער היינט) ענטוויקעלט זיך און פערנעהמט ביסלעכווייז אַן אָרט אין יודישען לעבען, קיין געזונטער שטענדיגער לעזער-קרייז איז נאָך אפילו נישטאָ, אָבער ער שאַפט זיך ביסלעכווייז.

אין פראַנקרייך בעמערקט זיך לעצטענס א שטאַרקער אינטערעס צו יודישע ענינים און יודישקייט אויפ'ן געביט פון ליטעראַטור און קונסט. ס'ערשיינען פיל איבערזעצונגען און אָריגינעלע ווערק. ס'ווערען איבערגעזעצט חסידישע מעשיות פון מאַרטין בובער, פּרץ, זאַנגוויל; אפילו דער זוהר איז איבערגעזעצט געוואָרען אויף פראַנצויזיש דורך זשאַן דע-מאַלי, ס'איז ערשינען א יודישע אַנטאָלאָגיע אויף פראַנצויזיש פון פלעג'ן. צווישען די איבערזעצער פערנעהמט אַן אָנגעזעהענעם אָרט ל. בלומענפעלד. בכלל גענומען זענען די אַלע אַרבייטען גאַנץ אויבערפלעכליך, די סיטואַציע פאָדערט א מעהר טיפערע בעציהונג.

אין דער פּלאַסטישער קונסט זענען די יודען נאָך זעהר שטאַרק. די קינסטלער בעקעמפען זיך און ס'איז דאָ א קרעפטיגע ערשיינונג: נאָך א 3—4 יאָהר דאָרט זיין שטרעבען זיי צו ווערען „פראַנצויזען“. אַן אינטערעסאַנטער פאַל איז פאָרגעקומען מיט א פּאָר חדשים צוריק, אַן אַמעריקאַנער איז געקומען קיין פּאַריז איינקויפען א סעריע פראַנצויזישע בילדער פאַר א פילאַדעלפיער מוזעאום. ער האָט אויסגעקליבען א פּאָר מיליאָן פראַנק און האָט איינגעקויפט בילדער פון מאַסקין (א רומענישער יוד), סוטין (א רוסישער יוד) ליפּשיץ (א ליטווישער יוד), קיזלינג (א פּוילישער יוד), חנה אָרלאָוו (א קינסטלערין פון א"י) און אַנדערע „פראַנצויזען“.

וואָס פאַר א פערגליידונג אָט ער-שיינונג רופט אַרויס ביי די עכטע פראַנצויזען איז פערשטענדליך, אָבער די ערשיינונג לאָזט זיך לייכט אויפקלערען. די עכטע פראַנצויזען פיהלען זיך פעסט, איינגעבירגערט און ווערען געשיצט פון דער רעגירונג און געזעלשאַפט. די יודען האָבען נישט קיין שום באָדען. די יודישע געזעלשאַפט אונטערשטיצט זיי נישט און זיי מוזען זיין מעהר אַקטיוו.

אויף א געזעלשאַפטלעכן פּלאַץ, אין א קאַפע, טעאַטער, אויף אַן אויסשטעלונג זעהט מען זיי מעהר אַן ווי די עכטע. ס'איז א שטילע טראַגעדיע, וואָס איז אַנטיפּאַטיש פאַר אונז גופא. מ'האָט אַזוי פיל גערעדט וועגען יודישער קונסט יודישען סטיל און מ'פערגעסט ערביי וועגען איין „קלייניגקייט“: וועגען דעם יודישען אָפּגעהמער. ס'הייסט נישט, אַז יודען קויפען נישט קיין קונסט ווערק, להיפוך: זיי זענען די בעסטע לעזער פון אַלע ליטעראַטורען און די בעסטע קויפער.

ס'האַנדעלט זיך וועגען דעם „אייגענעם“ אויסדרוק, אַזוי צ. ב. זענען אין פּוילען, ליטע, אוקראַינע פאַראַנען שוהלען מיט א גאַנץ אינטערעסאַנטען כאַראַקטעריסטישען סטיל. די דיסקוסיעס אַרום דעם, צי די שוהלען זענען געבויט געוואָרען דורך יודישע אָדער נישט-יודישע אַרכיטעקטען איז גלייכגילטיג. ווילכטיג איז, אַז די יודישע פאָדערונג האָט געצוואונגען דעם אַרכיטעקטאָר צו שאַפען אין דעם בעשטימטען זין און סטיל. דערפאַר זענען טאַקע די דאָזיגע אַלטע שוהלען עהנליך צווישען זיך פערקערט: נעהמט די מאָדערנע שוהלען צ. ב. פּאַריזער וויקטאָריא-שוהל, זי איז געבויט געוואָרען פון אַן אַרכיטעקטאָר, וואָס האָט געשאַפען דעם וואָקזאַל גאַרדינאַר. האָט ער טאַקע אויסגעבויט א שוהל, אז ווען איהר קומט אַריין אין א הר תעיומט איהר חשק ערגיץ וואו אוועקצופאָהרען.

ס'איז דאָ נאָך א יודישע סענסאַציע: דאָס איז דער אינטערעס צו יודישקייט פון ריינעם געשעפטס שטאַנדפּונקט! ס'איז נישטאָ די וואָך, אז ס'זאָל נישט ערשיינען א נייער ראָמאַן פון יודיש אָדער שלעכטע שריפטשטעלער (בענואַ אָדער לעווין) וואו ס'ווערען בעהאַנדעלט פראַגען פון יודישען לעבען. פּונקט דאָס זעלבע אין די קינאָ-בילדער. אפילו טאַלעסטינא האָט אויך געזאָגט איהר וואָרט. מיר האָבען געהאַט טאַלעסטינאַ-קונסט אין גשטאַלט פון רובין, דעם מאַלער און אגדתי, דעם טענצער.

די „הבימה“ איז געווען דער לעצטער פּונקט פון דער יוד „קראַנקהייט“ אין פּאַריז. ס'לוינט זיך אָפּצושטעלען אויף דעם, ווייל די אונטערנעהמונג איז א ריין קינסטלערישע, מיין אורטייל קען אָבער לײדער נישט זיין קיין פּולקאָמער, ווייל כ'האָב צום בעדויערען נאָר געזעהען „חלום יעקב“.

דער ערשטער פאָרוואורף, וואָס כ'האָב איהר צו מאַכען, איז-דאָס שטיק גופא: א ווינגרישע אָ סענטימענטאַלע; דער צווייטער-דאָס שפּילען פון די אַקטיאָרען. אויסער צמח'ן, וואָס האָט אַרטיסטישע מעהינקייטען, מאַכען אַלע דעם איינדרוק פון דילעטאַנטען. דריטענס—די שפּראַך, דאָס העברעאישע. ס'קלינגט נישט איבערצייגענד, ס'קלינגט ווי אויסגעלערנט און ס'איז נישטאָ קיין שום קאָנטאַקט פון דער בינהנע מיט'ן צושויער.

דאָס בעסטע אין דער זאַך זענען די דעקאָראַציעס און די מיזאַנסצענען. די אויספיהרונג איז אָבער נישט יודיש; אסיריש ביזאַנטישע מלאכים, די ביבעל-אויספאַסונג—א פּרימיטיווע און פרעמדע, א באַרבאַרישע. אינטערעסאַנט איז די בעציהונג פון די פראַנצויזען. וועגען דער „הבימה“ האָט פיל געשריבען די יודיש יודישע, יודיש-רוסישע און יודיש-פראַנצויזישע פּרעסע. מ'האָט געזונגען פיל דיפּיראַמבען. אָבער אין דער עכט פראַנצויזישער „אילוסטראַסיאָן“ האָב איך געלייענט אַן אָפּהאַנדלונג מיט פאַר-ביגע אילוסטראַציעס. דער אינהאַלט פון דעם אַרטיקעל קלינגט פאַר אונז זעהר קאָמיש. דער עכטער פראַנצויז ווערט אויפגעפאָדערט געהן זעהען דאָס עקזאָטישע וואונדער דער מחבר בעט דער-ביי דעם צושויער נישט צו לאַכען, ווייל דאָס זענען יודען פון א גלות, וואָס האָבען קיין ליכטיגע וועלט נישט געזעהען.

— צי האָט איהר געזעהען דעם הבימה שטערן די ראוו נאַ?

— ניין, ליידער, ווי כ'האָב אייך שוין געזאָגט, האָב איך ביי זיי אויסער „חלום יעקב“ גאָר נישט געזעהען.

— און וואָס איז דער איצטיגער צוועק פון אייער אַהערקומען?

— כ'בין געקומען אין מיין היים א ביסעל אָפּרוהען זיך. אָפּרישען זיך, איי צוזאַפּען די „אייגענע“ לופט און פאָרבערייטען אַרבייטען צו מיין קינסטלערישער אויסשטעלונג אין פּאַריז. דאָ וועל איך פערברענגען א 2—3 חדשים און צוריק זיך אומקעהרען אין פּאַריז.

יאַנקעל אַדלער.

פון לאָדז איז ער אַוועקגעפאָהרען מיט 7 יאָהר צוריק ווען דאָ האָט געבריוסט. ווען אין דער קינסטלערישער וועלט האָט זיך די ענערגיע געריסען אַרויס, ווייל—צו ענג איז געוואָרען דאָ.

פאַר די 7 יאָהר זייט איך האָב איהם געזעהען צום לעצטען מאָל, איז ער שטאַרק אויסגעוואַקסען סיי פיזיש, סיי גייסטיג. ער איז פּאָזיטיווער און געזעצטער געוואָרען. דער א מאָל-רעליגיעזער יאַנקעל, האָט געוואָרט אויף א נייע חסידישען אויפ-שוואונג אין יודישען לעבען, וואָס זאָל דאָס לעבען רעוואָלוציאָניזירען און אַרויסרייסען נייע עמאָציעס. דער היינטיגער יאַנקעל אַדלער לעבט זיך ווייטער אויס מיט'ן זעלבען בעשטענדיגען אינהאַלט פון חסידות, זעלבסטפער-שטענדליך, איז דעם לבוש פון נייע אייסערליכע פאָרמען, וואָס האַלטען זיך אין איין ענדערען ווי דאָס לעבען גופא, אויפ'ן וועג צו שלימות.

איך געדענק זיינע א פאָרלעזונג וועגען דער נייער קונסט. פון זיין דעמאָלטיגען אָרט דענקען און פיהלען ביז צו דעם היינטיגען איז א מהלך-רב, אָבער דער וועג איז דערזעלבער.

מיר האָבען זיך פעראינטערעסירט מיט דעם, וואָס אַדלער האָט געזעהען אין ווינען, פּאַריז, אויפ'ן באַלקאַן און אין דייטשלאַנד.

אויפ'ן באַלקאַן, הויבט אָן אַדלער, האָט זיך די יודען ביז צום קריג נאָך גוט געלעבט. מ'האָט גאָר נישט געוואוסט פון קיין אַנטיסעמיטיזם. נאָכ'ן קריג איז די שנאה צו יודען א היפּש טראַגען געוואָרען דורך די ווייסע גוואַרדיסטען, די דאָזיגע ערשיינונג האָט אָבער נישט געלאָזט קיין טיפע וואָרצלען און וועט פאַרשווינדען צוזאַמען מיט דעם איינפלוס פון די ווייס גוואַרדיסטען, וועלכע זענען גאַנץ וועניג בעליבט אין נישט פּאָפּולער.

די יודען זענען דאָרט שטאַרק אַסימילירט און דאָס נאַציאָנאַלע לעבען הויבט דאָ-ט אָן ערשט צו לאָזען די ערשטע שפּראָצען. אויף א יודישען קאָנצערט אין בעלגראַד. הויפּט-שטאָדט פון יוגאָסלאַוויען האָב איך געקענט אָב-סערווירען בלויז מיטלמעסיגקייטען און אפשר נאָך ווייניגער. אין יוגאָסלאַוויע זענען דאָ צוויי גרופּען יודען: איירא-פּעאישע, וואָס זענען אַריבערגעקומען פון די נייע, געיאָזענע עסטרייך-אונגאַרישע פּראָווינצען זיי האָבען מיטגע-בראַכט פיל פון דער דייטשער קולטור. די צווייטע גרופּע, די שפּאַניאָלישע יודען, די אַלט איינגעזעסענע, זיי געהען ביסלעכווייז אונטער. אין בעלגראַד האָב איך געזעהען זייערע א שוהל. זי איז זעהר פּאָמפּעז, אין איהר טראָגט אָבער מיט מוזעאום-לופט. קיין נאַציאָנאַל און געזעלשאַפטליך יודיש לעבען איז כמעט נישטאָ, ס'שמעקט מיט אוי-מעכטיגקייט, מיט סוף-הגוף לעצטענס איז דאָרט אויך געשאַפען געוואָרען א שטיקעל ציוניסטישע בעוועגונג דאַנק-גען אין זאַגרעב (דער געוו דייטשער אַגראַם) איז שוין דאָ א שטיקעל געזעלשאַפטליך יודיש לעבען, ס'איז פאַר-האַנען אפילו א ציוניסטישע אָרגאַני-זאַציע א. אַנד.

גאַנץ אַנדערש זעהט אויס ווינען. דאָס שעהנסטע, וואָס די שטאָדט פערמאָגט זענען די מוזעאומס. א געוו' מער פּירסט האָט צוזאַמענגענומען ... לע בילדער פונם פּויערן-מאַלער ברויגעל. בכלל טרעפט איהר דאָרט צוזאַמענגעקליבען פיל שעהנע זאַכען. ס'איז דאָ א ספּעציעל עגיפּטישע אָפּטיילונג, א גאַנץ איי-גענאַרטיגע לויט איהר רייכקייט. רייך איז אויך די פּירסט ליכטענשטיין גאַ-לעריע, וואָס איז איינגעאָרדנעט אין איינעם פון די פּירשטליכע פּאַלאַצען, א חוץ דעם מוזעאום, און די איינצעלנע גאַלעריעס, וואָס האָט דאָס טייערסטע און שעהנסטע אין ווינען, זענען פאַר-האַנען בלויז מיטלמעסיגקייטע. די עסטרייכער האָבען פיל אויפגענומען פון די פראַנצויזען, האָבען עס אָבער נאָך נישט איבערגעקאָכט. די קונסט איז דאָרט אָרגאַניזירט צום ביזנעס פון „גע-שמאַק“ און נישט פון איבערצייגונגען, פון אָביעקט ווען ווערט און אָפּשאַצונג.

ס'איז נישט קיין צופאַל, אַז איינער פון די דאָרטיגע אינטערעסאַנטסטע נייערע קינסטלער מאַלער—אָסקאַר קאָקאָש-קאַ האַלט זיך נישט אויף אין עסטרייך, נאָר וואוינט די גאַנצע צייט אין דייטשלאַנד. אין עסטרייך איבערשאַצט מען זעהר זאַכען, וואָס האָבען נישט אין דער ווירקלעכקייט קיין גרויסן ווערט, מיטלמעסיגקייטען, וואָס האָבען מיט הויכער קונסט גאָרנישט צו טון. (אַזוי איז עס ביי די יודען מיט אוריאל בירנבוים, דער זוהן פון בעקאַנטען מתתיהו אחר, וואַכטעל א. אַנד.) א דער פרעהענדע ערשיינונג בעת מיין בעזוך אין ווינען איז געווען דער קאַמער טע-אַטער מיט באַראַטאָוו'ן און דייטש'ן און די יודישע שריפטשטעלער-גרופּע משה זילבורג, מלך ראַווישט, משה גראָס, בער האָראָוויץ און דער זעהר אינטערעסאַנ-טער „העברעאיסט“ א. מ. פוקס.

דאָ איז שוין פאַראַנען א פילטירענד יודיש לעבען. דאָ איז שוין פאַראַנען א טראַדיציע פון די אַלטע רוסישע פּאָ-ל טישע עמיגראַנטען, א רייהע אַקאַדעמי-קער מיט א פּאָזיטיווער בעציהונג צום יודישען לעבען און זיינע ערשיינונגען.

ווען מ'קומט קיין פּוילען נאָך א לאַנ-גער אַנוועזענהייט אין אויסלאַנד, בפרט אין א לאַנד, וואָס האָט מיטגעמאַכט כמעט די זעלבע אינפלאַציע-קראַנקהייט ווי פּוילען, רייסט זיך נישט ווילענדיג א פערגלייך. ווען ס האָט זיך אין דייטש-לאַנד אָנגעהויבען די אינפלאַציע, האָבען זיך די דייטשען קודם געוואָרפען בויען הייזער. ס פלעגט פּאַסירען אַז גרויסע בירא-הייזער פלעגען אויפגעבויט ווע-רען מיט א נישטיגער פּאָר דאָלאַרען. דאָס איינציגע פּאָזיטיווע, וואָס איז פער-בליבען נאָך דער אינפלאַציע זענען דאָכט זיך—די דאָזיגע אויסגעבויטע הייזער. די דאָזיגע ערשיינונג האָט געגעבען א שטאַרקען שטויס פאָראויס דער מאָדער-נער דייטשער אַרכיטעקטור. כ'האָב נע-זוכט—דערצעהלט אַדלער—אין פּוילען צו געפינען אַן עהנליכע ערשיינונג, אָבער אַנשטאָט דעם טרעף איך אָן רעוויגיר-טע מענשען, וואָס ס'ליגט זיי נאָך אין מויל דעם טעם פון די „גוטע צייטען“, און וואָס קענען נישט שלום מאַכען מיט'ן געדאַנק, אַז די דאָזיגע „גוטע צייטען“ וועלען זיך שוין נישט מעהר אומקעהרען.

די אַרכיטעקטור בכלל איז די קונסט, וואָס דאַרף איצט בעפלעגט און ענטווי-קעלט ווערען. די מאָדערנע אַרכיטעקטור טראָגט אין זיך דאָס פּראָגראַם פון דער נייער עסטעטיק.

די נייע עסטעטיק וועט נישט זיין מעהר דער בעגריף פון שענקייט, וואָס יעדער יחיד בעגרייפט זי אינדיווידועל, טייטשט זי אויס ווי ער וויל, נאָר ס'וועט ווערען א פעסטער בעשטימטער בעגריף: אַלץ וואָס ס'איז פּראַקטיש, בעגוי אָדורכ-געטראַכט און איז צוועקמעסיג — איז שעהן צוועקמעסיגקייט — איז די נייע מאָראַל. די האָלענדער האָבען געמאַכט דעם אָנהויב, און אַז מ'פאָהרט א דורך דורך האָלענדישע שטעט, לאַנדשאַפטען ווערט רייף דער בעגריף וועגען נייע מעגליכקייטען אין דער בוי קונסט. די האָלענדישע קלינקער (ספּעציעל אָפּגע-ברענטע גלאַטע ציגעל, וואָס ווערען גיבריוכט פאַר פאַסאַדען פון הייזער) מאַכען איבעריג יעדע אָרט בלומען, פּוסטע אָרנאַמענטען און פערפּוצונג אפילו צוליב ריין טעכנישע טעמים, דער אַרכיטעקט אַוואַ איז דער פיהרער פון די האָלענדישע, דערנאָך קומט דייטש-לאַנד און אין פראַנקרייך — דער קרייז וואָס גרופּירט זיך אַרום דער צייטשריפט „ל'עספּרי נובאָ“. לע-קאַרבוזיע איז זייער פיהרער. די דאָזיגע גרופּען האָבען דאָס געמיינזאַמעס, וואָס אונטער-שיידעט זיי פון דער אַלטער אַרכיטעק-טור און וואָס האָט געבראַכט זיי צו דעם סטיל אין וועלכען זיי אַרבייטען איצט.

פאַר דעם מאָדערנעם אַרכיטעקט איז דער פאַסאַד מעהר נישט דער אויס-גאַנגס-פּונקט. דער הויפּט-אינטערעס איז פאַר איהם נישט די אויסערליכע פאָרם און די בעפּוצונג, נאָר די א נאַטירליכע פּראַקטישקייט און צוועקמעסיגקייט פון די רוימען.

לע-קאַרבוזיע, דער פראַנצויזישער אַרכ טעקסט זאָגט: „א הויז איז – א מאַשין צום וואוינען“.

די דאָזיגע אַרכיטעקטור איז אויך א גאַראַנטיע פאַר דער ענטוויקלונג פון דער מאָדערנער מאַלעריי, וועלכע איז איינגעגליך א זעלבשטענדיג לעבען, וואָס קומט צו אין יעדער צייט צום אויס-דרוק דער דורכשניט-בעלעבאָס. דער קליינבירגער איז ז ך געווען „צופרידען“ ווען ער האָט געזעהען די גרויסע ענ דערונגען, וואָס זענען פאָרגעקומען פאַר דער לעצטער צייט פונם קוביזם ביז צום קלאַסיציזם און ער האָט שוין געמיינט, אַז ס'קומט ווידער די צייט פאַר דער הערשאַפט פונם קליין-בירגער און דער קונסט, ווען זיי וועלען שפּילען די ערשטע פידעל, אָבער זיין נסיסה קומט שוין אָן. שוין דאָס ווי ער כאַפּט זיך אָן פאַר יעדער ערשיינונג, וואָס זאָל בעשטעט-גען זיין לעבענספעהיג-קייט, אז די בעסטע בעשטעטיגונג פאַר דעם. און ווירקליך: די היינטיגע מאַ-לעריי אָהן דעם קוביזם, אָהן דעם פו-טוריזם איז גאָר נישט דענקבאַר דאָס זענען פּשוט מדרגות, וועלכע די מאַלע-ריי האָט געדאַרפט אַדורכגעהן ביז עס איז געקומען צו דער קלאָרקייט, אין וועלכער זי הויבט אָן איצט צו אַרבייטען.

די גרויסע טראַדיציע אין פראַנקרייך, דאָס גרויסע פערשטענדניש פאַר פאַרב שטעלט די פראַנצויזען אין דער שפּיץ פון דער מאָדערנער מאַלעריי.

אין דייטשלאַנד זענען איצט פאַראַנען 3 ריכטונגען: 1) די ווערישטען, מיט דער באַרבאַרישער פערבייסענקייט צו זייער אמת, מיט דער גאַנצער ברו-טאַלקייט פון ווירקליכען לעבען. בראש פון דער ר כטונג שטעהען זשאָרוש גראָס און אָטאָ דיקס. דעם שטאַרקסטען אָפּקלאַנג האָבען זיי געפונען אין זאַקסען. 2) דער קרייז, וואָס גרופּירט זיך אַרום „די ברוק“: גאָלדע, קירכנער, העקל, שמיד, ראָטליף און אָטאָ מילער. און 3) די מאָלערים ביים רייהן, וואָס זענען בעאיינפלוסט פון פראַנקרייך און וועלכע פּרובען איבערצוטראָגען אויפ'ן דייטשען באָדען די פ אַנצויזישע טראַדיציעס.

הגם אין דייטשלאַנד איז פאַראַנען א גרויסע צאָהל יודען-מאַלער, איז אָבער כמעט נישטאָ קיין איינציגער, וואָס מ'זאָל איהם קענען בעצייכנען אַלס יודישער מאַלער. כ'גלויב הייגט מעהר, ווי פריהער אין דער אייגענאַרט פונם יודישען פאָלק די יודישע פאָלקסלידער, די יודישע ליטעראַטור, די יודישע שפּראַך האָבען אַזוי פיל פאָרם, אַז מ'דאַרף זיי נאָר איבערזעצען אין דער שפּראַך פון מאַלעריי, כדי צו קענען זאָגען, אַז דאָס איז יודישע קונסט.

ס'איז פאַראַנען א גרויסע גרופּע יודישע מאַלער, וועלכע טוען אָט די דאָזיגע אַרבייט די ביז איצטיגע דער-גרייכונגען אויף דעם געביט לאָזען האָ-פען אַז אין דער גאָר נאָהנטסטער צייט וועלען מיר קענען אויפטרעטען מיט א גרויסער יודישער אויסשטעלונג, וואָס זאָל צום ערשטען מאָל בעווייזען, אַז די יודישע אייגענאַרט קען אויך ביי-טראָגען א נייעם טאָן צום גרויסען אייגענטום פון דער מאַלעריי.

כ'וויל, אַז איהר זאָלט מיך ריכטיג פערשטעהן. איך בין אַן אָנהענגער פון אַלוועלטליכער פערברידערונג. איך שטעה אויפ'ן שטאַנדפּונקט פון קלאַסען דיפערענצירונג, פאַר מיר איז אָבער קלאָר, אַז יעדער נאַציאָנאַלע גרופּע האָט איהרע ספּעציפישע אייגענשאַפטען און איז בערופען אַריינצוטרייבען עפּיס אָריגינעלעס אין דעם אַלגעמיין מענש-ליכען אוצר, א פשיטא מיר יודען, וואָס האָבען א זוי פיל דורכגעלעבט און איינ-געזאַפּט, זענען א משטאַנד אויף אַן'איי-גענאַרטיגען און אָריגינעלען אופן צו זאָגען אַ ניי וואָרט אין די פערשידענ-סטע געביטען פון קונסט און גייסטיגען לעבען. דאָס נישט צו טון, וואָלט געווען אַן עוולה בנוגע אונז גופא און בנוגע דער גאַנצער מענשליכער געזעל-שאַפט.

דעריבער—פערענדיגט אונזער גאַסט—צו ענערגישער און לעבעדיגער אַרבייט. אַלס וואָס איז יונג מיט אונז!

י. חינדעס.

דער כח פון א ניגון.

פון אונאויסשעפליכע קוואל.

פון ישראל אטמאן.

האט דער יוד הקדוש אמאל פלוצלונג דערפיהלט א שטארקע עצבות. ער האט זיך ארומגעקוקט, נאכגעזוכט, און ניט געקאנט געפינען דעם מקור. האט ער גענומען אריינקוקען אין זיינע אייגענע מעשים, וואס עס טוט זיך צווישען זיינע בני-בית, מקורבים, חסידים — און ער האט גארנישט געפונען. איז ער ארומגעגאנגען צעדודערט א ווייל. ער האט געפרובט טון אלע סגולות צו פארטרייבען די עצבות און האט נישט געקאנט; ער האט זיך פשוט קיין ארט נישט געקאנט געפינען.

פון מינוט צו מינוט האט זיך די עצבות פארשטארקט, און הארץ האט שטארק געזאגט, און די אויגען האט גענומען פינסטער ווערען, עס האט געדריקט, געשטיקט — כאטש זעץ זיך אוועק און וויין — און קיין טרערען זענען נישטא.

וואס איז דא געשעהן? וואס טוט זיך דא דא?

דער יוד הקדוש געהט ארום אהין און צוריק איבער זיין חדר, שפיצט אן די אויגען, וויל עפעס דערזעהן, שטעלט אויף די אויערען, מאמער וועט ער עפעס דערהערען, און — גארנישט.

ער איז מיד געווארען ארומלויפענדיג איבער דעם חדר און האט זיך אוועקגעזעצט אויף זיין שטול, פארגראבען דעם קאפ צווישען די הענט און אנגעהויבען צו שלוכצען.

די עצבות איז שיער איבערגעגאנגען אין מרה-שחורה, רחמנא-לצלן.

וואס האט זיך דא פארט געמאכט? וואס איז דאך געשעהן?

עצבות — האט דער יוד הקדוש א קימאלן — האט אויף איהם קיין שליטה נישט, זיין הארץ איז צעבראכען און א לב-נשבר מיט עצבות זענען נישט קיין נאהענטע מחותנים פאר מרה-שחורה. האט ער קיינמאל קיין מורה נישט געהאט — ער האט שטענדיג געקאנט זעהן די אופנים, די שרפים און די חיות-הקודש דורך די שווערסטע וואלקען, און דא — פלוצלונג — און ער קען זיך קיין עצה נישט געבען, קיין ארט נישט געפינען.

ער זיצט א פארשמאכטער און דרימעלט איין.

ווי ער האט נאר איינגעדרימעלט, האט ער דערזעהן, ווי א דיקער וואלקען פון עצבות איז ארויס און ער האט פארדעקט די גאנצע לויטערקייט פון הימעל. דער וואלקען וואקסט, ווערט שווערער און דיקער קוקענדיג, פערשפרייט א געדיכטע פינסטערניש איבער דער גאנצער וועלט, פון דער פינסטערניש שניידט זיך ארויס א ליכטיג געשטאלט פון אנ'אשה, וואס וויינט אויף דעם מאן פון איהר יוגענד: זי וויינט און לאזט זיך נישט טרייסטען. עס דערוועקט זיך א יללה ארום און ארום. די יללה געהט איבער אין א פער'תלש'ט שוואך געוויין. עס שטארקט זיך דאס געוויין און ווערט א געבעט, א געשריי נאך הילף, אנ'איינרייסען ביים ארון-קודש. עס דערהערט זיך א ניגון פון תהילים, מיט כונה, מיט בכיות, פון א סך צעבראכענע הערצער. פלוצלונג דערהערט זיך א זיסער ניגון. אלץ ווערט שטיל, דער ניגון שאלט אויף, ווערט איבערגעריסען. שטיל. עס הערט זיך א געבעט, א ציהען, א רייסען, און ווייטער שטיל. דער ניגון ווערט פריש, צאפלדיג, בלאזט ווי א פרישע ווינטעל, טוליעט זיך, נעמט איין. די ליכטיגע געשטאלט הערט אויף צו וויינען, ווערט לעבעדיג, פרעהליך. אלץ ארום צעשאלט זיך אין פרייד. דער יוד הקדוש כאפט זיך אויף.

ער פארשטעהט שוין וואס דא איז, וויל אבער וויסען וואו און ווען. ער קוקט זיך איין און וואלקען פון עצבות קוקט איבער לובלין, און מ'זעהט קיין זאך נישט: קוקט זיך שטארקער איין אז ער דערזעהט, אז ער ציהט זיך פון קאזניק. פארשטעהט דער יוד הקדוש וואס עס איז. ער ווייסט שוין די מכה און ווייסט אויך די רפואה, וואס מ'האט איהם מקריב געווען.

און ער איז אריינגעלאפען אין צווייטען חדר, האט אויפגעוועקט דעם משמש און געזאגט צו איהם:

— געה, וועק מיר אויף ר' שמואל יאדלאווקער און ר' משה סקשינער!

דער משמש האט זיך אויפגעכאפט: א פארצייטערטער און איז זיי געלאפען וועקען.

דער יוד הקדוש איז איהם נאכגעלאפען און געוואָרענט:

— גיך לויף און ברענג זיי, עס איז א סכנת-נפשות, עס קען נאך חלילה — —

געענדיגט האט ער נישט, דער משמש איז שוין געווען ווייט.

עס האט נישט לאנג גענומען און דער משמש האט זיי געבראכט.

פארצייטערטע זענען זיי אריינגעקומען.

און דער יוד הקדוש האט געזאגט צום משמש:

— משה'ל, געה וועק אויף ארקע בעל-עגלה, זאג איהם, ער זאל איינשפאנען זיינע בעסטע סוסים, ס'זאל קענען פאהרען פייל פון בויגען;

ר' שמואל יאדלאווקער און ר' משה סקשינער זענען געשטאנען פארצייטערטע און פארוואונדערטע. און דער יוד הקדוש האט זיך געווענדט צו זיי און געזאגט:

— שמואל, האסטו עפעס א נייעם ניגון? נאר געדענק משופרא דשופרא!

ר' שמואל האט געטון א לייכטען ציטער, איז פול געווארען מיט התלהבות, און ער האט געענטפערט:

— יא, רבי, גאר א נייער, גאר וואס מחדש געווען!

האט איהם דער יוד הקדוש געהייסען זינגען.

און ווי ער האט נאר אנגעהויבען צו זינגען, האבען אויפגעלויכטען די יוד הקדוש'ס אויגען און ער איז פול געווארען מיט התלהבות און דבקות, און האט אנגעהויבען מיטצוזינגען דעם זעלבען ניגון.

און פלאי-פלאים, דער רבי, ר' שמואל און ר' משה זינגען דעם ניגון ווי זיי וואלטען איהם שוין לאנג געקאנט.

און ווען דער ניגון ענדיגט זיך, פרעגט דער יוד הקדוש:

— שמואל, וואו האסטו גענומען דעם ניגון?

און ר' שמואל ענטפערט:

— איך האב נישט געקענט איינשלאפען, רבי, איך בין געלעגען און געווארפען זיך אויף מיין געלעגער, און פלוצלינג האט זיך מיר געדאכט, אז איך הער קולות, שטארקע, זיסע קולות, און איך האב פון זיי מחבר געווען דעם ניגון.

און ר' משה האט צוגעגעבען:

— איך האב אויך געהערט די זעלביגע קולות, נאר קיין גאנצען ניגון האב איך נישט געקענט ארויסנעמען פון זיי ביז ר' שמואל האט אנגעהויבען.

האט דער יוד הקדוש געזאגט:

— יא, יא דאס איז דער ניגון! הייסט עס, אז מיר וועלען א הם, מיט'ן אויבערשטען'ס הילף, נישט פארלירען! הלואי, די וועלט דארף איהם זעהר נייטיג האבען!

און באותו הרגע איז דער משמש אריינגעקומען און געזאגט:

— דרויסען שטעהט ארקע בעל עגלה מיט זיין בעסטען געשפאן, גרייט צום פאהרען.

און דער יוד הקדוש האט געהייסען איהם ארייברופען.

און ער האט געזאגט צו ר' שמואל'ן און ר' משה'ן:

— איהר וועט פאהרען מיט ארקע'ן קיין קאזניק, און אז דער אויבערשטער וועט העלפען און איהר וועט נישט פארשפעטיגען, זאלט איהר אריינגעהן און זינגען דעם ניגון פאר'ן קאזניצער מגיד, און איהר וועט איהם, מיט'ן אויבערשטען'ס הילף, דערהאלטען ביים לעבען:

און ער האט זיך געווענדט צו ארקע בעל-עגלה און געזאגט:

— און דו, ארקע, טרייב די סוסים פייל פון בויגען, און מיט גאט'ס הילף, וועט איהר אנקומען אין דער צייט!

און ער האט זיי געלייגט עטליכע טריט און זיי זענען אוועקגעפאהרען.

ווען זיי זענען אנגעקומען קיין קאזניק איז שוין געווען פרייטאג פארנאכט.

די גאנצע שטאט איז געווען זעהר צערודערט: מיט'ן מגיד האט געהאלטען שלעכט, גאנץ שמאל. זענען זיי אריינגעלאפען און דערצעהלט, אז דער יוד הקדוש האט זיי געשיקט מיט א ניגון.

און ווען דער קאזניצער מגיד האט עס דערהערט, האט ער געהייסען זיי זאלען גלייך זינגען פאר איהם דעם ניגון.

און זינגענדיג האבען זיך די האלב-פארלאשענע אויגען צוריק אנגעצונדען און די מראה איז צוריקגעקומען אין דעם בלייכען פנים, און ער איז געווארען אנ'אנדער מענש.

און ער האט געהייסען דעם עולם זיך גרייטען דאווענען אין זיין חדר, און ר' שמואל יאדלאווקער האט ער מכבד געווען מיט קבלת-שבת.

און ר' שמואל האט געזונגען דעם ניגון צו לכה-דודי און ר' משה האט איהם אינטערגעהאלפען. און דאס גאנצע הויז איז פול געווארען מיט נגינה.

און דער קאזניצער מגיד האט צוריקגעקראגען די כוחות און צו בואי-בשלום האט ער זיך געשטארקט און איז ארויס פון בעטעל און האט מיטגעזונגען מיט'ן עולם.

און ער איז געגאנגען צום טיש א פרישער, א געזונטער, ווי קיינמאל גארנישט, און האט געזאגט תורה.

פאר'ן בענטשען האט ער געזאגט:

— דער יוד הקדוש האט געזעהן אין דער אספקלריא המאירה, אז איך בין שוין אויסגעגאנגען אלע עולמות און האב שוין מעהר דא נישט וואס צו טון; אין דעם עולם הניגון בין איך אבער נאך קיינמאל נישט געווען, האט ער מיר געשיקט די צוויי יודען, זיי זאלען מיך צוריקברענגען מיט זייערע נגינים.

א בילד פון דער שפאנישער הויפט-שטאדט.

(א בריף פון מאדריד).

פון י. אבראמסאן.

אויב עס איז אמת אז אויך שטעט האבען נשמות, דאן איז מאדריד, די הויפט שטאט פון שפאניע, דאס לאנד וואו מיר, יודען, האבען אמאל זיך געפרעהט, כדי נאכדעם צו ליידען די שרעקליכסטע צרות, די מערקווירדיגסטע שטאט אויף דער וועלט. אין איהר לעבען צוויי נשמות, איינע פון אנ'אלטע מכשפה, אנ'עקעלהאפטע, אנ'אפשטויסענדע און די צווייטע, פון א יונגער קאקעטקע, וואס איז אויסגעפוצט ביז גאר און ווען מען וואלט וועלען פארגלייכען מאדריד צו לאנדאן אדער פאריז, דאן וועט מאדריד גארנישט געווינען פון דעם דאזיגען פארגלייך.

ווען איהר געהט דורך די גאסען פון לאנדאן, האט איהר פאר זיך איין שטאט, עס איז איין גאנצעס, עס מאכט נישט אויס, וואס איין טייל שטאט איז רייך, אויסגעפוצט און די אנדערע איז ארים, שמוציג און אפגעלאזט. עס איז אבער פארט איין גאנצע שטאט. אויף שריט און טריט זעהט איהר פאר זיך ציילכענס פון דעם אלטען לעבען פון יענער לאנדאן אדער פאריז. וואס האט געשפילט אזא גרויסע ראלע אין דער געשיכטע פון דער אייראפעאישער קולטור און ווען איהר האט אנ'אויג צו זעהן זאכען, דאן פיהלט איהר זיך ווי איהר וואלט בעקומען א בוך אין וועלכען עס ענטוויקעלט זיך פאר אייך איין לאנגע געשיכטע. גאנץ אנדערש איז עס מיט מאדריד. דא זעהט איהר שפאגעל נייע פאלאצען, האטעלען „אקארשט נאר געדעלט ארויס". איהר קאנט מיינען, אז איהר זענט אין לאנדאן, פאריז אדער בערלין. נישטא אין דער ארכיטעקטור עפעס, וואס האט צו טון מיט'ן כאראקטער פון שפאנישען פאלק, עס איז ווי א ניי בלעטעל אין אנ'אלטען בוך.

געהט איהר אבער א ביסעל ווייטער, דאן דערזעהט איהר אלטע כאלופעס, אפגעלאזטע און שמוציגע, אזעלכע, וואס מען קען נאר טרעפען אין די מזרח-לענדער און דאס איז נישט אומזיסט, עס איז געווען א צייט ווען מאכמעדאנער זענען אריינגעדרונגען אין שפאניע. זיי האבען דארט געהערשט לאנגע יאהרהונדערטע און זיי האבען געלאזט זייער חתימה אויף די שפאנישע שטעט און אויך אויף מאדריד.

געהט איהר דורך די גאסען און איהר זעהט פאר זיך דעם מיטעל-אלטער. איהר מיינט, אז איהר זענט אריינגעפאלען אין א וועלט וואס איז שוין לאנג אפגעשטארבען. אבער אייער איינדרוק בייט זיך באלד. אינמיטען דערזעהן קוקען אויף אייך ארויס נייע הייזקעס בעפוצטע. אזעלכע שמייכעלדיגע, אבער איהר זעהט, אז דאס איז נישט שפאניש, עס האט מיט'ן פאלקס-גייסט נישט צו טון. די דאזיגע הייזער האט איהר אמאל שוין בעגעגנט, אויב איהר האט נאר געדרייזט אויך אין בערלין, אדער וויען און דאס אלעס האט איינס מיט'ן אנדערען נישט צו טון. עס איז נישטא קיין המשך און עס ווערט אייך פריקרע.

די אורזאך, פארוואס דאס איז אזוי, פארוואס מיר געפינען אזא מיש מאש אין איין ארט, איז וואס אויב עס איז פאראן א צוזאמענגעלאפענע שטאט אויף דער וועלט, איז דאס מאדריד. מען פאהרט אויך פון אלע עקען וועלט אין פאריז, אין לאנדאן; אדער דארף מען האבען נאך מעהר א צוזאמענגעלאפענע שטאט ווי ניו יארק? און דאך ווען איהר טרעפט אן מענשען אין גאס, ווייסט איהר, אז איהר האט פאר זיך א פאריזער, א לאנדאנער אדער ניו יארקער. דער פרעמדער, אנגעלאפענער עלעמענט איז ווי א טראפען אין ים. אבער גאנץ אנדערש איז מאדריד. איהר שטעלט אפ א מענשען און פרעגט זיך מיט איהם. דערוויסט איהר זיך, אז ער איז פונקט אזא פרעמדער, ווי איהר אליין. איהר ווייסט קיינמאל נישט, ווער עס איז אנ'עכטער מאדרידער און אייך דאכט זיך אז עס איז גאר נישטא אזעלכער, אלע זענען צוזאמענגעלאפענע.

רייזענדע ווייסען גוט וואס זיי האבען צו ערווארטען פון דער דאזיגער שטאט און זיי ווייזען איהר אויס ווי א פעסט. מען פאהרט גיכער אין אנדערע שטעט פון דער שפאנישער מלוכה. אבער נישט אין מאדריד. נישט קוקענדיג וואס דאס איז די הויפט-שטאט, וואס דארט וואוינט דער קעניג אליין און וואו אלע מלוכה איינריכטונגען געפינען זיך. מען פיהלט זיך נישט גוט אין דער דאזיגער שטאט. איהר זענט א פרעמדער צווישען פרעמדע, נישט אין בעצוג דער אויפנאמע וואס איהר בעקומט, אָ, דאס גראד נישט, אויב איהר האט נאר דאלארען, וועט מען צו אייך זיין גוט און פריינדליך. איהר וועט זיך פיהלען פרעמד צוליב די הייזער, די גאסען און די מחנות מענשען וואס געהן אייך פערביי — און איהר אנטלויפט פון דארט.

פארוואס לויפט מען אזוי אין מאדריד? און ווער זענען עס די אנגעלאפענע? דער ענטפער איז, אז מען לויפט דערפאר, אהין, ווייל מאדריד איז די הויפט-שטאט. דא ווי געזאגט, געפינען זיך אלע אינסטיטוציעס און מען קומט אהין זוכען פרנסה, ווייל אין שפאניע זענען פאראן א סך טאטענס קינדער, וואס ווילען נישט געהן ארבייטען. זיי ווילען נישט איינשמוצען זייערע איידעלע הענד, אבער די טאטעס זענען פערארימט געווארען, עס איז נישטא קיין ביסען ברויט אין הויז, און מען זוכט שטעלעס ביי דער רעגירונג. אין דער הינזיכט איז מאדריד אזוי ווי דאס אמאליגע פעטערבורג, וואו עס זענען זיך צוזאמענגעלאפען מענשען פון אלע ווינקלען, כדי צו ווערען טשינאווניקעס.

מאדריד איז איינע פון די אומעטיגסטע שטעט אין דער וועלט. דארט פאלען אפט רעגענס און דאן פיהלט מען זיך אומגליקליך. איהר טרעפט אן מענשען מיט בלויע, קראנקהאפטע פנים'ער און אויסגעלאשענע אויגען. יעדער זוכט אנ'ארט וואו זיך צו בעהאלטען און מען לויפט אין די קאפעס. אבער אויב עס איז פאראן עטוואס אפשטויסענדיגעס, זענען דאס די קאפעס. אויסערליך איז דאס גאנץ שעהן, מען האט אויסגעפוצט דעם אריינגאנג מיט אלערליי צאצקעס. אבער ווען איהר געהט אריין אינעווייניג, דאן זעהט איהר ווי פערלאזט, ווי שמוציג עס איז. אבער מען קוקט אויף דעם נישט, אבי עס איז פאראן אנ'ארט וואו זיך צו זעצען און וואו מען קאן אויסמיידען צו ווערען נאס ביז די ביינער.

די לעצטע צייטען האט זיך, אמת, אלעס אנגעפאנגען בייטען. זינט דער מלחמה זענען געקומען מאסען מענשען פון אייראפע און זיי האבען געבראכט מיט זיך א שענערען געשמאק. מאנכע אייראפעער האבען אליין אויסגעבויט האטעלען, קאפע הייזער, וואו מען קאן זיך פיהלען נישט ערגער ווי אין לאנדאן אדער פאריז. אבער איהר דערזעהט גלייך, אז דאס איז פרעמדס, אז עס האט מיט שפאניען גארנישט צו טון. דאס וואס איז עכט שפאניש איז נישט ריין, איז אפגעלאזט, איז א צוזאמענמיש פון אייראפע און אזיע.

און ווען איהר געהט אריין אין איינער פון די זייטיגע און ארימע קאפע-הייזער, דאן דערזעהט איהר ווי אפגעטיילט, ווי אפגעצאפט מען איז איינע פון די אנדערע. אט איז די קאפע, וואו עס זאמלען זיך צונויף די דינסטער; דאס זענען אפגעריסענע, ארימע קערלען, אבער שטאלצע און פעריזסענע. און אט איז וואו עס קלייבען זיך צוזאמען די דראמאטורגען. זיי האבען זיך זייער קלייזעל. און אט פאלט איהר אריין אין א קאפע, וואו עס זיצען די פראלעטאריער, און מען הערט זיך א שרעק. איהר הערט דערמאנען די נעמען פון מארקס ענגעלס,

אבער עס איז פאראן א געביט, אויף וועלכען מאדריד צייכענט זיך אויס, און דאס איז אויפ'ן געביט פון בילדונג. די נאציאנאלע אוניווערזיטעט איז איינע פון די בעסטע אין דער וועלט.

די היינטיגע מאדריד איז נישט קיין אנציהענדער פלאץ פאר רייזענדע, אבער עס איז נישט ווייט די צייט, ווען אויך דער דאזיגער אפגעשטאנענער ווינקעל וועט זיך אויסגלייכען מיט די גרויסע אייראפעאישע צענטרען, ווייל מאדריד וואקסט שנעל און וועט מוזען בייטען גאנץ גיך איהר פיזיאנאמיע.

איז וואלד פון לײדענשאפטען.

(ראָמאַן).

(517

— וועסט מיך דער'הרג'ענען? — האָט זיך אָפּגערופען דער בלינדער ריגא — ניי מייסטער, מנובל, אַז דערמיט וועסטו מיך קאָנען אָפּשראַשען? דעם טויט, ברודער'על, וועט זיין פאַר מיר אַ דערלייזונג, און דו וואָלסט כביר אַ טובה געטון, ווען דו דער'הרג'עסט מיך! איך האָב אָבער דערפאַר קיין מורא נישט! ווען דו זאָלסט אפילו מיך דער'הר'געט, וועל איך דיך דאָך נישט פריי־לאָזען ביז ליכטער וועט אָנקומען. מיין מייסטער קער־פער וועט דיר שטערען צו אנטלויפען! איך וואָלט זיך גיכער אָפּגעזאָגט פון צוריקבעקומען מיין ראיה, איידער פון דעם פערגעניגען זיך נוקם צו זיין אין דיר!

— אַוועק, געמיינער יונג! איך וועל דיך פון זיך אראָפּ־טרייסלען, דו מיאוס'ער קאַליקע! איך האָב דיך אין דר'ערד!

באַטיאַני האָט אָנגעשטרענגט אַלע זיינע קרעפטען, כדי אַרויסצורייסען זיך פון ריגא'ס קלעפּיגע הענד.

זיין טרחא איז אָבער געווען אַן־אומזיסטע.

מיט די ביינע דינע הענד האָט זיך דער בלינדער איינ־געקלעמט אין איהם און אַרומגענומען איהם, ווי מיט שטאָלענע צוואַנגען. ער האָט אַלץ פעסטער און פעסטער געדריקט באַטיאַ־ני'ן, און אַרומגעכאַפּט איהם אפילו מיט די פיס, אַנהענגענדיג זיך מיט דער שווערקייט פון זיין קערפער אויף זיין קרבן

מען גיט איבער, אַז אויפ'ן גרונד פון ים, אין דער טי־פער פינסטערניש, וואו קיין זון שטראַלען קריגען זיך נישט אַדורך, געפינען זיך עפּעס מאָדנע בעשעפעניששען, האַלב־חיות, האַלב געוויקסען, וואָס מען רופט זיי — טפרוט ן

די דאָזיגע בעשעפענישען זענען נישט קיין אויסטראַכטע־נייש פון אַ באַבע־מעשה, נאָר זיי לעבען פאַקטיש אויף די ים גרונטען און פון צייט־צו־צייט וואַרפט זיי דער צושטורמטער ים אַרויס אויף אַ ברעג.

מאַטראָסען, פישערס און איינוואוינער פון ברעג־שטעט דערצעהלען מיט אימה מורא'דיגע מעשיות וועגען די דאָזיגע אויסטערלישע בעשעפענישען, און ים טויכער, וואָס האָבען די דרייסטקייט אַרונטערצולאָזען זיך אויף די דעקען פון ים, און וואָס טרעפען אמאָל אויף זיי אָן שווערען זיך מיט כל השבועות, אַז נאָך אַמאָל וועלען זיי זיך שוין נישט דערוואַגען צו לאָזען זיך אַהין, וואו די דאָזיגע ים בעשעפענישען געפינען זיך.

ביי די דאָזיגע פערזעהענישען וועלכע לעבען, אַלזא, אין די טיפסטע טיפענישען פון אָקעאַן האָבען אַנשטאָט פיס געזונדע קלעמען מיט זויגערס אויף די שפיצען פון זיי, און אַך און־וויה איז צו יענע, וואָס טרעפען אָן אויף זיי. דער ספרוט קלעמט איהם איין אין זיינע גלידער, און לאָזט איהם שוין מעהר נישט אַרויס.

ער זויגט אויס דאָס בלוט פון זיין קרבן. ווי די וואַמפּירען וואָס אין לעגענדען ווערט וועגען זיי דערצעהלט, אַז זיי זויגען דאָס בלוט פון אומשולדיגע קינדער.

אָפט זענען ים טויכער זייערע קרבנות זיי כאַפּען פלוצים זיי אָן פון הינטען און פערדריקען זיי אין די קלעמען זייערע.

קיין שום געוועהר קאָן דאָ נישט העלפען. כחמת אויב דער אומגליקליכער ים טויכער האָט אפילו אַ ע...כע קלעמען, קומען אויף זייער אָרט אָן צעהנדליגער נייע.

דערביי קוקט דער ספרוט מיט זיינע ריזיגע אויגען אויף זיין קרבן, און פון דעם בלויזען בליק זייגעם ווערט דאָס בלוט פערקיהלט אין די אָדערען.

דער בלינדער ריגא האָט איצט, ווי אַ גיגאַנטישער ספרוט אַרומגעקלעמט דעם קערפער פון זיין שונא. אמת, ער האָט בלויז פערמאָגט צוויי הענד און צוויי פיס, נאָר אַרומגעכאַפּט האָט ער באַטיאַני'ן מיט אַזאַ קראַפט, אַז יענער האָט זיך בשום אופן נישט געקאָנט אַרויסרייסען.

אַ פערצווייפלונג האָט בעהערשט באַטיאַני'ן.

ליכטער האָט זיך נישט אָפּגעשטעלט אין זיין לויפען, און איז אָנגעקומען אַלץ נעהנטער און נעהנטער און זיינע לויפענ־דיגע טריט האָבען זיך אַלץ שאַרפער געלאָזט הערען.

באַטיאַני האָט געלאָזט אין גאַנג אַ לעצט מיטעל.

ער איז אַנידערגעפאַלען צוזאַמען מיט ריגא'ן און זיך גע־פרובט צו בעפרייען פון איהם, קויקלענדיג זיך אויף דער ערד.

עס איז ענטשטאַנען אַ מורא'דיגער פערצווייפעלטער קאַמף. אַ קאַמף צווישען אַ זעהענדיגען און אַ בלינדען, צווישען אַ געזונדען מאַן און אַ קריפּעל

דער קאַליקע האָט זיך אָבער נישט אונטערגעגעבען.

ער האָט זיך נישט בעגרעניצט דערמיט, וואָס מיט הענט און פיס האָט ער געהאַלטען זיין שונא, נאָר ער האָט זיך מיט דער גאַנצער קראַפט איינגעביסען מיט די ציינער אין באַטיאַנים פּנים, אַזוי אַז בלוט האָט פון איהם אַ שטראָם געטון.

באַטיאַני האָט אַ קוויטשע געטון פאַר ווייטאָג. ער האָט שיער פערלוירען דאָס באַוואוסטזיין, שיער געפאַלען אין אָנמאַכט נאָר דאָך האָט ער זיך נישט אָפּגעלאָזט, פערשטאַהענדיג, אַז אויב ער וועט זיך אונטערגעבען דער שוואַכקייט, וועט ער אַריינפאַלען נאָך צו אַן ערגערען שונא, ווי ריגא.

דער בלינדער דינער זיינער איז פאַר איהם נישט געווען אַזוי שרעקליך, ווי דער צווייטער פיינד, וואָס האָט איהם איצט פערפאָלגט. מיט ליכטער'ס האַס האָט זיך קיין שום שנאה אויף דער וועלט נישט געקאָנט פערגלייכען

באַטיאַני האָט עס אַזוי פערשטאַנען, אַז ער גופא איז עס דער שולדיגער אין דעם, וואָס ליכטער איז גע־וואָרען אַ רויבער.

ער האָט ווידער־אַמאָל אָנגעשטרענגט אַלע זיינע כוחות און — דאָס מאָל איז איהם געלונגען אַראָפּצושאַ־קלען פון זיך דעם בלינדען ריגאַ, וועלכער האָט אַזוי אַ רעוווע געטון פאַר גרימצאָרן, וואָס די נקמה גליטשט זיך אַרויס פון זיינע הענד

— איך בין געראַטעוועט! — האָט אויסגעשריגען באַטיאַ־ני — ענדליך האָב איך זיך אַרויסגעריסען!

אין דעם זעלבען מאָמענט אָבער האָט ער בעקומען אַ פעסטען קלאַפּ איבער'ן קאָפּ.

באַטיאַני האָט אַ שפּרונג געטון אין אַ זייט און זיך אַני־דערגעוואָרפען אויף דר'ערד.

ווען ער האָט געעפענט די אויגען, און געקומען צו זיך, האָט איהם שוין ליכטער געבונדען הענד און פיס.

קיין רעטונג איז נישט געווען.

ליכטער האָט שווייגענדיג אַרומגעבונדען זיין שונא, ווי אַ פּאַק סחורה, און דערנאָך אַרויפגעלעגט איהם צו זיך אויף דער פּלייצע.

ער האָט איהם נישט פערשטופּט דאָס מויל, מחמת די געשרייען און זידלערייען פון באַטיאַני'ן זענען איהם אָנגענאַ־מען, ווי דער פּאַ־אַיאַהריגער שניי. פונקט פערקעהרט — די דאָ־זיגע געשרייען און זלזולים האָבען איהם פיל פערגעניגען, ווייל זיי זענען דאָך געלאָפען פון דעם שונא'ס מויל, וועלכער האָט זיך געפונען אין זיין מאַכט.

— קריך מיט די צייהנער באַטיאַני, אַז די צייהנער זאָלען דיר אַרויס — האָט זיך ליכטער ביינז פונאַנדערגעלאַכט — דאָס מאָל ביזטו כמעט אַריינגעפאַלען, און רעכענען אויף מיין רחמנות געפיהל וועט זיין אַן־אומזיסטע טרחה! דו האָסט צובראָכען מיין לעבען, האָסט געמאַכט פון מיר אַ רויבער און אַ מערדער, דו האָסט ווילד פערפאָלגט מיך און מיין פרוי! האָסט זי געוואָלט פערפיהרען! און — ווען לאַרא האָט מיך אויסדערוועהלט און בעשלאָסען צו טיילען איהר לעבען מיט מיין לעבען, האָסטו ערשט אָנגעהויבען דיין פערפאָלגונג אויף רעכט! דו האָסט זיך בענוצט מיט יעדער געלעגענהייט, מיט אַלע מעגליכע גינסטיגען מאָמענט, צו בעליידיגען בלוטיג מיך און מיין פרוי! דו ביזט גע־וואָרען אַ בייזער גייסט פאַר אונז, און דו האָסט זיך נישט בע־רוהיגט, ביז דו האָסט נישט חרוב געמאַכט אונזער גליק! איצט אָבער האָט אויסגעשלאָגען די שעה פון נקמה, און איך בין זיך מודה ומתודה, אַז איך האָב נישט גערעכענט, אַז מיין נקמה וועט זיין אַזאַ פולשטענדיגע! אויף דיר וואַרט דאָך נישט בלויז דער טויט נאָר אַ מיתה משונה דורך שאַנד און שאַנד! איך וואָלט דיך איצט געקאָנט דערשטיקען, איבערשניידען דיר דיין פּריפּ'צגעם האַלז, און אַוועק אַרפען דיין קערפער די הינד זאָלען זיך מיט איהם פּאַסמאַקעווען! איך וועל אָס אָבער נישט טון! איך וועל מיינע הענד נישט איינרייכטען אין דיין שמוציגען בלוט! בלויז איין מאָל וואָלט איך דיך דאָך געקאָנט דער'הרג'ענען, און דע־רביבער וועל איך דיך אויסקראָצען אַהין, וואו דער המון וועט דיך צופליקען אויף קליינע שטיקלעך, און אַריינשפּטשען דיך אין בלאָטע! איך וועל זיך אַוועקשטעלען אין דער שטאָט, וואָס דו האָסט אַזוי מיאוס פערראַטען, און זאָלען די איינוואוינער איהרע אַרויסרייסען פון דיר די אַדערן איינציגווייז.

דער געבונדענער באַטיאַני האָט נישט אויפגעהערט צו קרעכצען

(פאָרטזעצונג קומט)

הומאָר — דער קונדס — סאַטירע

ברוך שפּערני.

געקומען כלעבע פעריען צייט
פאַר אונזער ליבען סיים;
די דעפּוטאַטען — מיינע לייט —
צעפאָהרען זיך אַהיים.

מיר האָבען פרייד פון זיי געהאַט
און נחת — אַן אָנשיק!
עס האָט זיך יעדער דעפּוטאַט
בעמיהט פאַר אונזער גליק...

עס פאָהרען איצט די וואַזשנע לייט
די זומער־צייט פערטריבען.
אַך, זאָלען זיי אויך ווינטער צייט
זיך אין־דער־היים פערבלייבען...

פישעלע.

ביים שדכן.

שדכן: — פאַניע ריטץ, איך האָב פאַר אייך וואויל מיידעל.

ריטץ: — לאָזט מיך צורוה מיט די היינטיגע מיידלעך.

שדכן: — זי איז נישט קיין היינטי־גע: זי איז שוין אַריבער 40.

קאַפּיטאַל און אַרבייט.

— פאַניע זיידלער, וואָס איז אַזוינס „קאַפּיטאַל און אַרבייט?“

— ווען איהר באָרגט עמיצען געלד איז עס „קאַפּיטאַל“ ווען איהר הויבט אָן מאָהנען דעם חוב, איז עס אַרבייט.

זי שטימט איין.

שרה: — מיינער אַ בעקאַנטער וואָלט געוואָלט חתונה האָבען מיט דיר.

סאַליע: — זאָג איהם, אַז איך בין צופרידען, אָבער ווער איז ער?

גענעוויישיגע בעוואונדערונג.

— מיין מאַן בעוואונדערט אַלצדינג אין מיר: מיינע אויגען, מיין שטים, מיינע הענד.

— און וואָס בעוואונדערסט דו אין איהם?

— זיין געשמאַק!

ער ערלויבט זיך צופיל לוקסוס.

מחותן: איך וויל נישט דעם שידוך, ווייל דער חתן דערלויבט זיך צופיל לוקסוס.

שדכן: וואָס פאַרנא לוקסוס האָט איהר ביי איהם בעמערקט?

מחותן: ער טראָגט זיך אַרום זיין גאַנץ לעבען מיט אַ פּוסטען קאָפּ.

וואו זענען אהינגערומען?

— די מיידלעך, וואָס האָבען זיך גע־לאָזט קושען נאָר אונטער פיר אויגען.

— די כלה־מיידלעך, וואָס האָבען זיך געבעטען ביי זייערע חתנים, זיי זאָלען אויפהערען רויכערען.

— די יונגעלייט, וואָס האָבען גע־בעטען אַ קוש.

— די וואָלגע פרויען־זאָקען.

— די לאַנגע קליידלעך, וואָס האָבען מיטגעשלעפט מיט זיך שטויב, שטיקלעך פּאַפּיראָסען און צייטונגס בלעטער.

— די גוטע, אַלטע שוויגער־וויצען?

אַ גלענצענדער איינפאַל.

אַ פראָסטער יונג האָט ליב געהאַט אַ מיידעל, ער איז אָבער געווען זעהר שעמעוודיג און נישט געוואוסט ווי צו לאָזען איהר וויסען, אַז ער וויל זי פאַר אַ ווייב.

איינמאָל איז איהם דאָך איינגע־פאַלען אַ גליקלעכער געדאַנק. ער איז אַוועק צו זיין געליבטער און זי גענו־מען אויף אַ ווייטען שפּאַציר הינטערען שטאָט. ער האָט זי אַרויפגעפיהרט אויפ'ן בית עולם און אָפּשטעלענדיג זיך לעבען אַ מצבה האָט ער געזאָגט:

מיידעל, מיין זיידע איז דאָ בעגראָ־בען, מיין פאָטער איז דאָ בעגראָבען, אַ'ע מיינע קרובים ליגען דאָ, וואָלסט נישט געוואָלט מיידעל, אויך דאָ ליגען?

ווערטלעך.

— „חתונה איז דער טויט פון לי־בע“, דערפאַר לעבען פיהל אָהן חתונה...

— „נישט אַלץ וואָס גלאַנצט, איז גאָלד“ אמת למשל די זון...

— „די וועלט איז אַ קאָרידאָר צו יענער וועלט“. נישט אומזיסט טאַקע איז זי אַזוי פערשמוצט...

— „הימעל און ערד האָבען געשווויי־רען, ס'זאָל קיין סודות נישט זיין“ נאָר אַ דאַנק פרויען איז די שבועה מקוים געוואָרען..

פאַר וואָס.

בער'ל: פאַרוואָס איז דיין ווייב געפאָהרען אין זאַקאָפּאַנע?

געציל: פאַר געלד.

אַב בייזען.

אַ קורצע „ליבעס־ערקלערונג“.

אַ, מיין טייערע מדיבה, — זאָגט דער חתן, נאָך איינציגע מאָל זיך זעהן מיט דער כלה — נעם אָן דעם רינג פון מיר, ווייל מיין ליבע צו דיר איז גלייך צו דעם רינג; ווי דער רינג האָט נישט קיין ענדע, אַזוי אויך מיין ליבע צו דיר..

— אויך מיין ליבע צו דיר — האָט זי געענטפערט — איז גלייך צו דעם רינג; ווי דער רינג האָט נישט קיין אָנפאַנג, אַזוי אויך מיין ליבע צו דיר.

דאָס איינציגע גליק.

אַ מיניסטער האָט בעזוכט אַ טורמע. מען האָט איהם אָנגעוויזען אויף אַן־אַרעסטאַנט, זעהר אַ אינטעליגענטען, וואָס איז אָפּגעזעסען זיין שטראָף פאַר פערשיידענע פערברעכענס.

— איז דאָס נישט אַ שאָד — ווענ־דעט זיך צו אהם דער מיניסטער — וואָס איהר מיט אייערע פעהיגקייטען זייט היינט אַן אַרעסטאַנט?

— פערקערט — ענטפערט דער אַרעס־טאַנט — דאָס איז אַן'אמת'ער גליק פאַר דער בעפעלקערונג, ווייל אַנדערש וואָלט איך געוויס געווען אַ מיניסטער.

אַ קליינע טובה...

איציקל: האָסטו מיך, מאַמעשי שטאַרק ליב?

מוטער: געוויס, מיין קינד.

איציקל: אויב אַזוי, מאַמעשי האָב חתונה מיט דעם מאַן. וואָס שטעהט דאָרטען ביי דער טיר פון קינא און לאָזט נישט אַריין אָן אַ בילעט.

עס שטימט.

„שווייגען איז גאָלד — אָבער קיינער מאַכט אויף דעם נישט קיין „פּראָבע“. נישט אַלע וואָס זאָגען אַ דעה, האָ־בען דעה.

אַן'איינציגע בעקוועמלעכקייט.

ווי מיר דערוויסען זיך, האָט דער היגער סוחרים פערבאַנד בדעה צו עפענען אינגיכען אַן'איינציגע „פליאַזשע“ — ספּעציעל פאַר די סוחרים, וואָס דער שטייער־אַמט האָט אויסגעטון נאַ־קעט...

פערהיטונגס מיטעל.

שלמה: וואָס איילסטו זיך אַזוי?

נחמן: אויף דאַטשע צו מיין ווייב!

שלמה: צו אַ ווייב איילט מען זיך אַזוי?

נחמן: גיערעלע, אַניט קען זי נאָך קומען צו מיר.

מאַטעמאַטישע אויפגאַבע.

אַ געוויסער סוחר האָט בעקומען פון שטייער־אַמט 4 נאָקהזען מיט איין מאָל. פרעגט זיך וויפיל מאָל דאַרף ער באַנ־קראָטירען, אַז ער זאָל קענען בעצאָהלען...

מען שמועסט.

מען שמועסט, אַז יעדער מיניסטער וועט פריהער מוזען זיין אַ פּרעזיצער, כדי ער זאָל זיך אויסלערנען גוט קאָפּ־אַרבייט.

מען שמועסט, אַז יעדער באַלעבאָס, כאָטש ער האָט מיט מיליטערישע ענינים קיין שייכות נישט, נאָר אויב ער גייט אַריין אָהן זיין ווייבס וויסען אין קיך אַריין — טוט ער דאָס בעוויזט צוליב „דינסט“־אָנגעלעגענהייטען.

צחישען גבירים.

— אפשר האָט איהר אַ גמילות־חסד צוויי זלאָטעס?

— צו וואָס דאַרפט איהר צוויי זל'?

—כ'האָב בעקומען אַ „נאַקאַז“ צו בעצאָהלען טויזענד זל'. „דאָלאַראָווי“, דאַרף איך האָבען צוויי זלאָטעס אויף אַ מאַרקע צום „עקזעקוטאָר“

ראַטעוועט דאָס געזונד!

די גרעסטע וועלטליכע מעדיצינישע פערזענליכקייטען האָבען באַשטעטיגט, אַז 75 פּראָצ. קראַנקהייטען שאַפען זיך פון עצירות.
אַ קראַנקער מאַגען איז די הויפּט-סיבה פון די פערשידענסטע קראַנקהייטען, פעראונרייניגט דאָס בלוט און שאַפט אַ שלעכטע שטאָף-ווערקסלונג.
די בעוואוסטע פון 48 יאָהר אויף דער גאַנצער וועלט

ZIOŁA z GÓR HARCU D-ra Lauera

ווי עס האָבען בעשטעטיגט די פּראָפעסאָרען פון בערלינער אוניווערזיטעט ד"ר פ. לעידען, ד"ר מאַרטיני, ד"ר האָכפלעטער און אַ סך אַנדערע בערימטע דאָקטוירים, זיינען אַן אידעאַל-מיטעל אויף געזונד צו מאַכען דעם מאָגען, פערגרינגערן דאָס עצירות (פערהאַרטונג), זיינען דאָס אונפערטרעטענדסטע אָפּ-רייניגונגס-מיטעל, פערלייכטערן די פונקציע ביי די פערדייאונגס-אָרגאַנען, פערשטאַרקען דעם אָרגאַניזם און ערוועקען אַן אַפעטיט.

Zioła z Gór Harcu D-ra Lauera פערניכטען דאָס ליידען אויף דער לעבער, נירען, גאַל-שטיינער, העמאָרוידען, רעומאַטיזם און אַרטעריאַזיס, קאַפּוועהטאָג, אויסשיטונגען און לישאַיעס.

Zioła z Gór Harcu D-ra Lauera זיינען בעשענקט געוואָרען אויף דן דאָק-טוירים-אויסשטעלונג מיט אייסצייכנונגען און גאָלדענע מעדאַלען אין באַדען, בערלין, ווען, פּאַריז, לאָנדאָן און אַ סך אַנדערע שטעדט. טויזענדער דאַנקזאַגונגע האָט בעקומען ד"ר לאַוער פון אויסגעהיילטע פּערזאָנען.

פּרייז פון אַ האַלבע שאַכטעל 50 ז. דאָפּעלטע שאַכטעל 2.50

פערקויף אין אַפּטייקען און אַפּטייק-סקלאַדען

בעמערקונג: היט אייך פאַר אָהנגעווערטיגע נאָכמאַכונגען.

רעפּרעזענטאַנט אויף פוילען: Józef Grossman, Warszawa, Chmielna 49

פרישט אויף און היילט די פיס,

בעזייטיגט תיכף די וועהטאָגען און אָדטשיסקעס.

דאָס איינציגע אידעאַלע קאָסמעטישע מיטעל איז אין אויסלאַנד זעהר פערשפּרייט, בעזייטיגט ראַדיקאַל די אַממייסטענס פערעלטערטע אָרטשיסקעס, אַלע אָרט פערהאַרטונג פון דער הויט און געשווילעכץ.
עס גענוגט צו נעהמען איין זאַלץ-באַד „SANITAS" און דאָס געשווילעכץ און די אָדטשיסקעס פערשווינדען מיטאַמאָל. דאָס אונאַנגענעהמע היצען פון די פיס פערשווינדעט, בראַנישע און איינליכע וועהטאָגען הערען תיכף אויף. דאָס אַמעריקאַנער קאָסמעטישע זאַלץ צו די פיס „Sanitas" מיידעט אויס דאָס אָבריבען און דאָס שוויצען פון די פיס און בעזייטיגט דעם אונאַנגענעהמען ריח פון שוויס. דאָס אַמעריקאַנער קאָסמעטישע זאַלץ צו די פיס „Sanitas", איז אַ פּרעפּאַראַט צוזאַמענגעשטעלט לויט אַלע היגיענישע פאָדערונגען, וועלכע ענטהאַלטען נישט קיין שום שעדליכע סובסטאַנצען. בעדער מיט אַמעריקאַנער זאַלץ „Sanitas", שטאַרקען די מוסקולען און די אָדערן פון די פיס, מאַכענדיג זיי פאַר אַזהין צו די ווייטסטע מאַרשען און רעזיגירט אויף ענגע שיך. אַ פּעקל אַמעריקאַנער זאַלץ צו די פיס „Sanitas", קאָסט 2 זלאָטעס.

צו בעקומען אין אַפּטייקען און סקלאַד-אַפּטעקנאַס.

בעמערקונג: היטען זיך פאַר אָהנגעווערטיגע נאָכמאַכונגען. יעדעס פּעקל זאַלץ צו די פיס „Sanitas" איז פּערזעהן מיט אַ פאַבריקס-מאַרקע „Low"

פערטרעטער פאַר פוילען:

JÓZEF GROSSMAN

598   Warszawa, Chmielna 49.

קאָנצעסיאָנירט דורך דער עלעקטראָוניע.

ווער עס וויל האָבען א ליכטיג לעבען!

זאָל קומען צו דער בעוואוסטער פירמע

ב. ראַטביין

קאָנסטאַנטינער 3

וועלכע פיהרט אויס אַלע אַרט עלעקטרישע אַנלאַגען ליכט און קראַפט גרויסער אויסוואַהל פון עלעקטרישע אַרטיקלען. צו ערמעסיגטע פּרייזען.
קומט און איבערצייגט אייך!

זאָל גאַנץ לאָדז וויסען, אַז דאָס

מעבעל-געשעפט

פון פלאַקאָוויטש און רעכט

145 פּיעטריקאַווער 145 אין הויף

האָט זיך פערגרעסערט און בעזיצט אויף לאַגער א גר. אויסוואַהל פון שלאָף-צימער, עס-צימער, ביוראָ-איינריכטונג קיכען-מעבעל, ווי אויך איינצעל- געגענשטענדע אַלעס פון איינענע אויסאַרבייטונג.
בעמערקונג: מיר קויפען אויך געניצטע מעבעל און צאָהלען די העכסטע פּרייזען. 387
פאַר באַר! אויף וועקסעל!

וכי תמכור ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך אל תונו איש את אחיו!

און סאָמער יאָ! זאָלסטו קומען צו לויפען אין ביוראָ פּעטריקאָווער 18, וואו ס'ווערט ערלעדיגט אַלערליי ביזנעס לויט'ן אָנטאַוו, קלאַוזעס, זאַבעזפּעטשעניעס אויף אַלע שטעט אין פּוילען, אַפּעלאַציעס, אַפּאָזיציעס, אַדוואָ-קאַניעס, רעקורסען- וועגען קאָנצעסיעס אין קאָמיסאַריאַט-רזשאָנדו, ביטעס אין אַלע פּאָ-ליציי-בעצירקען, שותפות-אַקטען, סטאַטוטען, אַקציזן אינטערציזיעס, אַקטען דאַראַוויזיעס, קאַרטע ספּראַוועס, ווי אויך איבערזעצונגען אין אַלע שפּראַכען. 503
שנעל, רעעל און ביליג!

א גרויסער אויסוואַהל

שירם

— פון —

און שטעקענס

מיט 25 פּראָצ. ביליגער, ווי איבעראל!
צו בעקומען אין ווערקשטאַט פון

ס. פיינגבוים,

19 נאַרוטאָוויטש 19.

בעמערקונג: ס'ווערען אויך אָנגענומען אַלערליי רעפּעראַטורען, ווי אויך איבערציהען. 324
געדענקט די אַדרעס: נאַרוטאָוויטש (דזיעלנאַ) 19.

Dr. med. I. BETTE

Piotrkowska 6, tel. 44-95

צונג-קראַנקהייטען. צוריקגעקעהרט.

נעהמט אָן פון 8–11 פריה און פון 4-6 נאָכמ.

וויכטיג פאַר לאָדזער

און פּראָווינצער סוחרים

פון דער קאָלאָניאַל-, נאַפט- און זייף-בראַנזשע!

דערמיט מאַכען מיר בעקאַנט דער געעהרטער קונדשאַפט, אַז מיר האָבען ערעפענט אין לאָדז 950

א זייף-פאַבריק

אויף וואָלבאָרסקאַ 16, טעל. 33-27

און עמפפעהלען אַלע זאָרטען זייפען פון בעסטען קוואַליטעט.
הורט- און דעטייל-פערקויף! מיט אַכטונג

צרום סינא, וואָלבאָרסקאַ 16

בעמערקונג: פאַר הורטאָווניקעס — גרעסערער ראַבאַט!

בעקאַנטמאַכונג.

די בעוואוסטע וואַרשאַווער פירמע א. ב. **J. KRZYPOW** האָט ערעפענט -:- אין -:-

לאָדז, 16 בענעדיקטאַ 16

א מעבעל-לאַגער

קויפט און פערקויפט אַלערליי מעבעל, דיוואַנעס, ניי מאַשינען, ווי אויך גאַרדע ראָבען, אַנטיקען און פּאַלצען. כ'קויף פּיאַנינאָס, און כ'צאָהל די העכסטע פּרייזען קומט און איבערצייגט אייך 289

Szkoła I. KACENELSONA

Łódź, Cegielniana 28.

עס ווערען נאָך אָנגענומען שילער און שילערינס אין די העכערע ווי אויך אין די פּאַראַלעלע נידעריגע קלאַסען.

אין די העכערע קלאַסען לאַטיין, מיט אַ פערגרעסערטען פּראָגראַם פון העברעאישע לימודים.

גן-ילדים העברי הראשון של ש. קצנלסון-פיינשטיין

פון נייעם שול-יאָהר ווערט אויך פערגרעסערט און בעגייט די אָב-טיילונגען פון דער I-טער העברעאישער פּרעבעל-שולע. קינדער פון 4 ביז 6 יאָהר ענטוויקלען זיך און בעקומען די ערשטע לעהרע דורך אַרבייט, שפּיל און געזאַנג. פאַר 6- עהריגע ווערט געעפענט אַ ספּעציעלע A-קלאַס. די שולע ווי אויך דער גן-ילדים ווערט גע-פיהרט דורך לעהרער-ספּעציאַליסטען א נטער די לייטונג און מיטווירקונג פון י. קאַצענעלזאָן. אויך ווערט פון נייעם שול יאָהר געעפענט אַ נאָכ-מיטאָג-אַבטיילונג פון גן-ילדים און שולע פאַר אונבעמיטעלטע עלטערן מיט אַ הנחה פון 40 פּראָצענט.

מיט אַנמעלדונגען טאָג טעגליך פון 1–11 פאַרמיטאָג אין קאַנצעלאַריע פון דער שולע. 987 די פערוואַלטונג.

רעטשניצע פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען

בזשעזשינער 11, טעל. 37-63

אָפען פון 9 פריה ביז 7 אַ בענד

ד"ר וואָלינס י	נאָז, האַלז, אויערן-קר.	3—4
ד"ר קרעשנער	קינדער-קראַנקהייטען	9—10.30 4—5.30
ד"ר שיפמאַן	אינערליכע קראַנקה.	10—12 5 6
ד"ר לוביטש	הויט-און געשלעכט קר.	11—1
ד"ר שמירגעלד	נערווען און גמטוינע קר.	12—2
ד"ר גאָלדבלאַט	אויגען-קראַנקהייטען	12.30 2
ד"ר קליאַמבערג	כירורגישע קראַנקה.	1 3
ד"ר בערגמאַן	פרויען און געבורט הילף	3 4

קוואַרץ-לאַמפּע, שפּריצונגען און שטעלען א. ז. וו. קאַפּען-שטעלען, קינסטליכע בערג-זון-בעשטראַהלונג, איינשפּריצונגען, מאַסאַזשען, עלעקטריזאַציע, אָפּעראַציעס. אויך פערלאַנג — ווי זיצען אין שטאָט. אין לאַבאָראַטאָריום ווערען געמאַכט אַלע אַרט אַנאַליזען, ווי אוריע, פלעגמע און בלוט. 2120

ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געוואָרען א

דענטיסטישער קאַבינעט

עס נעהמען אָן:

ד"ר זילבערשטיין	צאָהן-אַרצט	9 נ"מ
ד"ר לאַזשינסקאַ סטאַראַזאַלסקאַ	צאָהן-אַרצט	3—7.30

קינסטליכע ציין, קאָראָנען, פּלאָמבען א. אז. וו.
די רעטשניצע איז אויך טעטיג זונטאַג
וויזיט 3 זלאָטעס.

טליתים-פאַבריק

אויסאַרבייטונג פון וואָלענע, האַלב-וואָלענע ווידענע טליתים כמו טערקישע, ווי אויך טליתים-קטנים הורט און דעטייל! מיט אויספּער. פּיגונג, אויך גאַרטלען, שפּאַניעס צו בעקומען ביליגער ווי איבעראַל ביי א. ה. ציטרינאָווסקי, קאַמיענאַ 1, אין צווייטען טויער. קומט און איבערצייגט אייך! 298
בעמערקונג: ס'ווערען אויך אָנגענומען אַלטע טליתים צו וואַשען.

מחזורים

25 פּראָצענט ביליגער! אין ווילנער ספרים-סקלאַד

א. מ. גרובשטיין, ווסכאָדניאַ 54

איז צו בעקומען אַלע אַרט מחזורים, ווי אויך די וועלט-בערימטע „רב פנינים" מחזורים, געבונדען אין לעדער און לעדער. ס'איז אויך צו בעקומען די טאַשען-מחזורים „עבודת הקודש" אין אַ לוקסוס-אויסגאַבע. אַ גרויסער אויסוואַהל פון ש"ס, טורים, רמב"ם, חומשים, פּסוקים, משניות, מדרשים און סידורים; ספּעצ. כלה-סידורים אין קונסט-באַנד; טליתים, גאַרטלען, קאַפּלען, ציצית, מזוזות, קינדער-גמרות. ספּעצ. מתנות פאַר פּייערונגען. פאַר חדר-קינדער ספּעציעלער ראַבאַט! געדענקט דעם אַדרעס:

א. מ. גרובשטיין, ווסכאָדניאַ 54

(פראָנט, 1-טער שטאָק). 958

ביבלישע אברהם און שרה אין היינטיגער צייט.

א רייכע פרוי, אנ׳עקרה, צווינגט איהר מאַן צו א גט און מאכט איהם חתונה מיט איהר דינסט-מיידעל.— איצט האט שוין דער נגיד אויף א זוהן.

די שענסטע מויער אויף׳ן אַלטען מאַרק אין לענטשיצער געהער צום בעקאַנטען אין דער גאַנצער געגענד גביר רפאל פאַז.

פאַז האָט שטיין ריזיגע סומען אויף די היפּאָטעקען פון כמעט 2 דריטעל לענטשיצער הייזער. ביי איהם זענען פערטונקט אין חובות ביז איבער׳ן קאָפּ אַלע פריצים פון דער גאַנצער סביבה. אַ חוץ דעם אַלעם פירט ער נאָך אַ גרויס געשעפט פון מאַנופאַקטור און גאַלאַנטעריע.

דעם גרעסטען טייל פון זיין ריזיג פערמעגען האָט ער אָבער ערוואָרבען נישט דורך זיין ענערגיע אָדער פעהיקייט, נאָר זיין פרוי האָט עס איהם אַריינגעבראַכט אַלס נדן.

בענשט דאָך גאָט אָבער זעלטען אַ מענש מיט אַלעמען.

האָט ער טאַקע געגעבען פאַז׳ן אַ גרויס-פערמעגען דערפאַר אָבער האָט איהם נישט געגעבען קיין קינדער.

לעבט זיך פאַז מיט זיין פרוי שוין איבער 20 יאָהר אין גרויס רחבה, אָבער אין נאָך אַ גרעסערע בענקשאַפט נאָך אַ קדיש׳ל. רפאל איז שוין אַרומגעפאָהרען מיט זיין ווייב וואו די וועלט האָט אַן עק. געווען ביי אַלע דאָקטוירים און רביים און קיינער איז נישט ביכולת געווען צו העלפען דעם אומגליקליכען פּאָר-פאָלק. דעם פאָריגען זומער זענען זיי געווען אין אויסלאַנד. דאָרט האָט אַ קאָנסיליום פון די גרעסטע פּראָפעסאָרען פעסטגעשטעלט, אַז די פרוי איז קראַנק און עס איז נישט פערהאַן קיין שום האָפנונג, אַז זי זאָל נאָך האָבען אַ קינד.

די דאָזיגע ערקלערונג האָט ביידען זעהר שווער געטראָפען, און הגם די לעצטע פונקען פון האָפנונג זענען ביי זיי אויסגעלאָשען געוואָרען, דאָך האָבען זיי זיך בעמיהט ווי ווייט מעגליך רוהיג און גלייכגילטיג אויפצונעמען די טרויעריגע בשורה.

אַהיימקומענדיג פון אויסלאַנד האָט די פרוי צוזאַמענגערופען זיין משפחה און אין דער אַנוועזענהייט פון אַלעמען זיך געווענדעט צום מאַן בזה הלשון:

י — דאָס גרעסטע גליק פון עלטערען איז צו האָבען אַ קינד. רייכטום איז איז אין בעסטען פאַל נאָר אַ האַלב גליק. איך וועל שוין דיר קיין קינד נישט געבען און דעריבער קאָנסטו מיט מיר שוין נישט גליקליך זיין. איך האָב דיך אָבער צו פיל ליב, אַז איך זאָל דיר שטערען דיין גליק, דעריבער, ליבער מאַן, מוזען מיר זיך שיידען.

מסתם איז מיין גורל אַזאַ.

איבריגענס וועל איך אויך פיהלען זיך גליקליך, ווען דו וועסט זיין גליקליך.

צופיל איז אָבער רפאל צו געבונדען געווען צו זיין פרוי, אַז ער זאָל זיך וועלען מיט איהר גט׳ן און ער האָט נישט קלערענדיג, קאַטעגאָריש אָפּגעזאָגט זיין פרוי אויסצופיהרען איהר פערלאַנג.

די איידעלע פרוי האָט זיך אָבער נישט בערוהיגט, זי האָט זיך געוואָנדען צו אייניגע פון די גרעסטע רביים, וועלכער האָט לויט איהר פערלאַנג געזעצט אַ בית-דין. דאָס בית-דין האָט נאָך אַ לאַנגען ישוב גוזר געווען, אַז רפאל מוז זיך גט׳ן מיט זיין ווייב. מיט אַ שווער געמיט האָט רפאל מסכים געווען אויפ׳ן גט. בעת איינער פון די דיינים איז צוגעטרעטען אויסצושרייבען דעם גט האָט זיך פלוצלינג די פרוי אויפגעשטעלט און זיך געווענדעט צום בית-דין מיט׳ן פערלאַנג, אַז רפאל זאָל זיך מתחייב זיין חתונה צו האָבען נישט מיט קיין אַנדערע ווי מיט זיינס אַ קוזינע, אַנ׳אָרעמע עלענדע יתומה. וואָס איז ביי זיי געווען אַ דינסט-מיידעל שוין עטליכע יאָהר.

רפאל האָט אויך דעם פסק-דין מקבל געווען.

דער גט איז טאַקי פאָרגעקומען און רפאל האָט טאַקי חתונה-געהאַט באַלד מיט דעם משפחה-מיידעל.

די פרוי האָט איהר טייל פערמעגען תיכף אָפּגעשריבען לטובת דער יתומה. רפאל האָט זיין ערשטע פרוי אָפּגעגעבען אין זיין גרויס וואוינונג אַ בעזונדער צימער׳ל, וואו זי ווערט בעדינט דורך אַ ספּעציעל משרת און בעזאָרגט מיט כל טוב. די יתומה איז באַלד טראָגען געוואָרען און געבוירען אַ יונגעל.

די פאָריגע וואָך איז פאָרגעקומען דער ברית, וועלכער איז איינגעאָרדענט געוואָרען אויפ׳ן פייערליכסטען אופן און אָפּגעקאָסט אַ ריזיגע סומע. כאַראַקטעריסטיש איז אָבער נאָך דאָס, וואָס די ערשטע פרוי האָט בעקומען דאָס קוואַטערשאַפט און זיך שטאַרק געפּאָרעט אויפ׳ן ברית.

ארנום.

Dr. med. H. LUBICZ
צעגעלניאַנאַ 43, טעל. 41-32.
ספּעציאַליסט פאַר הויט, וועגערישע און מענער-שוואַכע קראַנקהייטען. (889
היילונג מיט קוואַרץ-לאַמפּע (האַר-אויספאַל) נעמט אָן פון 9—11 און פון 5—8 אָוונט

רענטגעניצע פון דאָקטוירים-ספּעציאַליסטען און ערצטליך-רענטגענישער קאַבינעט
זגיערסקאַ 17, טעל. 16-33.

ד״ר ראַבאָווסקי	נאָז, האַלז, אויערן קר.	3-2 11-10 7½-6½
ד״ר רוזשאַנער	הויט- און געשלעכט-קר.	11-10 2-1
ד״ר גאָלדשטיין-פּאָלאַק	אויגען-קראַנקהייטען	8-7 2-1
ד״ר יוסטמאַן	נערווען-קראַנקהייטען	2-12
ד״ר ראָזענצווייג	קינדער-קראַנקהייטען	5-4 12-10
ד״ר פּאַפּיערני	פרויען- און געבורטס-הילף	6-5 1-11½
ד״ר קאַנטאָר	כירורגישע-קראַנקהייטען	2-1.ז 4-3
ד״ר ווייַנבערג	אינערע הערץ לונגען-קר.	7-5½ 1-11
ד״ר סטופּעל	רענטגען	12-10 6-4
ל. פּרוכאַס	צאָהן-אַרצט	10-2
נ. ראָזעס	צאָהן-אַרצט	7-4

צאָהן-טעכניק, בעליכטונגען, קראַנצען, פּאָמבען, א. אז. וו. ביי דער רענטגעניצע איז געעפענט געוואָרען
רענטגען-אינסטיטוט
היילונג פון הויט-קראַנקהייטען פון קאָפּ (פּאַרך) מיט רענטגענשטראַהלען, פאַר בעשטראַהלונג און דורכלייכטונגען, קוואַרץ-לאַמפּע, דיאַטערמיע, עלעקטריזאַציע, אַלע מעדיצינישע אַנאַליזען. א קורס פאַר שפּאַטלער.
אַמבולאַנס געגען שאַרלאַך (שקאַרלאַטין) פון 4—5 נאָכם.
די רענטגעניצע איז אויך אָפען זונטאָג.
חיזוק אין דער שטאָט.

28 נאָר 28 נאָר 28
פערקויפט נישט אייער
מעבעל,
דיוואַנעס, פעלצען, אנציגער, ניי-מאַשינען אז״וו, בעסער איהר איבערצייגט אייך נישט ביי די לאָג-עקזיסטירענדע פירמע
ח. ראָזניס, בענעדיקטאַ 28
נאָר איך צאָהל די העכסטע פרייזען!
בעמ.: ביי מיר אויף לאַגער שטענדיג פערשידענע געניצטע מעבעל אין גוטען צושטאַנד, פרייזען צוגענגליכער, ווי איבעראַל!
28 נאָר 28 נאָר 28

אַכטונג! אין מיין ערשטקלאַסיגער אַכטונג!
פרוזשענער וועלען אנגענומען זאַמט-ליכע פעלץ-אויסאַר-בייטונג ווי אויך בעשטעלונגען פון אייגענע וואַרען צו ביליגע פרייזען און גוטע בעדינגונגען.
מ. שאָלים, פּעטריקאָווער 33

זאָל גאָנץ לאָדז וויסען, אז דער גרעסטער אויסוואַל פון געבענטע שטיהל
פון אייגענער סטאָלעריי, פערשידענע פאַסאָנער, אויך זעמטליכע טאַפּעצירער-אַרבייט, ווי: מאַטראַצען, קאַנאַפּעס, אטאָמאַנס, רונדע טישלעך, גאַנדאָלקעס, איז נור צו בעקומען אַמביליגסטען מיט די בעסטע בעדינגונגען ביי
י. וואַטשעכאָווסקי, 10 נאָוואָמיעסקאַ 10.

רעיעל און ביליג!
דעם גרעסטן אויסוואַהל פון שטיהל געבענטע
פון אייגענער סטאָלעריי.
פערש. פאַסאָנער, אויך טאַפּעצירער-אַרבייט, מאַטראַצען, קאַנאַפּעס און אטאָמאַנעס.
רעפּעראַטורען צו ביליגע פרייזען.
איז נאָר צו בעקומען ביי
ג. רעווכאָוויטש, לאָדז, פּולנאָצנאַ 5, אין הויף, רעכטס.
קומט און איבערצייגט אייך! קומט און איבערצייגט אייך!
רעיעל און ביליג!

וויכטיג פאַר רעטניקעס!
בעסער איהר געהט קויפען, איבערצייגט אייך, — דאָס נאָר אין דער פאַבריק
ש. שוואַרצאָווסקי
פּולנאָצנאַ 24 טעל. 31-85
בעקומט איהר שטענדיג אויף לאַגער אין גרויסען אויסוואַהל:
פּאַטענטירטע פעלד-בעטען פון דער בעוואוסטער מאַרקע „Palma-Patent“ מיט אַ גאַראַנטיע אויף 3 יאָהר,
מעטאַל-בעטען, לעדשאַקעס, האַמאַקעס, קינדער-בענקלעך, קינדער-שפּאַציר-וואַגענס אין- און אויסלענדישע.
פעלד-בעטען מיט ווענטלעך צו 18 זל. און פּאַלאַטע-14 זל.
אַלעס צו קאָנקורענץ-פרייזען!

וויכטיג פאַר פריזיער-אַנשטאַלטען!
כ׳מאַך בעקאַנט, אַז אין מיין פּאַרפומעריע-געשעפט איז צו בעקומען קעלניש און בלומען-וואַסערען נור פאַר 5 זל. אַ קילאָ, חעזשעטאַל 3,50 זל. ווי אויך אַלע קאָסמעטישע אַרטיקלען פאַר פריזיערס.
מיט אַכטונג
691 י. דרוקער, זאַוואַדזקאַ 11.

פאַר 30 זל.
קען יעדער האָבען עלעקטריש-בעלייכטונג אויסגעפיהרט דורך דער פירמע
ש. פ. שמאַרעוויטש
8 פּאָלודניאָוואַ 8
מיט בעשטעטיגונג פון דער עלעקטראָווניע
וויכטיג פאַר הויזבעזיצער!
איהר שפּאָרט 80 פּראָצענט שטראָם.
489 אויסקונפט ווערט ערטיילט

מעבעל
שלאָפצימערן, עסצימערן, מעדכען-קאַבינעטען, פאָרצימערן, קוכען-איינריכטונגען ווי אויך איינצעלנע מעבעל-געגענשטאַנדען צו צוגענגליכע פרייזען אויף בעקוועמע בעדינגונגען
699 קען מען בעקומען נור אויף
5 Zawadzka 5 (אויפ׳ן הויף)

966 RUTYNOWANA
Freblanka-Wychowawczyni
przyjmuje dzieci od 4—7 lat do wzorowo-prowadzonego kompletu freblowskiego.
Dowiedzieć się od godz 10—1 p. p.
Solna 6. front, I piętro, u p. Bomsowej.

דאַמען און צאָהנטעכניק
י. ביטענסקי
5 קאָנסטאַנטינער 5
נעהמט אָן אַלע טאָג פון 9 פריה ביז 8 אָוונט.
פרייזען ביליגע! בעראַטונג אָהן געצאָהלט

Dr. ALTERMAN-GURFEL
פרויען-קראַנקהייטען און אַקושעריע.
Piramowicza 10.
נעהמט אָן פון 4-6 נאָכמיטאָג.

ניַיער פאָלקסבלאַט
13. אויגוסט 1926.

דאָס לאָדזער לעבען

ניַיער פאָלקסבלאַט
13. אויגוסט 1926.

13 פרייטאָג ג. אלול תרו"ז	אויגוסט. זון-אויפגאַנג 4,10 זון-אונטערגאַנג 6,57 לענג פון טאָג 14,24 ליכט-צינדען 6–45

פּרייזען פון מעהל, ברויט און זעמעל.

(ב) אויף דער לעצטער זיצונג פון מאַגיסטראַט זיינען פעסטגעשטעלט געוואָרען פאָלגענדע פּרייזען פאַר ווייצען-מעהל 1 סאָרט: אין דעטייל 80 גראָשען אַ קילאָ; קאָרן-מעהל 1. סאָרט אין הורט 53 גראָשען אַ קילאָ; זעמעל, אַ קילאָ 1 זלאָטי מיט 10 גראָשען; קאָרן-ברויט 1. סאָרט 50 גר. אַ קילאָ; קאָרן-ברויט 2. סאָרט 45 גר. אַ קילאָ; קאָרן-ברויט 3. סאָרט 40 גר. אַ קילאָ; ראַזאָווע ברויט 35 גר. אַ קילאָ.

קהלה.

רעקורסען געגען אָנגענומענעם ביודזשעט.

די ציוניסטישע פראַקציע פון קהלה-ראַט האָט אַנגעגעבען אַ רעקורס צום רעגירונגס-קאָמיסאַר וועגען אָנגענומענעם ביודזשעט אויף דער לעצטער זיצונג פון קהלה-ראַט. אַן'ענליכען אַזאַ רעקורס האָבען אַנגעגעבען געמיינזאַם די פּועלי-ציוניסטישע און בונדישע פראַקציעס.

אין די רעקורסען ווייזען אָן די פראַקציעס אויף אַ רייהע אונגעזעצליכקייטען, וואָס זיינען בעגאַנגען געוואָרען אויף דער זיצונג און פאָדערען נישט צו בעשטעטיגען דעם ביודזשעט.

קראַנקען-קאַסע

האָט אָפּגעוואָרפען די פאָדערונגען פון טעכנישען פערסאָנאַל.

(ב) ווי מיר האָבען שוין מיטגעטיילט, האָט דאָס טעכנישע פערסאָנאַל פון דער קראַנקען-קאַסע (פאַרמאַצעווטען, אַקושערען און אַקושערקעס און שאָפערן) אַרויסגעשטעלט לוין-פאָדערונגען.

איצט האָט די אַדמיניסטראַטיווע קאָמיסיע פון דער קראַנקען-קאַסע בעטראַכט די פאָדערונגען און מחמת דעם, וואָס מיט דער הוספה וואָלטען זיך די הוצאות פערגרעסערט אויף 11 טויזענד זלאָטעס–איז בעשלאָסען געוואָרען די פאָדערונגען אָפּצוואַרפען.

שטויב.

מ'דאַרף אויסברוקירן די זאַגאַיניקאָווע גאַס.

(–) מ'בעט אונז אויפמערקזאַם צו מאַכען אויף דער נויטווענדיגקייט צו רעגולירען און אויסברוקירען די גאַסען אין די עקען שטאָט. אַזוי איז למשל די זאַגאַיניקאָווע גאַס, וואָס ווערט אַלץ מעהר אויפגעלעבט און הגם זי געפינט זיך אין עק שטאָדט, ווערט זי פון די בעדייטענדע גאַסען. אויף דער גאַס געפינט זיך איינע פון די גרעסטע שטעדטישע פאָלקס-שולען און די קינדער באָדען זיך דאָרט אין שטויב. אויף דער גאַס בויען זיך אויך אַ רייהע הייזער פאַר אָפּיצירען-משפחות און ס'וואָלט געווען אַ יושר גדול, אַז די גאַס זאָל אויסברוקירט און אויסרעגולירט ווערען.

וויכטיג פאַר אַרבייטסלאָזע.

(אָ) עס טרעפען פאַלען, אַז אַרבייטער, וועלכע ווערען אָפּגעזאָגט פון דער אַרבייט, נעהמען נישט ביי די בעל-הבתים קיין בעשייניגונגען אויף פאַרצושטעלען אין אַרבייטסלאָזען-פאָנד.

ס'ווערט דעריבער אויפמערקזאַם געמאַכט, אַז ביים אַוועקגעהן פון פּאָסטען מוזען גענומען ווערען אַזעלכע בעשייניגונגען.

ד״ר בערנארד קאהאן וועגען יודישען לעבען אין פּוילען און רוסלאנד.

(אינטערוויאו ספּעציעל פאַר'ן „נייעם פאָלקסבלאַט").

ווי אונזערע לעזער איז בעקאַנט האָט געווייַלט די טעג אין לאָדז דער די-רעקטאָר פון „דזשאָינט" אין אייראָפּע ד"ר בערנאַרד קאַהאַן.

ד"ר קאַהאַן איז אַן'אַלטער געזעל-שאַפטליכער טוהער, געוועזענער גענע-ראַל-סעקרעטאַר פונ'ם דייטשען הילפס-פעראיין, וואָס האָט פאַר'ן קריג גע-שפּילט אַ בעדייטענדע ראָלע אינ'ם יודי-שען הילפס-וועזען. בעת'ן קריג איז ד"ר בערנאַרד קאַהאַן אַ פּאָר מאָל געווען אין לאָדז מיט פּאָול נאַטאַן, היימאַן א. אַנד. די לאָדזער און פּוילישע פער-העלטנישען קען ער גוט. מיט אַ קורצער צייט צוריק איז ער געווען אין רוסלאַנד און האָט דאָרט אָפּסערווירט די יודישע קאָלאָניזאַציע אין קרים און אין אַנד. געביטען. אונזער מיטאַרבייטער האָט געהאַט מיט איהם אַ געשפּרעך וועגען אַ גאַנצע רייהע פראַגען.

– ווי האַלט עס מיט'ן „דרייוו" אין אַמעריקא אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם לעצטען סכסוך „ליפּסקי–דזשאָינט"?

– כ'מוז אייך ערקלערען, זאָגט ד"ר ק., אַז דער „דרייוו" און דער „דזשאָינט" זיינען צוויי בעזונדערע זאַכען. דער „דרייוו" ווערט געפיהרט דורך אַ בעזונדערע קערפּערשאַפט און די עקזעקוטיווע פון „דזשאָינט" איז אַ גאַנץ אַנדערע קערפּערשאַפט. מיר פער-טיילען דאָס געלד לויט ווי עס פליסט איין. מיר האָבען אין פּראָגראַם 15 מיל-יאָן דאָלאַר פאַר 3 יאָהר און ווייסען, אַז אין די 3 יאָהר וועט דער בייטראַג איינפליסען, נאָר וויפיל מיר וועלען האָבען אין אויגוסט און וויפיל אין יאַ-נואַר – ווייסען מיר נישט. ביים פער-טיילען דאָס געלד ריכטען מיר זיך לויט דער צאָהל פון דער יודישער בע-פעלקערונג און לויט איהר קריטישען מאַטעריעלען צושטאַנד. אַן'אויסנאַהם ווערט געמאַכט פאַר א"י. דאָ פערשטע-הען מיר, – גיט צו ד"ר קאַהאַן, – אַז פּאַלעסטינא איז אין אַ ספּעציעלער לאַגע און, אַז בנוגע איהר, האָבען מיר אַ גרעסערע פעראַנטוואָרטליכקייט און אונזערע בעציהונגען צו איהר איז אַנ-אַנדערע, אַ ספּעציעלע.

דער סכסוך מיט ליפּסקי'ן איז אַ מיס-פערשטענדניש און ער וועט זיכער ער-לעדיגט ווערען ווען פּראָפ. ווייצמאַן וועט קומען קיין אַמעריקא. ווייצמאַן האָט אַן'אויסערגעוועהנליכען שטאַרקען איינפלוס ווייט איבער זיינע אָנהענגער ציוניסטען. איבערהויפּט דאַרף בע-טאָנט ווערען, אַז דער ציוניזם אין אַמעריקא איז אַ שטאַרקע בעוועגונג אָרגאַניזאַציאָנעל און האָט פאַר זיך זעהר אַ שטאַרקע שטימונג אין לאַנד. כ'גלויב, אַז ווייצמאַנ'ס קומען וועט אַ דאַנק זיין איינפלוס אין ביידע גרופּען צוריקשטעלען דעם שלום.

– ווי האָט איהר געפינען די לאַגע פון די יודען אין רוסלאַנד און ווי האַלט עס מיט דער קאָלאָניזאַציע פון די יו-דען אויף ערד.

– די ערפאָלגען פון דער ביזאַיצטי-גער קאָלאָניזאַציע, זיינען זעהר שעהנע. ס'איז אָבער נויטיג זי צו פיהרען אין אַ גרויסען פאָרמאַט. די שטיצע פאַר דער אַקציע וועט דויערען די גאַנצע צייט, וואָס מיר וועלען פיהרען אונזער טעטיגקייט. די איצטיגע קאָלאָניען זע-נען גענוג שטאַרק, אַז אין דריי יאָהר אַרום זאָלען זיי קענען זעלבסטשטענדיג עקזיסטירען אָהן אויסערליכער הילף, און אָנהויבען אויסצוצאָהלען זייערע חובות.

די בעציהונג מיט די שכנים זענען נאָרמאַלע. אין אָנהויב האָט מען זיך בעצויגען צו די יודישע קאָלאָניסטען מיט גרויס ביטול, אָבער די דאָזיגע בעציהונג הערט אויף, ווען די שכנים דערזעהען, אַז די יודען ווערען גוטע לאַנדווירט מען. די יודישע קאָלאָניעס ווע-רען די בעסטע פון די אַלע שכנישע (רוסישע, דייטשע, טאָטערישע א. א. וו.) ס'טרעפען זיך סכסוכים, דאָס זע-נען אָבער נישט קיין רוסיש-יודישע, נאָר געוועהנליכע „נאָרמאַלע" סכסוכים, וואָס פּאַסירען אָפּט צווישען פּויערים.

די רוסישע רעגירונג האָט אַ פּאָזי-טיווע בעציהונג צו דער פּראָדוקטיווי-רונג פון די יודען: פאַר די 250 קאָאָ-פּעראַטיווע בענק, וואָס פערמאָגען 600–700 טויזענד דאָלאַר, האָט די רעגי-רונג געגעבען אַ קרעדיט פון 2 מיליאָן דאָלאַר. כדי צו כאַראַקטעריזירען די גענויגטקייט פון דער רוסישער רעגי-רונג וועל איך אייך מאַכען אַ פערגלייך: פאַר די 400 יודישע קרעדיט-קאַסעס אין פּוילען, וואָס פערמאָגען אַ מיליאָן מיט אַ פערטעל דאָלאַר האָט די פּוילי-שע רעגירונג געעפענט אַ קרעדיט פון פון 600,000 זלאָטעס.

– בעשעפטיגט זיך נישט דער „דזשאָינט" מיט אַ פּראָיעקט פון אַ ספּע-ציעלער יודישער קאָלאָניזאַציע אין פּוי-לען?

– אַ סיסטעמאַטישע קאָלאָניזאַציע איז מעגליך נאָר דאַן, ווען די רעגירונג שטיצט זי אין פּוילען איז עס נישט דער פאַל. מיר וועלען שטיצען די קאָ-לאָניזאַציע אויב זי וועט פאָרקומען, נאָר ס'קומען אין בעטראַכט איינצעלנע פאַלען אָבער אַלס ספּעציעלע, אפילו טיילווייזע לעזונג פון דער יודען-פראַגע אין פּוילען קומט עס נישט אין בע-טראַכט, שוין אפילו צוליב דעם, וואָס ס'פעהלט לאַנד. און דאָס איז נישט די איינציגע סיבה.

אין אונזער אַרבייט בעמיהען מיר זיך נישט צו קומען אין געגענזאַץ צו דער רעגירונג, און אַרבייטען זעהר פיי-פיל פון אונזערע אַקציעס ווערען דורך דער רעגירונג שטאַרק געשטיצט. אַזוי איז עס למשל מיט דער יתומים-אַקציע.

– ווי געפינט איהר די לאַגע אין פּוילען?

– די לאַגע איז אַ שווערע. זייט איך בין דאָ געווען מיט אַ 4 חדשים צוריק האָט זיך ווייניג געענדערט. אָבער אַ קאָלאָסאַלע ענדערונג בעמערקט זיך אין דער שטימונג. ס'איז שוין נישטאָ די פריהערדיגע פערצווייפלונג. הגם די ווירטשאַפטליכע לאַגע האָט זיך נישט פיל געבעסערט, אָבער ס'האָט זיך בע-וויזען אַ שטראַהל פון האָפנונג. די לאַגע אין לאָדז איז אַ שווערע, די קליינע בע-סערונג האָט נישט קיין גרויסע בע-דייטונג.

– מיט וואָס ערקלערט איהר די ענ-דערונג אין דער שטימונג?

– ערשטענס, ווייל ס'איז פאַר דער צייט נישט געוואָרען ערגער, צווייטענס– און דאָס איז אפשר דאָס וויכטיגסטע– צום ערשטען מאָל אין דער געשיכטע איז פאָרגעקומען אַן'איבערקערעניש, וואָס האָט נישט געקאָסט קיין יודיש-בלוט. די בעסערע שטימונג איז שליס-ליך אַרויסגערופען געוואָרען צוליב דער האָפנונג אויף אַ ווירטשאַפטליכער אויפ-לעבונג און, אַז דערביי וועלען די יודען אויף אַ קינסטליכען אופן נישט אויסגע-שלאָסען ווערען.

פון דער הילפס-אַקציע אין לאָדז בין איך זעהר צופרידען. די פראַקטישע לאָד-זער האָבען זיך אויף אַלע געביטען אַרויסגעוויזען אויף דער הויך פון זייער אויפגאַבע. דער יאוש האָט ביי זיי נישט גובר געווען דעם פליכט און זיי האָבען זיך נישט פערלוירען. אין די שווערסטע בעדינגונגען, האָבען זיי געלייסטעט אַ גרויסע אַרבייט.

י. הינדעס.

אינטערוויאו מיט'ן נייעם לאָדזער וואָיעוואָדע ה' יאַשטשאָלט.

פערקלענערן די אַרבייטסלאָזיגקייט און בויען הייזער–דאָס וועט זיין די ערשטע אַרבייט.

(פּ) כדי צו אינפאָרמירען זיך וועגען די אויפגאַבען און צילען פון דעם נייעם לאָדזער וואָיעוואָדע ה' יאַשטשאָלט, האָבען מיר זיך געווענדעט צום וואָיע-וואָדע, וועלכער האָט אונז געגעבען פאָלגענדע ערקלערונג:

– מיינע איצטיגע אינפאָרמאַציעס וועלען נישט זיין קיין גענויע, ווייל איך האָב זיך ערשט בעוויזען קוים-וואָס צו בעקענען מיט דער לאַגע אין דער וואָיעוואָדזטווע.

יעדענפאַלס איז דער איצטיגער אי בערברויך-מאָמענט דער גינסטיגסטער פאַר'ן אינדוסטריע-צענטער לאָדז בפרט.

לויט די אינפאָרמאַציעס, וועלכע איך האָב בעקומען פון די בעזונדערע סטאַ-ראָסטעס, לאָזט זיך אין דער גאַנצער פּראָווינץ בעמערקען אַן'אויפלעבונג און אַ פערקלענערונג פון דער אַרבייטס-לאָזיגקייט. איך האַלט טאַקע, אַז דאָס וויכטיגסטע פּראָבלעם צו לעזען אין רבּר לאָדזער וואָיעוואָדזטווע, איז דאָס פּראָבלעם פון אַרבייטסלאָזיגקייט.

וואָס ס'איז נוגע די פראַגע וועגען דער עפענטליכער זיכערקייט, האַלט איך, אַז דאָ איז נישט אַזוי נויטיג די פער-אָרדנונג, ווי די אַרבייט פון די זיכער-הייטס-אָרגאַנען גופא.

אַלס איינער פון די וויכטיגסטע זאַ-כען, האַלט איך דאָס בעקענען זיך אויפ'ן אָרט מיט דער אַדמיניסטראַטיווער אָרד-נונג פון די בעזונדערע קרייזען און צו-ליב דעם, וועל איך נאָך אין די נאָהנ-טע וואָכען אָנהויבען אַ רייזע איבער דער לאָדזער וואָיעוואָדזטווע.

איינע פון מיינע ערשטע אויפגאַבען וועט אויך זיין זיך צו איבערצייגען וועגען די קוואַליפיקאַציעס פון די בעאַמטע.

אַ גרויסען ווערט לעג איך צו דעם ענין פון בויען מלוכה-געביידעס; צו דעם ציל וועל איך מיך בעמיהען צו בעקומען די נויטיגע קרעדיטען, כדי מעגליך צו מאַכען צו פערענדיגען די אָנגעהויבענע אַרבייטען. לעצטענס האָט די וואָיעוואָדזטווע בעקומען אויף דעם צוועק 125 טויזענד זלאָטעס, פון וועל-כער ס'איז בעשטימט געוואָרען 40 טוי-זענד זל. צו בויען אַ גימנאַזיע אין פּאַב-יאַניץ, 30 טויזענד זל. צו בויען אַ בריק ביי זשגאָוו און 25 טויזענד זל. צו פע-בעסערען די שאָסייען.

נאָכדעם, ווי כ'וועל מיך בעקענען מיט דער לאַגע אין די בעזונדערע סטאַ-ראָסטוועס, וואָלט איך געוואָלט זיך צו-זאַמענטרעפען מיט די פאָרשטעהער פון דער פּרעסע, כדי זיי צו אינפאָרמירען וועגען די בעאָבאַכטונגען, וואָס איך האָב געמאַכט בעת דער רייזע אין דער וואָיעוואָדזטווע.

קרעדיטען פאַר לאָדזער בענק

פון דער 65-מיליאָניגער רעגירונגס-סובסידיע.

(ס) אין צוזאַמענהאַנג דערמיט, וואָס די רעגירונג שאַפט אַ ספּעציעלען אַמט, וועלכער זאָל זיך פערנעהמען מיט גע-בען קרעדיטען די בעדראָהטע בענק און צו דעם צוועק ווערט געשטעלט צו דער דיספּאָזיציע פון דעם נייעם אַמט 65 מיליאָן זלאָטעס, האָבען אַ רייהע לאָד-זער בענק אונטערגענומען שריט, אַז אויך לאָדזער בענק זאָלען געניסען פון די קרעדיטען.

לויט'ן רעגירונגס-פּראָיעקט איז אָבער פאָרצוזעהן, אַז פון קרעדיטען וועלען געניסען נאָר די בענק, וועלכע האָבען נישט שפּעקולירט מיט וואַלוטע. דאָ איז שוין דער ענין אַ ביסעל אַ שווער-ליכער...

לאָדזער יודישע קינסטלער

וועלען דעקאָרירען דעם וואַרשאַווער קהלה-זאַל.

אויב די לאָדזער קהלה וועט נישט אויסנוצען דעם מאָמענט?

(–) די וואַרשאַווער קהלה-פערוואַל-טונג האָט פערעפענטליכט אַ קאָנקורס אויף אויסצודעקאָרירען דעם קהלה-זאַל. צווישען די אָנגעקומענע איינינגע הונ-דערט אַרבעטען האָבען די גרעסטע שאַנסען די צוויי בעריהמטע לאָדזער קינסטלער מאַרק שוואַרץ און יאַנקעל אַדלער, וועלכע זענען נאָר וואָס אָנגע-קומען קיין לאָדז נאָך די געפייערטע טריומפען אין מערב-אייראָפּא.

ס'וואָלט כדאי געווען, אַז אויך די לאָדזער קהלה זאָל אַ חוץ וועגען בית-החיים און אינערליכע מחלוקת'ן, א טראַכט-טון וועגען אַ ביסעל אָפּפרישען און פערשענערן דעם יודישען רעפּרע-זענטאַנץ-זאַל–דעם קהלה-לאָקאַל און טאַ-קע אויסנוצען דעם מאָמענט, וואָס די דערמאָנטע קינסטלער ווילען אין לאָדז.

Dr. L. LEWITAN
נעהמט אָן אין דערהיים פון 4 ביז 6 אָוועגד צו קליניק-פּרייזען. לאָדז
31 גדאַנסקאַ 31.

די רענאָמירטע שולע פאַר קינדער פון יוד. אינטעליגענץ.

7-קלאַסיגע
שולע
פון
פ. קאַצענעלזאָן
נאַחומאָב
נייע גאַס 6
צווישען נאַוואָמיעסקאַ און ווסכאָדניאַ.

עס ווערען אָנגענומען אין אַלע קלאַסען אין עלטער פון 7 ביז 14 יאָהר
שילער און שילערינם.
אַ ספּעציעלער פאָרבערייטונגס-קלאַס פאַר ענטוויקעלטע 6-יעהריגע קינדער. אַ גרויסער פּראָגראַם פון העברעאיש און רעליגיעזע יודישע לימודים. די למודי-קודש ווערען געלערנט אונטער דער הנהלה און השגחה פון בעריהמטען אַלטען למדן
ר' בנימין יעקב קאַצענעלזאָן.

ביי דער שולע עקזיסטירט פאַר קינדערלעך פון 3 ביז 6 יאָהר
אַ פרעבעל-שולע / Freblówka
פּוילישע און העברעאישע לידער און לייכטע געשפרעכען.
גימנאַסטיק מיט מוזיק. ——— ריטמישע טענץ. ——— האַנד-אַרבייט.
אנפאַנגס-לעהרע פון לעזען, שרייבען פּויליש און עברי (דאַוונען).

נאָכמיטאָג-שולע 50% ביליגער.
נאָכמיטאָג - פרעבעלשולע. 979

איינשרייבונגען פון ר"ח אלול טעגליך פון 11 ביז 1 און פון 5 ביז 7 אָוונד.

שטייערן.

הנחה - צאָהלונגען וועלען נישט פערלענגערט ווערען.

(ה. צ.) פון אַ זיכערע קוועלע דערוויסען מיר זיך, אַז דאָס פינאַנץ-מיניסטעריום האָט בעשלאָסען נישט צו פּראָלאָנגירען דעם טערמין פון די הנחה-צאָהלונגען פאַר די אַלטע שטייערן, לענגער ווי ביז'ן 1-טען סעפּטעמבער.

ביז זונטאָג קען מען אַלע אַלטע שטייערן צאָהלען נור מיט $1^1/_2$ פּראָצ. צושלאַג, פון מאָנטאָג ביז'ן 1. סעפּטעמבער וועט מען שוין דאַרפען צאָהלען מיט 2 פּראָצ. צושלאַג. נאָכ'ן 1. סעפּטעמבער וועט שוין מעהר נישט זיין קיין שום הנחה.

עס איז שוין געוואָרען בעפוילען, אַז פון 1. אָן זאָל איינאַנצען לאַנד זיך אָנהויבען אַ גרויסע עקזעקוציע-טעטיגקייט. אַלע בעאַמטע פון די אויסשענדעס וועלען בענוצט ווערען צום מאַכען עקזעקוציעס ביי די, וואָס וועלען נישט האָבען בעצאָהלט די שטייער-חובות.

ספּעציעל שטרענג וועט מען זיין ביי די עקזעקוציעס וועגען אויפמאַהנען דעם אַבראָטאָווי פון צווייטען האַלבען יאָהר 1925 און די „זאַליטשקעס" פון יאָהר 1926.

פאַר די סוחרים און קרעמער איז גוטיג צו זיין אויפמערקזאַם, אַז פון 1-טען אָן וועט צו די „זאַלעגלי' שטייערן צוגעהען אַ גרויסע סומע. עס וועלען צוגעהן די 10 פּראָצ. צושלאַג און די שטראַף פון 4 פּראָצ., דאָס מאַכט אויס דורכשניטליך אַ פירט-חלק פון איצטיגען שטייער אויב מען וועט נישט איינצאָהלען אין משך פון די נאָהנטסטע צוויי וואָכען - צייט. ווער עס האָט נור די מעגליכקייטען דאַרף זיך אָפּקויפען.

דער ווינטער-סעזאָן קומט-אָן!
דעריבער בעזאָרגט אייך ווי אמשנעלסטען מיט אַן עלעגאַנטען, ביליגען, פערטיגען פעלץ
דאָס קענט איהר אָבער נאָר בעקומען ביים בעוואוסטען ספּעציאַליסט פון
פעלץ - אַרבייט
ה. ראָזענשטיין קאָנסטאַנטינער 29
די שניידער אַטעליע איז שוין בעזאָרגט מיט אַ רייכען אויסוואַהל פון הערען-מאָדעלען.

ביי די שטריקער - אַרבייטער.

די לעצטע צייט איז צו מערקען אַ שטאַרקע אויפלעבונג אין דער שטריקער-בראַנזשע, וואָס האָט אויך גורם-געווען אַ געוויסע שטייגערונג פון די פּרייזען.

אין צוזאַמענהאַנג דערמיט, האָט דער טעקסטיל-פעראיין בעשלאָסען פאָרצונעהמען אַ לוין-אַקציע, און אַרויסגעשיקט צו די אַרבייטגעבער אַ פאָדערונג וועגען אַ לוין-הוספה. אין אויב די פאָדערונגען וועלען נישט זיין בעפרידיגט, וועט דינסטאָג דעם 17 אויגוסט אויסברעכען אַ שטרייק, וועלכער וועט אַרומנעהמען איבער 400 שטריקער-אַרבייטער.

הכחשה.

דאָמיט מאַכען מיר בעקאַנט, אַז די שולע פון פרוי גייסט קאַמיענאַ 2, וועלכע רופט זיך מיט'ן נאָמען „בית יעקב" איז נישט אונטער אונזער אויפזיכט און פעראַנטוואָרטליכקייט, די איינציגע פעראַנטוואָרטליכע אָרטאָדאָקסישע טעכטער-שולע בית יעקב אין לאָדז איז צגיעלניאַנאַ 24. רעגיסטרירט אַלס פאָלקס-שולע נומר 48.

ועד החנוך שע"י אגודת שלומי אמוני ישראל.

טעאַטער און מוזיק.

דער „תלמיד חכם"

אין פילהאַרמאָניע-זאַל.

מאָרגען, שבת נאָכמיטאָג ווערט אין פילהאַרמאָניע-זאַל אויפגעפיהרט דורך דער פעראייניגטער לאָדזער יודישער טעאַטער-טרופּע די בעריהמטע פּיעסע פון ראַקאָוו „דער תלמיד-חכם.

די דאָזיגע פּיעסע, וועלכע איז זעהר בעליבט ביים לאָדזער יודישען טעאַטער-עולם איז שוין לאַנג נישט געשפּילט געוואָרען אין לאָדז און וועט דעריבער זיכער האָבען אַ גרויסען ערפאָלג.

די אַרטיסטען, וועלכע פיהרען אויף די פּיעסע זענען אויך גוט בעקאַנט פון זייער לאַנג-יעהריגען שפּילען אין סקאַלאַ-טעאַטער. זיי מוזען איצט אָבריכטען גלות אין פילהאַרמאָניע, מחמת דאָס „סקאַלאַ"-טעאַטער ווערט רעמאָנטירט

ווען מ'נעהמט נאָך אין אַכט, אַז די מאָרגענדיגע פאָרשטעלונג ווערט געגעבען צו ביליגע פּרייזען, איז פאָראויס צו זעהען, אַז דער ערפאָלג איז געזיכערט.

פון די קינאָ'ס.

קאַסינא: דער ענערגישער דירעקציע פון קינאָ - טעאַטער - „קאַסינאָ" איז געלונגען צו פערהאַלטען דעם ליבלינג פון לאָדזער פּובליקום ה' וולאַדיסלאַוו לין אויף נאָך 3 גאַסטשפּילען צוזאַמען מיט דער בעליבטער זינגערין נאַדאַ קאַרען, און דעם פענאָמענאַלען טענצער-פּאָר קאַמינסקא און גראַנאָווסקי. אויסער דעם גאַנצען אַנסאַמבל ווערט דעמאָנסטרירט אַ גרויסער שפּאַנענדער פילם א. נ. „פאַר די בעליידיגונג פון אַ פרוי" מיט מעדי כריסטיאַנס אין דער הויפּטראָלע.

לונאַ: אין קינאָ - טעאַטער - „לונאַ" ווערט געגעבען אַ גרויסער דאָפּעלטער פּראָגראַם I „אין דער הייסער מינוט" II „די לעצטע 4 סעקונדען" מיט דער וואונדער שעהנע פילם-קינסטלערין העלענאַ מאַרקאָווסקאַ אין דער הויפּט-ראָלע.

קיינאָ פון די מלוכה-בעאמטע: ט'ווערט דעמאָנסטרירט אַ פילם א. נ. „דער ליבעס-וואַהנזין" מיט דער גרויסער עקראַן-קינסטלערין ליאַ-דע פּוטי.

אויסער דעם אויפטריטען פון ערשט-קלאַסיגע אַרטיסטישע קרעפטען. קירצליך ווערט אויך ערעפענט דער ניי-רעמאָנטירטער ווינטער זאַל מיט נייע קרעפטען.

נאָוואָשטשי: עס ווערט דעמאָנסטרירט די לעצטע סעריע און ענדע פון דעם ריזען-פילם א. נ. „אין די הייליגע פון די הימעל-קראַצער'ס".

„פלאָראַ": עס ווערט געגעבען די ערשטע סעריע פון'ם גרויסען פילם א. נ. „אין די היילען פון די הימעל-קראַצער'ס מיט דער שענסטער אַמעריקאַנער פּירל ווייט אין דער הויפּט-ראָלע.

גייסטיג - קראַנקער אראָפּגע-שפּרונגען פון 2-טען שטאָק.

(–) אויף (גלובנע 55) האָט געוואוינט דער גייסטיק-קראַנקער לייזער גיטשינסקי, צוזאַמען מיט זיינס אַ יונגעל.

דער גייסטיג-קראַנקער האָט זיך לעצטענס אויסגעדריקט, אַז ער מוז בעגעהן זעלבסטמאָרד.

נעכטען פאַרטאָג האָט דעם קראַנקען'ס צושטאַנד זיך אַזוי פערערגערט, אַז ער איז צום פענסטער און אַראָפּגעשפּרונגען פון צווייטען שטאָק.

אין אַ שווערען צושטאַנד האָט מען דעם גייסטיג-קראַנקען אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל.

א יוד פון 107 יאָהר,

איז עהרענכטען געשטאָרבען אין לאָדז.

(–) אין לאָדז איז געשטאָרבען דער 107-יעהריגער יוסף בערעק, וועלכער האָט געוואוינט אויף פּולנאָצנע 18.

דער פערשטאָרבענער איז ביז דער לעצטער מינוט געווען ביים קלאָרען זינען און געזעסען ביי ספרים און געלערנט.

ער האָט געשטאַמט פון לוטאָמירסק און זיך אַריינגעצויגען קיין לאָדז. ווען לאָדז איז נאָך געווען כמעט אַ דאָרף.

דער פערשטאָרבענער איז געווען בעקאַנט אין לאָדז דורך דעם, וואָס ער האָט געהאַט צו דערצעהלען זעהר-אינטערעסאַנטע מעשיות וועגען דער ענטוויקלונג פון לאָדז און דער לאָדזער אינדוסטריע.

מיסבריכען

מיט שטראָפען נעמען עלטערן פון שול - קינדער.

(ס) ס'האָבען זיך פערשפּרייט קלאַנגען, אַז די סומעס, וועלכע ווערען אַריינגעצויגען אַלס שטראָפען ביי די עלטערן, וועלכע שיקען נישט זייערע קינדער אין די שולען, – די סומעס זענען ערגיץ - וואו פערפאַלען - געוואָרען און זענען נישט אַריינגעפלאָסען אין דער מאַגיסטראַט - קאַסע. די דאָזיגע סומעס זאָלען דערגרייכען עטליכע הונדערט זלאָטעס.

איז דאָס אמת?

פון קאָמי - פעראיין.

זונטאָג, קומט פאָר אין האַנדעלס-אָנגעשטעלטען-פעראיין (אַל. קאָשטשושקי 21) אַ פערזאַמלונג פון אַגענטען און אָנגעשטעלטע פון דער קאָלאָניאַל-בראַנזשע, כדי אַרומצורעדען די לאַגע אין פאַך און אָנהויבען אַ לוין-אַקציע.

ביי די האַנדווערקער.

מיטוואָך אָרדענט איין די פערוואַלטונג פון צענטר. האַנדוו. פערבאַנד אַ בעריכט-פערזאַמלונג פון די האַנדווערקער פרנסים אין דער קהלה, און פון די האַנדווערקער-פאָרשטעהער אין צענטראַלען רעטונג-קאָמיטעט און אין דער קראַנקען-קאַסע.

זוכט די מעלות
נישט אין פּרייז, נור אין דער קוואַליטעט פון דער סחורה. פערזוכט ניר איין מאָל
Knorr
האַבערגריץ און איהר וועט זיך איבערצייגען, אַז זיי בעזיצען אַ הויכען וואוילגעשמאַק, און דאָס פּתהלען פון שאַלען און בעזונדערס די ערגיביגקייט אין פערגלייך מיט אַנדערע מאַרקען מאַכען זיי אויס פערהעלטניסמעסיג פיל ביליגער. 122

Dr I. MARGOLIS
Traugutta 12, tel. 22-56,
POWRÓCIŁ, 105
צוריקגעקעהרט.

מודעה.
זונטאָג פ' תצא ה' אלול 15/8 פּינקטליך 11 אינדערפריה ווערט איינגעאָרדנעט אין ווישניאָווא-גורא, אין ביהמד" הויף
אַ גראַנדיעזע פייערונג
צום שטיין-לייגען אין בור המקוה
עס וועלען רעדען א.ד.ט. „די פערטרעטער פון יודישען פאַמיליען-לעבן"
1) דער הגאון רב הרה"ג ר' משה אהרן טווערמאַן אב"ד דפה שליט"א
2) הרב ר' ישראל לעוו שליט"א ראש מתיבתא דישיבת תורת חסד בלאדז
3) ר' דוד הערש זילבערשטיין נ"י ראַטמאַן אין לאָדז
4) המטיף הר"ר משה יוסף דאַנציגער נ"י מלאָדז
5) הרב ר' יוסף דוב פיינגין מ"מ בביהמ"ד דווילקא שליט"א.
מיר לאַדען דערמיט איין אַלע איינוואוינער אויך זומער-געסט פון אַנדזשעיעוו, אַנדרעספּאָל, קראַשעוו און ווישניאָווא-גורא צו בעטייליגען זיך אין די הערליכע חגיגה מיטצוהעלפען בחומר וברוח אויסצופערטיגען דעם נויטיגען רעליגיעזען נוצליכען בנין 972 ברגשי כבוד
הועד לבנין המקוה.
בעמערקונג: די ווייבער-שוהל איז רעזערווירט פאַר פרויען.

אויף די ימים נוראים איז צו פערדינגען 2 לופטיגע זעלער
מיט 2 בעזונדערע איינגענג אין צענטר פון שטאָט. צו ערפאַהרען אין אַדמ. אונטער ליטערע „F. C."

ווילט איהר פאָר סוחרים און שניידערס!
דערמאָן מאַך איך בעקאַנט דער ג. קונדשאַפט, אַז מיין לאַגער אויף
נאָוואָמיעסקאַ 15
בעזיצט אַ גרויסען אויסוואַהל פון פערש וואַטעס און קאָלדרעס
פון איינענער אויסאַרבייטונג
צו זעהר ביליגע פּרייזען.
קומט און איבערצייגט אייך! 119
מיט אַכטונג ה. שייבע, נאָוואָמיעסקאַ 15.

OGŁOSZENIE.
Zgodnie z warunkami konkursu, ogłoszonego przaz Magistrat m. Łodzi na budowę gmachu Domu Ludowego w Łodzi, podaje się do wiadomości, że wszystkie nadesłane prace konkursowe będą wystawione na widok publiczny od dnia 29-go sierpnia 1926 roku na wystawie
„Mieszkanie i Miasto"
w gmachu szkoły powszechnej przy ul. Nowo-Targowej Nr. 24.
Wystawa otwarta będzie codziennie od godziny 10-ej do 19-ej. Wstęp bezpłatny.
121 MAGISTRAT M. ŁODZI.

Dr. FELIKS BORNSTEIN
Cegielniana 4
טעלעפאָן 34-90.
ספּעציאַליטעט: אַקושער און פרויען-קראַנקהייטען.
נעמט אָן פון 3–6 נאָכמיטאָג.

שפּאַרט געלד!
אַלטע בינדעס, קראַוואַטען ווערען איבערגעמאַכט אויף שלייפלעך און קראַוואַטען
ביי הערשקאָוויטש
חאָלבאַרדקאַ 31.

די האנדעלס=לאגע אין לאדז.

די היינטיגע וואך קען בעטראכט־ווערען פאר׳ן אנהויב פון

ווינטער-סעזאן

אין דער טעקסטיל-בראנזשע.

הגם ס׳בעמערקט זיך א געוויסע אויפ־לעבונג אויף אלע געביטען פון ווירט־שאפטליכען לעבען אין פוילען. וואלט נאך אפשר דער ווינטער - סעזאן נישט אזוי-שנעל זיך אנגעהויבען, ווייל קיין גרויסע געלד-זאפאסען האבען די סוחרים נישט: דא איז אבער צוגעקומען דער אומשטאנד, וואס רוקען זיך אן די יו־דישע ימים-טובים און דעריבער האבען סיי די קאנפעקציאנערין און סיי די דעטאליסטען אנגעהויבען אנצוגרייטען זיך מיט סחורות,

א בפרייסעגרע לעבעדיגקייט האט זיך ארויסגעוויזען אין דער

קאנפעקציא-בראנזשע.

די וואך זענען אנגעקימען קאנפעקציא־רען פון ווארשא און פראווינץ. ס׳הא־בען אויך אנגעהויבען מאכען איינקוי־פען די דעטאיל-סוחרים.

די שטימונג אויפ׳ן מארק איז א פעס־טע. הגם די פרייזען זענען נידריגער ווי פאראיאהרען מיט א 10–15 פראצענט. די פערקויף-בעדינגונגען זענען די זעל־בע – קרעדיט 90 טאג. מ׳ערווארט א גוטען סעזאן. די סוחרים האבען זייער זומער - פעלינג נאר ... ערלעדיגט גאר־מאל. ביים אפרעכענען זיך ווערט דער דאלאר פעררעכענט לויט׳ן אפיצ־יעלען קורס,

אנ׳אנהויב פונ׳ם ווינטער-סעזאן האט בעלאנט זיך אויך מערקען אין דער

שטריק-וואר׳ן - בראנזשע

און אויך צוליב די זעלבע סבות – ס׳דערנעהנטערט זיך יו״ט. קיין גרויסע זאפאסען פון פאראיאהר׳ען זענען נישט געבליבען, ווייל מ׳האט כמעט ווי נישט געארבייט. היי־יאהר האט מען אנגע־הויבען א ביסעל ארבייטען אבער פיל סחורה איז נישטא און די פאבריקאנ־טען מיט די סוחרים האלטען זיך טאקי א ביסעל פעסט.

און דער

בוימוואל - בראנזשע

האט מען די וואך גוט געלייזט, פאר ווינטער-סחורות, ס׳זענען געווען פיל סוחרים. זיי האבען איינגעקויפט נישט קיין גרויסע זאפאסען, מ׳קויפט נאר וואס מ׳דארף. די בעדינגונגען זענען 30–35 פראצ. געלד און וועקסלען ביז 60 טאג, אבער דער גרעסטער טייל האט געצאהלט מזומן. פיל פון פאב־ריקאנטען גיבען ארום 5 פראצענט פאר קאסע און די סוחרים נעהמען עס גערן אן איידער אנצוקומען צו דיסקאנטא.

די טענדענץ איז א פעסטערע.

די וואך איז פארגעקומען א קאנפע־רענץ פון דער פירמע גייער מיט אלע איהרע גרעסטע אפנעהמער. צוליב דער קאנקורענץ, וואס איז לעצטענס עונטשטאנען צווישען די אפנעהמער איז לעצטענס נישט געווען קיין איי.הייט־ליכע פרייזען. אויף דער דאזיגער קאנ־פערענץ זענען פעסטגעשטעלט געווא־רען איינהייטליכע פרייזען, וואס זענען פערפליכטענד פאר אלע הויפט-אפ־נעהמער.

דער עקספארט

איז היינטיגע וואך געווען זעהר א לע־בעדיגער. עס זענען געווען אין לאדז א כך רומענישע און אונגארישע סוחרים. די רומענער האבען געמאכט ווינטער־דיגע קניות. נישט פיל האבען געקויפט די אינגארער, וועלכע האבען פערלאנגט קרעדיט ביז 120 טאג. געלייזט האט מען אויך שטארק פאר ווייסצייג די ווידזע־ווער מאנופאקטור און האט ארויסגע־שיקט פיל סחורות קיין לעטלאנד און ליטע, וואו די פירמע האט איהרע שטענ־דיגע פערטרעטונגען. קיין פליסות זע־נען פאר דער לעצטער צייט נישט נא־טירט געווארען. די ארבייט אין די פאב־ריקען איז אין פולען גאנג. קיין זומער־סחורות, א חוץ איינינע ראזענבלאט׳ס ארטיקלען און מושלינען, ווערען שוין נישט געזוכט. די פירמע פאזנאנסקי האט ארויסגעשיקט א גרעסערען טראנס־פארט ווינטער-סחורות פאר ברענער אין גאלאץ. גרויסע קוואנטומס סחורות ווע־רען אויך ארויסגעשיקט פאר כלעבני־קאוו אויפ׳ן חשבון פון די בעשטעלונ־גען, וואס ער האט געמאכט נאך מיט א פאר וואכען צוריק.

א ביסעל שטילער איז געווען אין דער

בוימוואל-גארן בראנזשע

די וואך איז געווען א רוהיגערע, ווייל די פאריגע וואך האבען די פאב־ריקאנטען וועהניגער געלייזט. די פריי־זען זענען געבליבען די זעלבע, די בע־דינגונגען – קאסע. די שפינערייען אר־בייטען מעהרסטענס צו 2 שיכטען. מ׳ערווארטעט צוליב׳ן אנקומענדע ווינ־טער-סעזאן אויף א פעררעסערטען בעדארף.

אויפ׳ן פריוואטען

דיסקאנטא-מארק

איז א פולשטענדיגער שטילשטאנד. די סטאביליזירונג פון אונזער וואלוטע פון איין זייט און דאס וואס די בענק האבען אנגעהויבען מעהר צו דיסקאנטירען האט דערברענגט די צאהל וועקסלען אויפ׳ן פריוואטען-דיסקאנטא מארק ביז צו א מינימום. דער געלד-אומלויף אין לאנד, וואס איז אויסגעוואקסען אויף אנדערטהאלבען מאל אזוי פיל, מאכט אויך א ביסעל אונאפהענגיגער פון דער פריוואטער דיסקאנטא. די גרעסטע צאהל סוחרים, וואס קומען איצט קיין לאדז קויפען מאר מזומן. די פריוואט-דיסקאנ־טא בעהט ביסלעכווייז אונטער.

א. נ.

נ. ע. יצחק-יעקב ניימארק.

נעכטען איז אין אונזער שטאט גע־שטארבען אין עלטער פון 52 יאהר דער בעקאנטער געזעלשאפטליכער טוער און פרעזעס פון א רייה אינסטיטוציעס נ. ע. יצחק-יעקב ניימארק.

בעזונדערס האט זיך דער פערשטאר־בענער פערנומען מיט׳ן גרינדען און אויפבויען די געזעלשאפט „לינת החולים“, וואו ער איז זייט 17 יאהר געשטאנען אונערמידליך ביי דער ארבייט.

א דאנק דעם טע שטארבענעם׳ס מיה און ארבייט איז לעצטענס אויפגע־בויט געווארען דאס נייע הויז פון „לינת־החולים“ און געזארגט, אז די וויכטי־גע און נויטיגע אינסטיטוציע זאל שטעהן אויף דער געהעריגער הויך.

מיט׳ן טויט פון פערשטארבענעם האט „לינת - החולים“ פערלוירען דעם וויכטיגען טוער און דאס יודישע לאדז – האט פערלוירען א חשוב׳ן בירגער. ת׳נ׳צ׳ב׳ה.

„עיר לאדק וחכמיה“

אונטער דעם אויבענדערמאנטען נא־מען איז ערשינען א בוך אין דער העברעאישער שפראך פון דעם לאד־זער שריפטשטעלער און משכיל ר׳ פנחס זעליג גליקסמאן.

אין דעם בוך ווערט געשילדערט די געשיכטע און כאראקטעריסטיק פון דער שטאט לאדק פון די אלטע צייטען ביז׳ן היינטיגען טאג.

דאס בוך איז שעהן און ציכטיג ארויסגעגעבען.

פרייע טריבונע.

א דריטער סעזאן אין ראבקע.

חשיב׳ע רעדאקציע!

כ׳בעט אייך צו פערעפענטליכען אין אייער וו. צייטונג פאלגענדעס:

זייענדיג אין ראבקא, כדי גענוי צו אונטערזוכען דעם מצב פון דער קינ־דער-קאלאניע פון דער גע״ז. פאר קינ־דע -שוץ און יתומים-פערזארגונג, לאד־זער אבטיילונג, האב איך מיט אמת׳ער פרייד און גרויסער צופרידענהייט גע־קאנט פעסטשטעלען, אז אונזער ארבייט האט געהאט דעם פולשטענדיגסטען ערפאלג.

די ארימע יודישע קינדערלעך הא־בען זיך פראכטפול ערהאלט. דער צוויי־טער סעזאן אין דער צאהל פון 76, דעם צווייטען 75.

כדי ווידער נאכצוקומען, כאטש אין א געוויסער מאס די פיל נישט ערלע־דיגטע ביטעס, האט די לייטונג, אויף מיין פארשלאג, בעשלאסען, איינצואר־דנען א בעגרעניצטע צאהל קינדער אין ראבקא אויך צום דריטען סעזאן, נישט אכטענדיג אויף די זעהר בעגרעניצטע פינאנציעלע מיטלען.

איינשרייבונגען נעהמט אן אונזער ביורא, זאכאדניא 20, טעגליך, אויסער שבת, פון 6–8 אוונד.

וו. פארזיצענדער פון דער געז. פאר קינדער-שוץ און יתומים-פער־זארגונג, אבטיילונג אין לאדז.

מרדכי חיים רומקאווסקי.

HERBATA

znanej

Wszechświatowej

marki

„BRACIA K и C POPOWY“

DO NABYCIA WSZĘDZIE

Przedstaw. EDWARD EPSTEIN, Łódz, ul. Pr. Narutowicza 18. Tel. 13-73.

אויף די בעסטע בעדינגונגען!

עמפפעהלען מיר מעטאל־בעטען, קינדער ספארט וועגעלעך. נעבעטע און דראט מאטראצען, ווי אויך פאטענטירטע מאטראצען צו האלץ בעטען לויט מאס, וואש טישען, קינדער-ראווערן, ווי אויך ענגלישע און פראנצויזישע ראווערן. אמבילינסטען אויף גינסט גע בעדינגונגען איז צו בעקומען אין פאבריקס - לאגער

„DOBROPOL“ פעטריקאווער 73, אין הויף.

794

קליניקא אנראדאווא 10

קימפעטארעו-גינעקאלאג.

ד״ר מעד. שארלאטא אייגער

ד״ר רייטלער-קוריאנסקא

ד״ר מעד. יוליוש בוים.

כירורגישע

ד״ר מעד. מיכאל קאנטאר

נעהמט אן פון 1–2.

אמבולאטאריום.

ד״ר רייטלער-קוריאנסקא, פרויען-קראנקהייטען פון 11–12.

ד״ר מעד. יוליוש בוים " " $2^1/_2$–$1^1/_2$

ד״ר מעד. שארלאטא אייגער " " 2–3

טעל. 13-57. אינפארמאציעס ווערען ערטיילט פון 5–7 אוונד. טעל. 13-57. נארמאלער געבורט. אונטערפרצטליכער אויפזיכט און 10 טעגיגער אויפענט־האלט אין דער ערשטער קלאס 300 זל.

275

די נייערעפענטע רעסטאראציע אין ביער-האלע פון סוכאוואלסקי, בושעזשינער 17

אויסשליסליכער פערקויף פון לעמבערגער ביער

ארטאדאקסישע 7-קל. מעכטער-שולע „בית-יעקב“ ציגעל-ג. 24.

מיר מאכען בעקאנט, אז די רעגולערע למודים אין אונזער שולע הויבען זיך אן מיטוואך, 1. סעפטעמבער ה. י., גלייכצייטיג מעלדען מיר, אז זונטאג דעם 24. אויגוסט ווערט פארקויפט די עק־זאמענס פון די יודאאיסטישע למודים – פאר די נייע-איינגעשריבענע שילערינ׳ס. מיר מאכען אויפמערקזאם די עלטערן, וואס ווילען זייערע קינדער אריינגעבען אין אונזער שולע – אז לויט דער פעראָרדנונג פון שול-אינס־פעקטאר, ווערט מען נאכ׳ן 31 אויגוסט נישט קאנען אנגעהמען קיין נייע שילערינ׳ס. גלייכצייטיג מעלדען מיר, אז די שולע פון פרוי ניסט קאמיענא 2, וועלכע רופט זיך „בית יעקב“ האט נישט קיין געמיינזאמעס מיט אונזער שולע און מיר זענען נישט פאר איהר פעראנטווארטליך.

991

בעמערקונג: איינשרייבונגען קומען פאר טעגליך אין קאנצעלאריע פון 5 ביז 8 אוונד

שול-דירעקטאריום פון „בית יעקב“, ביי דער אגודה.

בריליאנטען גאלד, קינסטליכע ציינער אויך צובראכענע בישוטעריע קויפט און צאהלט די העכסטע פרייזען

ראמבארד-קוויטען

I. FIJAŁKO, Piotrkowska 7, tel. 31-46

בעמערקונג: היינט ביליגער געלעגענהייטליכער אויספערקויף פון חפצים.

945

Dr. med. Ignacy MARGOLIS

ספעצ. אויגען-קראנקהייטען

נעהמט אן אין לעטשניצע „Vita“ פעטריקאווער 45

פון 12 ביז 1 און פון 6 ביז $7^1/_2$, זונטאג פון 11–12.

Warszawska Fabryka Kapeluszy

W. CZARNY, Piotrkowska 38,

בעזיצט אויף לאגער פילץ-היטעל,

ס׳ווערען אויך אנגענומען היטען צו פאסאנירען צו קאנקורענץ פרייזען.

בעמערקונג! ס׳ווערט אויך אנגענומען גארנירונגען. 086

מעבעל

קאמפלעטע איינריכטונגען ווי אויך ענצעל, קויפט אלע נאר ביי די עלטסטע סאלידע פירמע

I. M. Terkeltaub

Narutowicza 12 w podwórzu, tel. 34-18

וויל דארט איז די בעסטע אויסארבייטונג !

די ביליגסטע פרייזען! בעקוועמסטע בעדינגונגען!

Pierwsza

ŁÓDZKA CHEMICZNA FARBIARNIA FUTER

W. SCHÖNMANA

גדאנסקא 8, פראנט, 2. שטאק

פארבט אלערליי ארט פוטער׳ס אויף אלערליי פארבען. פרישט אויף (שטרייכט) געניצטע: ווידרעס, סקאנקסען, מאלפען, נורקעס, סאבאלען, פאקען א.ז.וו. אויף נאטורע־לען קאליר מיט עלעקטרישען מיטעל, לויט דעם נייעסטען לייפציגער סיסטעם. ווי אויך פוקסען, שאפען, אמעריקאנער אפאסען פארבט זיך אויף סקאנקס-קאליר. פאפיעליצע אויף סאבאלען-קאליר און פאקען. רייניגונג פון ווייסע פוטערס, גארבירען. צוליב׳ן קריזיס זענען פרייזען קליינע!

844

יעדער איינציגער האט זיך איבערציינט, אז פאר

מעבעל

דיוואנען, פאלצען, ניי-מאשינען, גארדעראבען א. ז. וו

צאהלט די העכסטע פרייזען

א. ווייצמאן נארוטאוויטש 19 (דזיעלנא)

אין מעבעל-געוועלב, (פריוואט-וואוינונג שענקעוויטש 29) ביי מיר איז שטענדיג פערשיד. גענוצטע מעבעל און נייעס צושטאנד צו פערקויפען.

1374

CASINO

היינט גרויסע פרעמיערע!!!

ערשטקלאסיגע 10-אקטיגע דראמע פון דער נעגעלבערג א. ג.

פארדיבסליידונג פון אפרוי

סענסאצ. און אינטריג. פאדעם פירט זיך אדורך איינע גרינע פון פראכטפולע אויפנאהמען און נאך נישט געזעהענע נאטור-בילדער.

אין די הויפט-ראלען: די אומפערגעסליכע גרעפין פון „בשוף-וואלץ", די וואונדערבארע

Mady Christians, Olga Bielajew, Alfred Abel, T. Carminati, Georg Alexander

אויסערדעם: **Nada Kareni**

וועט זינגען די נייעסטע שלאגערן: א) כ'וויל פון ירען אויף 14 טעג קיין צאפאט; ב) האלא! טשארלסטאן.

נאך 3 טעג מיט אונז!!! **Kamińska i Gronowski**

פאנטאמאנטיע טענצער פאר וועלען אויספיהרען די נייעסטע טענץ.

אויסערדעם: **Władysław LIN**

אין א נייעם רעפערטואר: ווי אויך צווייטע סעריע „אויף די כברים פון די לאדזער גאונים".

אנהויב 4 30 נאכמיטאג. דער זאל איז ווענטילירט און געקיהלט. סימפאנישער ארקעסטער.

פון 4.30 ביז 6 אזייגער נ"מ זענען אלע פלעצער 1 זל.

אין די נאהעגטסטע טעג ערעפנונג פון ווינטער-לאקאל

פון דינסטאג, דעם 10. אויגוסט ביז מאנטאג, דעם 16. אויגוסט

ליבעס-וואהנזין

די רייצענדע, ארגינעל-שענע און די וואונדערבארע אין דער ליבעס-דראמע אין 7 אקטען

LYA de PUTTI

„ליבעס-וואהנזין" דאס איז א טראגעדיע פון א פרוי, וועגען וועלכע מען זאגט איהר חתן „זי האט איך בעקענט אויף דער גאס". „ליבעס-וואהנזין" איז א טראגעדיע פון א פרוי, ביי וועמען מען האט געפונען פאלשע באנקנאטען. „ליבעס-וואהנזין" איז א טראגעדיע פון א פרוי, וועמען עס פערשטעלט דעם וועג צום גליק ? נקמה'דיגע האנד פון א ראפינירטען שאנטאזשיסט.

אויסערדעם א גרויסע סענסאציע! נאטשטפילען א'ן נאמען! **LOLA POLANOWSKA** וועט זינגען אריעס פון די נייעסטע אפער. **B. i E. NOWIŃSCY** וועלען אויספיהרען כאראקט. טענץ. **M. MŁYŃCZYK** וועט רעציטירען לאדזער שטריך.

קינא ביי'ם קאאפעראטיוו פון מלוכה-, קאמונאלע און געזעלשאפטליכע בעאמטע

40 שיענקעוויטשא 40.

אנהויב אין געוועהנליכע טעג 6, 8 און 10 א זייגער אין אווענד. שבת און יום-טוב–פון 4 א זייגער נאכמ.

LUNA

היינט סענסאציאנ. פרעמיערע!

דאפעלטער אויסערגעוו. שענער 15-אקטיגער פראגראם!

— I. —

„אין דער הייסער מינוט"

(in flagranti)

פראכטפולע, פיקאנטע, דראמאטישע און ערנסט שעקעמעריע-דראמע אין 7 אקטען.

אין די הויפט ראלען: **Lois WILSON** און **Holmes HERBERT**

— II —

מאטא: צופאל עקזיסטירט נישט: ער ווערט געבוירען און געפינט זיך אין די געדאנקען נור ביי שוואכע מענשען.

II אונזער וואונדער-שעהנע בגרויען **Helena MAKOWSKA** און **KAROL de VOGT** אין דער 8 אקט. סענסאציאנ. דראמע

די לעצטע 4 סעקונדען

(Kobieta-demon)

סימפאנישער ארקעסטער אונטער ד"ר לייטונג פון ה' ס. ביינעלמאן.

ביז 7 אין אווענד (שבת און זונטאג–ביז 6 א זייגער) זענען אלע פלעצער à 1 זל. 601

GRAND-KINO

Piotrkowska 72.

ביהנע און עקראן צוזאמען! דער נייעסטער פילם פון דער „PARAMONT" פראדוקציע

PANTERA

7 אקטען ליבע אויפ'ן עקזאטישען באדען פון שטילען ים. אין דער הויפטראלע די געפעהרליכע, שלעכטע, דראמאטישע ליבע און פיינדליכקייט פון א ווילדע פרוי: **Alice Brady**

קאמף אויפ'ן ים! וואונדערליכער שטורם אויפ'ן ים!

אויף דער ביהנע:

M. Bronowski 1) ארבייטסלאזיגקייט, 2) אקטועלע שימי 3) בזורזי.

Felińska וועט זינגען נייעסטע שלאגערס

M. Jastrzębska אין א נייעם רעפערטואר.

Rosini נייעסטע טענץ.

אנהויב 5 30 נאכמ. לעצטער סעאנס 10 א זייגער אוו.

קינא „ERA" פריה. דער „פלארא"

זאווישא 22 (באלוט)

היינט און פאלגענדע טעג!

די גרעסטע אטראקציע פון די וועלט-עקראנען אין 12 גרויסע אקטען

אין די היילען פון די הימעל-קראצערס

אין דער הויפט ראלע די בע-רימטע אמעריקאנער שעהנהייט **PEARL WHITE** איבערצל בע-וואוסט. – ווי **Harry Peel**

פרייזען פון די פלעצער נידריג. בעמערקונג: מאנטאג אויסערדעם ביליגע פרייזען פון **30** ביז **50** גראשען.

TEATR-SWIETLNY

„NOWOŚCI"

Piotrkowska, róg Głównej

היינט און פאלג. טעג! די וואונדערבארע אמעריקאנערין – **PEARL WHITE** אינ'ם שפאנענ. דען בילד א.ג. היינט און פאלג. טעג!

דער אינדישער טעסטאמענט

בעמערקונג: ביי יעדען סעאנס ווערט סטרירט דער אינהאלט פון דער ערסטער סעריע.

דער נעכסטער פראגראם ווערט זיין **אנאנס!** „דער טענצער" ווי אויך אקטועלע ביי-הייט אין „Nowości"

פארטזעצונג און ענדע פונ'ם פילם „אין די היילען פון די הימעל-קראצערס"

קירזשנער = ווערקשטעל

בעהמט אן אלער ארט דאמען- און הערען-ארבייטען לויט די נייעסטע מאדעלען, אלע רעפעראטורען אויף גינסטיגע בעדינגונגען!

A. FISZELEWICZ, Łódź, Narutowicza 12, tel. 34-66.

!!! אכטונג !!! פערטיגע סחורה !!! אכטונג !!!

לויט די נייעסטע מאדעלען געפינען זיך שטענדיג אויף לאגער.

א רעפערזירקע

צו פערמיטערם ווערט געזוכט גצוואונשען זאל אויף קענען באנסטאנטינער 6 וואוינ. 12

שייטלען

פון פערשידענע קוואליטעטען האאר, פערש. מאדעלען גוטע אויסארבייטונג, רעעלע בעהאנדלונג. צו בעקומען קאמיענא 5, 2-טען הויף לעצטען איינגאנג 2-טען שטאק ביי בצלאל פארושצקי.

מנויל - מאשינען פון דער נייעסטער קאנסטרוקציע מיט פיל קנויפלען. זיינע אויף זקלערס עמפעהלט:

Fabryka maszyn **Perła i Pomorski** Piotrkowska 69, telefon 8-24.

לערן-יונגלעך:

ווערען געזוכט אין טאפעצירער - ווערקשטעל ביי י. א. וואיטשעכאווסקי נאוואמיעסקא 10. 296

אבאנעמענטס-פרייז: [illegible]

אנאנסען - פרייז: [illegible]

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brustowski i B. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. [illegible]
Czcionkami i drukiem „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.